

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 35

(2004–2005)

Om samarbeidet i Organisasjonen for
sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)
i 2004

Innhold

1	Det politiske samarbeidet.				
	Tid for reform	5			
1.1	OSSEs styrke som sikkerhetsorganisasjon	5			
1.2	Norske prioriteringer	5			
1.3	OSSEs rolle i europeisk sikkerhet. Utfordringer	7			
1.4	Ministerrådet i Sofia	8			
2	Arbeidet med regionale konflikter	9			
2.1	Vest-Balkan	9			
2.2	Kaukasus	11			
2.3	Moldova, Hviterussland og Ukraina .	12			
2.4	Sentral-Asia	13			
3	Den menneskelige dimensjon	15			
3.1	Menneskehandel og likestilling	15			
3.2	Valgobservasjon og valgstandarder .	16			
3.3	Toleranse og ikke-diskriminering	16			
3.4	Møter om den menneskelige dimensjon i 2004	16			
4	Den økonomiske dimensjonen	17			
5	Den politisk-militære dimensjon	18			
5.1	Forumet for sikkerhetssamarbeid (FSC)	18			
5.2	CFE-avtalen	18			
5.3	Avtalen om åpne luftrom (Open Skies)	18			
5.4	Regional rustningskontroll - Daytonavtalens annekse 1-B artikkel II og IV	19			
6	Forholdet til OSSEs partnerland	20			
7	Administrative spørsmål	21			
Vedlegg					
1	Erklæring fra ministermøtet i Sofia om forebygging og bekjempelse av terrorisme	22			
2	Ministererklæring i anledning sekstiårsdagen for avslutningen av annen verdenskrig	24			
3	Ministerrådets erklæring om konflikten i Nagorno-Karabakh	25			
			4		
				Erklæring fra Solomon Passy, formann i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa, på tredje plenums sesjon under det tolvte møtet i OSSEs ministerråd	26
				Erklæring fra Hellas' delegasjon	31
			6	Beslutning nr. 1/04 forlengelse av mandatet til OSSEs høykommissær for nasjonale minoriteter	32
				Beslutning nr. 2/04 utarbeidelse av et OSSE-konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll	33
			8	Den uformelle arbeidsgruppen for grensespørsmåls allmenne betraktninger ved utarbeidelsen av et OSSE-konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll	34
			9	Beslutning nr. 3/04 kamp mot bruk av internett til terrorformål	35
			10	Beslutning nr. 4/04 melding om tap og tyveri av pass til Interpols elektroniske søketjeneste/database for stjålne reisedokumenter (ASF-STD)	36
			11	Beslutning nr. 5/04 den videre gjennomføring av OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon	37
			12	Beslutning nr. 6/04 standardelementer for OSSE til bruk i sluttbrukersertifikater og verifiseringsprosedyrer for eksport av SALW	38
			13	Beslutning nr. 7/04 OSSE-prinsipper for å få kontroll med meklervirksomheten knyttet til håndvåpen og lette våpen	39
			14	Beslutning nr. 8/04 OSSE-prinsipper for kontroll med eksporten av bærbare luftforsvarssystemer	40
			15	Beslutning nr. 9/04 styrket kontroll med containere	41
			16	Beslutning nr. 10/04 bedre effektiviteten i og nyttevirkningen av OSSEs økonomiske forum	42
				Beslutning nr. 11/04 bekjempelse av korrupsjon	44
				Beslutning nr. 12/04 toleranse og ikke-diskriminering	45
				Beslutning nr. 607 bekjempelse av antisemittisme	46
			20	Beslutning nr. 621 toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering	47

21	Beslutning nr. 633 fremme av toleranse og mediefrihet på Internett	49	25	Beslutning nr. 15/04 generalsekretærens rolle i OSSE	64
22	Beslutning nr. 13/04 særlige behov for beskyttelse og bistand hos barn som har vært gjenstand for menneskehandel	51	26	Beslutning nr. 16/04 opprettelse av et panel for å styrke OSSEs effektivitet	66
23	Beslutning nr. 14/04 OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling	53	27	Beslutning nr. 17/04 OSSE og OSSEs samarbeidspartnere	67
24	OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling	54	28	Beslutning nr. 18/04 OSSEs formannskap i år 2007	68
			29	Beslutning nr. 19/04 tid og sted for det neste møtet i OSSEs ministerråd	69

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 35

(2004–2005)

Om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2004

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 13. mai 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Det politiske samarbeidet. Tid for reform

1.1 OSSEs styrke som sikkerhetsorganisasjon

I 2005 er det 30 år siden vedtaket av sluttakten fra Helsingfors, og det er 10 år siden Konferansen for sikkerhet og samarbeid i Europa (KSSE) ble omgjort til en organisasjon (OSSE). Fra å være en arena for dialog mellom øst og vest i et delt Europa, har OSSE utviklet seg til et instrument for å støtte omstillingsprosesser og håndtere nye sikkerhetsutfordringer. OSSE er fortsatt den eneste sikkerhetsorganisasjon hvor USA, EU, Russland og de tidligere sovjetrepublikkene deltar på like vilkår. Dette gir også organisasjonen muligheter for dialog og samarbeid, både innenfor rammen av OSSE og i partnerskap med land utenfor.

En bred tilnærming til sikkerhet, der politisk-militær sikkerhet ses i sammenheng med økonomi, miljø og menneskerettigheter, er grunntanken i OSSEs virksomhet. Etter Regjeringens syn gir dette OSSE et fortrinn i møte med nye og komplekse sikkerhetsutfordringer. Sammen med fleksibilitet og evne til å ta tak i nye problemstillinger, har organisasjonen blitt en viktig aktør på områder som kampen mot terrorisme, menneskehandel, handel med narkotika og våpen, grensekontroll og etnisk/religiøs intoleranse.

Samtidig legger Regjeringen stor vekt på at OSSE ivaretar sine kjerneoppgaver innen konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter kriser. Fra norsk side blir det gitt omfattende støtte til organisasjonens arbeid for demokratisering, oppbygging av rettsstater og menneskerettigheter. Med sin feltvirksomhet i land i omstilling, er OSSE godt plassert for å fremme slike grunnleggende verdier.

OSSE, gjennom virksomheten til Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR), har oppnådd en ledende rolle som valgobservatør. Politiutdanning er også blitt et viktig innsatsområde for OSSE. Flere sendelag på Balkan arbeider med utdanning av multi-etnisk politi, og i Sentral-Asia er politireform sentralt. Arbeidet med nedrustning og rustningskontroll er også viktig, såvel som oppfølging av CFE-avtalen, Wien-dokumentet og Open Skies-avtalen og dokumentet om håndvåpen. Nærmere omtale av OSSEs ulike virkeområder finnes i de andre kapitlene i meldingen.

1.2 Norske prioriteringer

Norge har arbeidet for reform og effektivisering av OSSE i flere år. I 2004 er det tatt skritt i riktig ret-

ning. Like fullt viste 2004 behovet for mer omfattende reformer. Norge arbeider for å reformere og videreutvikle OSSE i tråd med organisasjonens komparative fortrinn både geografisk og tematisk, og i overensstemmelse med norske interesser og målsettinger. På ministerrådet i Sofia i desember 2004 ble det enighet om å etablere et uavhengig reformpanel som fikk i oppdrag å se på organisasjonens effektivitet, dens organer og strukturer og komme med forslag til hvordan OSSE kan reformeres og revitaliseres. Panelet skal legge frem en rapport med anbefalinger innen utgangen av juni 2005. Deltakerlandene vil deretter behandle tilrådingene. Ambassadør Knut Vollebæk leder panelet, som ellers har deltakere fra USA, Russland, Tyskland, Nederland, Kasakhstan og Kroatia.

Etter norsk syn er ordningen med årlig roterende formannskap i OSSE tilfredsstillende og sikrer organisasjonen et klart definert lederskap. Likevel støtter Norge en styrking av generalsekretæren som representerer kontinuiteten i organisasjonen. Ministerrådet i Sofia vedtok en viss styrking av generalsekretærens rolle. Det er etter norsk syn et skritt i riktig retning. Nå gis stillingen større initiativrett, i samråd med formannskapet, når det gjelder å bringe opp viktige saker til Det faste råd, og den får bedre mulighet til å utøve lederskap ved at vedkommende får myndighet til å utnevne direktørene i sekretariatet, med formannens samtykke. Generalsekretærens funksjon som øverste administrative leder gir vedkommende også spillerom for å legge viktige politiske føringer.

Norge anser OSSEs 17 sendelag som organisasjonens store aktivum, og har deltatt aktivt i arbeidet for å effektivisere sendelagene. Forsøkene har ikke lyktes i 2004. Til tross for at flere vertsland for sendelag har gitt uttrykk for frustrasjon over hvordan de fungerer, har noen deltakerland blokkert endringer i frykt for at sendelag skal bli nedlagt. Uenigheten står både om selve plasseringen av sendelag og sendelagenes mandat og varighet.

Under Norges formannskap i Europarådet i 2004, tok Regjeringen initiativ til et tettere samarbeid mellom OSSE og Europarådet. Som normsetter for demokratiske standarder og rettsstaten har de to organisasjonene til dels parallelle roller og delvis overlappende oppgaver. Fra norsk side foreslo man å etablere en koordineringsmekanisme som inkluderer OSSE-troikaen, medlemslandene i byrået i Europarådet, formannen i Europarådets arbeidsgruppe for samarbeidet med OSSE og generalsekretærene i de to organisasjonene. Koordineringsgruppen skal møtes to ganger i året og komme fram til konkrete tiltak for tettere samarbeid på utvalgte områder. I utgangspunktet er det

mest aktuelt med forsterket tematisk samarbeid, som f.eks. bekjempelse av terrorisme og kampen mot menneskehandel. Det slovenske OSSE-formannskapet og det polske formannskapet i Europarådet følger opp det norske initiativet med sikte på at toppmøtet i Europarådet i Warszawa i mai 2005 skal vedta en erklæring om samarbeidet.

OSSE er en konsensusorganisasjon slik at alle deltakerland, uavhengig av størrelse, skal ha muligheten til å påvirke organisasjonens virksomhet. Gjennom å være en aktiv pådriver og initiativtaker har man fra norsk side lyktes med å få flere norske initiativ satt på dagsorden i OSSE i 2004 som kan bidra til å videreutvikle OSSEs standardsettende arbeid. Regjeringen legger stor vekt på OSSEs kjernevirksomhet og arbeid for stabilitet, demokratisering, rettsstat og menneskerettigheter. Disse prioriteringene preger også de betydelige norske bidrag som gis gjennom sekondering av personell, til OSSEs prosjektvirksomhet og til valgobservasjon.

Reformer som styrker rettsstaten gjennom utdanning og reform av politi, er helt sentrale områder i OSSEs arbeid for stabilisering, gjenoppbygging og demokratisering både på Vest-Balkan, i Kaukasus og Sentral-Asia. Dette er ett av områdene som har mottatt betydelige norske midler og også ekspertise. Blant annet er Norge en av de største bidragsyterne til OSSEs program for politireform i Kirgisistan.

Regjeringen prioriterer også OSSEs arbeid for likestilling mellom kvinner og menn. På dette området har OSSE store utfordringer både internt i organisasjonen og i arbeidet ute i deltakerlandene. Fra norsk side har man ledet arbeidet med en OSSE-handlingsplan for likestilling som foreslår tiltak for å bedre situasjonen både internt og ute i felt. Handlingsplanen fikk full støtte og ble vedtatt på ministerrådet i Sofia i desember.

Fra norsk side har vi også engasjert oss aktivt i oppfølgingen av OSSEs handlingsplan mot menneskehandel. Fokuset er satt på barns særlige behov som offer for menneskehandel. Norge har fått gjennomslag for at det skal utarbeides et tillegg til handlingsplanen for å styrke tiltak rettet mot barn.

Norge har også videreført det gode samarbeidet med Nederland om effektiv megling for håndvåpen. Innenfor rammen av Forumet for sikkerhetssamarbeid (FSC) har Norge og Nederland, sammen med Tyskland, fastlagt prinsipper for nasjonal lovgivning angående megling av håndvåpen. Deltakerlandene forplikter seg til å etablere lovgivning for lovlig våpenmegling. Hensikten er å bedre kontrollen og hindre at våpen ender opp i illegale markeder. Det skal blant annet kreves

lisens for å drive våpenmegling. Det vil senere bli vurdert mekanismer for informasjonsutveksling.

OSSEs brede og flerdimensjonale tilnærming til sikkerhet gir et godt utgangspunkt for å bekjempe terrorisme. I OSSE står hensynet til menneskerettigheter sentralt i dette arbeidet. FNs vedtak og rammeverk utgjør det juridiske og politiske grunnlaget for OSSEs aktiviteter for bekjempelse av terrorisme. Som en politisk organisasjon bidrar OSSE til å øke bevisstheten og kunnskapen rundt de problemer man står overfor, og skape politisk tilslutning til nye initiativ og iverksettelse av tiltak. Flere beslutninger under ministermøtet i Sofia i desember på konkrete områder som containersikkerhet og samarbeid med Interpol om tapte og stjålne pass, er eksempler på dette.

1.3 OSSEs rolle i europeisk sikkerhet. Utfordringer

Med NATOs og EUs utvidelser og økende dialog og samarbeid med tredjeland, utfordres OSSEs rolle i den europeiske sikkerhetsarkitekturen. NATO og EU har for lengst arbeidet seg inn på områder der OSSE tradisjonelt har vært dominerende. Eksempler er NATOs og EUs samarbeid med Russland, og EUs sentrale rolle på Balkan. OSSE har også hatt en viktig rolle i stabilisering, gjenoppbygging og demokratisering på Vest-Balkan. Nå er det landenes ønsker om tettere tilknytning til NATO og EU som i stor grad motiverer og driver reformprosessene. Gjennom sin nabolandspolitikk blir EU også en viktig aktør i forhold til OSSE-landene øst for EUs nye grense. Etter Regjeringens syn har OSSE erfaringer og fortrinn som fortsatt vil være til nytte for landene på Vest-Balkan, i Kaukasus og Sentral-Asia. Utfordringen ligger i å spisse innsatsen og rette den inn mot områder der OSSE har mest å tilføre i samarbeid med andre internasjonale aktører og organisasjoner.

Etter utvidelsen er EU en tallmessig dominerende blokk i OSSE, med 25 av 55 medlemsland. EU ser OSSE som et verdifullt instrument for fremme av sikkerhet og samarbeid i Europa og med nærliggende land, og arbeidet i OSSE er en viktig del av EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (FUSP). For EU er OSSE også arena og kanal for å fremme den nye nabolandspolitikken. Fra norsk side kan vi i stor grad støtte EUs målsettinger og aktiviteter i OSSE.

USA har tradisjonelt hatt en viktig rolle og et betydelig engasjement i OSSE. Dette har ikke endret seg, og USA har også satt nye saker på

dagsordenen i OSSE. Et eksempel er USAs sterke engasjement for å styrke OSSEs arbeid mot antise-mittisme. USA er også en sterk forsvarer av OSSEs kjerneverdier hva gjelder menneskerettigheter og valgstandarder i hele OSSE-området.

I 2004 har uenigheten om hvordan OSSE-samarbeidet bør fungere blitt tydeligere. Både Russland og østlige deltakerland mener at OSSEs arbeid preges av en geografisk og tematisk ubalanse og doble standarder vest og øst for Wien. Det hevdes at OSSE legger for stor vekt på den menneskelige dimensjonen og for lite på den økonomiske og politisk-militære. Russland mener seg utsatt for kritikk for manglende reformer og utvikling av demokrati, samt anklager om brudd på menneskerettighetene. De vestlige lands synspunkter på konflikten i Tsjetsjenia har bidratt til å forsterke dette. I et slikt samarbeidsklima har det vært nytteløst å forsøke å få OSSEs sendelag tilbake til Tsjetsjenia.

Russland fører under Putin generelt en mer offensiv politikk i flere regionale og internasjonale fora, der nasjonale russiske interesser er førende. Dette gjelder spesielt forholdet til nabolandene i det tidligere Sovjetunionen. I tillegg er CFE-avtalen og gjennomføringen av denne av sentral betydning for Russland. OSSE er blitt en arena for saker som på russisk side fremstår som både sensitive og avgjørende for russiske interesser.

Ikke minst har OSSE/ODIHRs valg- og demokratiarbeid i øst skapt motstand. OSSEs rolle i den politiske krisen i Ukraina har forsterket kritikken, og det er satt spørsmålsteget ved hvordan valgobservasjoner gjennomføres. Hviterusslands forslag om å revidere ODIHRs valgmetodologi ble avvist av de fleste deltakerland. I de fleste tilfeller er det heller ikke den tekniske gjennomføringen av valgprosessen som gir grunnlaget for kritikk fra ODIHR. Behandlingen av media og opposisjon og den politiske prosessen i forkant og etterkant av selve valgene er i mange tilfeller en større indikator på valgenes legitimitet. Det er en viktig utfordring for OSSE å skape en felles forståelse i de 55 medlemslandene for hvilke verdier man ser på som universelle i organisasjonen, og hvordan disse verdiene omsettes i demokratiske prosesser og frie valg.

Mange land mener beslutningsprosessen i OSSE er for lukket, bl.a. fordi formannskapet gjør utstrakt bruk av uformelle konsultasjoner med viktige deltakerland. Dette gjelder også ved ansettelser ved OSSEs institusjoner og sendelagene.

Fra russisk side ønsker man økt virksomhet under den økonomiske og politisk-militære dimensjonen. Norge, sammen med de fleste deltakerland, har stilt seg positiv til å drøfte dette, under

forutsetning av at det ikke fører til en reduksjon i OSSEs innsats innen den menneskelige dimensjon.

Den politiske uenigheten har fått klart negative konsekvenser for organisasjonens virksomhet. Russland har forhindret at mandatet for OSSEs grenseovervåkningsoperasjon i Georgia ble forlenget, og operasjonen er nå lagt ned. Dette til tross for at de fleste deltakerlandene anser overvåkning av grensen mellom Georgia og Russland som viktig for regional stabilitet og sikkerhet, særlig i lys av konflikten i Tsjetsjenia. Etter ønske fra georgiske myndigheter vurderes det nå om andre kan overta denne oppgaven. EU har vært nevnt som en mulighet.

En vedvarende utfordring for OSSE er de fastlåste konfliktene i Moldova, Georgia og Armenia/Aserbajdsjan. Uenigheten påvirker forhandlinger om alle spørsmål i OSSE negativt, og førte til at deltakerlandene under ministermøtet ikke kunne enes om en politisk erklæring. For OSSE er det alvorlig at man ved årsskiftet sto uten budsjett for 2005 og uten enighet om organisasjonens to bidragskalaer.

Regjeringen er bekymret for OSSEs fremtid om disse motsetningene får utvikle seg. Det er avgjørende for OSSEs effektivitet og nytteverdi at vi finner en løsning som alle deltakerlandene ser seg tjent med. Motiverte deltakerland som ser nytten av egen deltakelse er det eneste som kan sikre OSSEs relevans i fremtiden. Regjeringen legger stor vekt på at Norge bidrar til en løsning som bevarer det fellesskap som OSSE utgjør.

1.4 Ministermøtet i Sofia

OSSEs 12. ministermøte fant sted i Sofia i desember 2004. Flere viktige saker av felles interesse for de 55 deltakerland ble vedtatt, men Russland blokkerte vedtak i flere kontroversielle spørsmål. Nok en gang ble Russlands gjennomføring av forpliktelsene fra Istanbul-toppmøtet i 1999 om tilbaketrekking av militært utstyr og personell fra Moldova og Georgia et konfliktutløsende punkt. Russland fort-

setter å hevde at landet har oppfylt alle forpliktelsene angående Moldova og Georgia som er relevante for CFE-avtalen. USA og allierte land står fast på at dette ikke er tilfelle, og at alle forpliktelsene må være innfridd før den tilpassede CFE-avtalen kan ratifiseres.

Dette var andre år på rad at Russland motsatte seg å omtale CFE-spørsmålet i en politisk erklæring. Både USA og øvrige allierte fastholdt at Russlands manglende oppfyllelse av Istanbul-forpliktelsene måtte omtales i erklæringen fra møtet. Det førte til at det heller ikke på ministermøtet i 2004, som i 2003, ble enighet om en politisk erklæring. Regjeringen mener det er svært beklagelig at det heller ikke ble enighet om en uttalelse om valgene og den politiske situasjon i Ukraina. Her strandet det på at Russland ikke ønsket henvisninger til OSSE/ODIHRs viktige rolle som valgobservatør.

Ministermøtet bidro til framdrift i OSSEs arbeid mot terrorisme. Det ble vedtatt en ministererklæring som fordømmer terroristhandlinger både i OSSE-området og utenfor. Erklæringen bekrefter at terrorisme er en av de mest alvorlige trusler mot fred og stabilitet, og forplikter OSSEs deltakerland til å bekjempe terrorisme iht. internasjonal lov og menneskerettigheter. Erklæringen understreker FNs ledende rolle i kampen mot terrorisme. Som praktiske bidrag i bekjempelsen av terrorisme vedtok ministermøtet at deltakerlandene skal bedre containersikkerheten iht. nasjonal lovgivning og internasjonale normer, standarder og "best-practices". Det var også enighet om at deltakerlandene bør rapportere tapte og stjålne pass til Interpols database.

Ministermøtet fattet flere andre beslutninger som er vedlagt denne meldingen. Det gjaldt blant annet en erklæring om 60-årsmarkeringen for avslutningen av annen verdenskrig, oppnevning av tre representanter for toleransespørsmål, styrking av generalsekretærens rolle og opprettelse av et reformpanel. Med utgangspunkt i norske initiativ vedtok ministermøtet en likestillingsplan for OSSE, en handlingsplan for barn som utsettes for menneskehandel og prinsipper for nasjonal lovgivning for mekling med håndvåpen.

2 Arbeidet med regionale konflikter

Feltoperasjonene er etter Regjeringens vurdering kanskje OSSEs viktigste bidrag. OSSE har i dag 17 sendelag. Sendelagene har virksomheter innenfor alle OSSEs tre dimensjoner, og samarbeider konkret og på en dag-til-dag-basis med landenes myndigheter og med andre internasjonale organisasjoner. Norge bidro i 2004 til OSSEs virksomhet med totalt 26,3 millioner til prosjekter og gjennom å sekundere personell til feltvirksomheten. Av disse var 13 millioner ren prosjektstøtte. Resten ble brukt til å styrke OSSEs arbeid gjennom sekondering av 13 sivile medarbeidere og åtte polititjenestemenn. Norge fikk i 2004 sekundert en sendelagsleder, Ivar Vikki i Almaty, Kasakhstan. Fra Regjeringens side vil man i 2005 fortsatt aktivt fremme kvalifiserte kandidater til stillinger i OSSE-systemet.

2.1 Vest-Balkan

I mer enn ti år har OSSE vært en sentral aktør i arbeidet med fred, forsoning, demokrati- og institusjonsbygging på Vest-Balkan. Organisasjonens feltvirksomhet har fremdeles sitt tyngdepunkt her, og nærmere to tredjedeler av OSSEs feltnidler går til sendelagene i regionen. Sendelagene har imidlertid begynt en forsiktig nedtrapping av sine aktiviteter i deler av regionen etter hvert som oppgavene i mandatene fullføres eller arbeidet overføres til nasjonale myndigheter og lokale aktører. Utviklingen i de fleste landene på Vest-Balkan har vært positiv også i 2004, men det er stadig en underliggende fare for uroligheter mellom de etniske folkegruppene. Dette ble ikke minst synliggjort gjennom opptøyene i Kosovo i mars 2004.

Flere av landene i regionen har tidligere sett OSSEs feltnærvar som et hinder for tilnærming til Europa. Denne oppfatningen har endret seg, og regjeringene har erkjent at OSSEs bidrag til landenes reformarbeid er av stor verdi. Landene på Vest-Balkan ønsker en tettere tilknytning til det euroatlantisk samarbeidet og medlemskap i EU og NATO. Institusjonell og juridisk reform og tilpassning til europeiske standarder er derfor hovedfokus for regjeringene i regionen. OSSE spiller en viktig

rolle som pådriver og rådgiver i dette arbeidet. Sendelagene hjelper til i oppbyggingen av demokratiske institusjoner og nasjonalt lovverk for å styrke demokrati, menneskerettigheter og rettsstat.

Selv om utviklingen i regionen har vært positiv, har landene fremdeles en lang vei å gå for å tilfredsstille europeiske standarder. Det er fortsatt problemer knyttet til retur av flyktninger og internt fordrevne. Videre er det til dels mangelfulle samarbeidet med Den internasjonale krigsforbryterdomstolen for Det tidligere Jugoslavia (ICTY) fortsatt en hemske for euro-atlantisk integrasjon. Både EU og NATO har satt fullt samarbeid med ICTY som en ufravikelig betingelse for medlemskap.

I *Kroatia* har sendelaget i 2004 fokusert på flyktningeretur, minoritetsrepresentasjon, overvåking av rettssaker mot krigsforbrytere og reform av medialovgivningen og valglovgivningen. Den kroatisk regjeringen har forpliktet seg til å øke tempoet i reformprosessene og bedre innsatsen for at serbiske flyktninger skal kunne vende tilbake til Kroatia. Kroatia fikk kandidatstatus til EU i 2004, og dette har gitt ytterligere drivkraft til de nødvendige reformprosessene. Sendelaget har registrert en positiv utvikling med hensyn til tilbakeføring av eiendom til flyktninger og assistanse til gjenoppbygging av boliger som ble ødelagt under krigen. Fortsatt har imidlertid kun en tredjedel av de etniske serberne som flyktet på 90-tallet, returnert til Kroatia. Det skyldes for en stor del administrative og byråkratiske hindringer som ennå ikke er blitt fjernet.

Det har vært fremgang å spore når det gjelder pressefrihet og reform av politi og rettsvesen i Kroatia. Lite er imidlertid blitt gjort for å endre valglovgivningen. Sendelaget arbeider derfor aktivt med dette og bistår regjeringen med å endre denne lovgivningen i henhold til anbefalinger fra ODIHR og Europarådet. Minoritetsrepresentasjon i valgte organer er tilfredsstillende i Kroatia, men to år etter vedtaket av minoritetsloven er garantien om ansettelse av minoritetsrepresentanter i domstolene, politiet og statsadministrasjonen i liten grad gjennomført. Sendelaget har derfor i 2004 arbeidet aktivt for å øke andelen ansatte fra minoritetene i offentlig administrasjon.

I *Kosovo* er mistroen blant de etniske folkegruppene fremdeles stor. Opptøyene i mars 2004 var et synlig bevis på dette og samtidig en påminnelse om at et fortsatt internasjonalt nærvær er nødvendig. Det må legges et varig grunnlag for fred og forsoning mellom alle etniske folkegrupper. Sendelagets viktigste oppgave er derfor å assistere i utviklingen av bærekraftige demokratiske institusjoner, fremme rettsstatens prinsipper og sikre respekt for menneskerettighetene. OSSEs sendelag i Kosovo er organisasjonens største og utgjør pilaeren for institusjonsbygging i FNs misjon i Kosovo (UNMIK).

Forberedelsen til valget på Kosovo-forsamlingen i oktober 2004 var en av de viktigste og mest utfordrende oppgavene til sendelaget i 2004. Sendelaget hadde ansvaret for å påse at Kosovos sentrale valgkommisjon gjennomførte et fritt og rettferdig valg. Til tross for dystre spådommer ble valget gjennomført i rolige former, i henhold til OSSEs og Europarådets prinsipper og internasjonale standarder for demokratiske valg. Kosovo-serberne boikottet beklageligvis valget. Sendelaget omtalte likevel selve gjennomføringen av valget som et eksempel til etterfølgelse.

Ytterligere fremskritt i prosessen for gjennomføring av europeiske standarder er en forutsetning for at samtaler om status kan ta til i midten av 2005. Som en følge av ambassadør Kai Eides rapport til FNs generalsekretær om situasjonen i Kosovo har UNMIK foretatt en prioritering av tiltak for gjennomføringen av standardmålene. Parallelt med dette overføres mer ansvar fra UNMIK til de provisoriske selvstyremyndighetene. Overføring av ansvar fordrer økt innsats for kapasitetsbygging. Sendelaget i Kosovo har en viktig oppgave i denne prosessen når det gjelder institusjonsbygging, demokratisering og menneskerettigheter.

Det faste råd vedtok i desember 2003 et nytt mandat for sendelaget i *Albania*. Endringen i mandatet ble gjort etter henstilling fra albanske myndigheter, som ønsket å gi sendelaget en større rolle som rådgiver og praktisk tilrettelegger med mindre fokus på overvåking. Det overordnede målet for sendelaget i 2004 har vært støtte til demokratisering, fremme av rettsstatens prinsipper og fremme av respekt for menneskerettighetene. For å oppnå dette har sendelaget gitt assistanse til reform av lovgivning og rettsvesenet. Sendelaget har også gitt verdifulle bidrag innen eiendomsreform, regional administrativ reform, reform av valglovgivning, kapasitetsbygging for parlamentet, bekjempelse av menneskehandel og korrupsjon, mediautvikling, utvikling av det sivile samfunn og assistanse innen politiarbeid.

Reformarbeidet har imidlertid gått sakte, og sendelagslederen i Albania har pekt på manglende politisk vilje som hovedårsaken. Sendelaget har i 2004 samarbeidet med de albanske myndighetene for å endre valglovgivningen og gjennomføre en rekke valgtekniske reformer. En tilfredsstillende gjennomføring av parlamentsvalget i 2005 vil ha avgjørende betydning for Albanias ønske om integrasjon i euro-atlantiske strukturer.

I 2004 har sendelaget i *Bosnia-Hercegovina* arbeidet for reform innen utdanning, forsvars- og sikkerhetssamarbeid, menneskerettigheter, demokratisering og reform av offentlig forvaltning. For å fremme demokratisk styresett og å ansvarliggjøre myndighetene har sendelaget også fokusert på å bevisstgjøre ungdom og politikere om viktigheten av at ungdom deltar i det sivile samfunn på regionalt og lokalt nivå. Utdanning og reform av utdanningssektoren har også stått høyt på sendelagets dagsorden. Mye arbeid gjenstår også i forhold til å sikre roma/sinti-befolkningen like rettigheter, avhjelpe politisk apati, bekjempe menneskehandel, og redusere det store antallet flyktninger og internt fordrevne.

Forsvarsreformen har vært en suksess, og de tekniske forutsetningene for medlemskap i NATOs partnerskap for fred (PfP) ser ut til å være tilfredsstillende. Bosnia-Hercegovinas væpnede styrker utgjør nå 12 000 personer samlet under én kommando og med full statlig, sivil kontroll. Dette er en stor prestasjon som OSSE-sendelaget i stor grad har bidratt til. Sendelaget vil fortsette å fokusere på områder som parlamentarisk kontroll med de væpnede styrker og reduksjon av våpen og ammunisjonslagre.

I 2004 har man sett en videre konsolidering av de demokratiske institusjoner i *Serbia og Montenegro*. Mindretallsregjeringen i Serbia har vedtatt viktige lover, blant annet innen økonomi og media. De vedtatte lovene må imidlertid gjennomføres på en riktig måte for at det skal bidra til konsolideringen av rettsstaten. Det er også nødvendig med lover på viktige områder som ombudsmann, politi, vitnebeskyttelse og religiøs frihet. På reformagendaen til Serbias regjering har også stått bekjempelse av organisert kriminalitet og korrupsjon, spørsmålet om Kosovo, bedring av økonomien og utarbeidelse av ny grunnlov. Generelt er det nødvendig med et temposkifte i reformbestrebelsene og i gjennomføringen av ny lovgivning, så vel i Serbia som i Montenegro. Sendelaget har i samarbeid med myndighetene bidratt til å drive arbeidet fremover og har gått i bresjen for arbeidet med politireform i Serbia og Montenegro. Et omfattende reformprogram er utarbeidet i samråd med serbiske myndigheter mens et tilpasset program

gjennomføres i forhold til Montenegro. Den norsk-ledede politiavdelingen i sendelaget har spilt en sentral rolle i både utarbeidelsen og gjennomføringen av dette programmet.

I *Makedonia* har sendelagets viktigste oppgave vært å følge opp iverksettelsen av Ohrid-avtalen fra 2001. Utviklingen i landet har vært positiv de siste tre årene, og sikkerhetssituasjonen er vesentlig forbedret. Ifølge ODIHR ble presidentvalget i april stort sett gjennomført i samsvar med OSSEs krav til gjennomføring av valg. I folkeavstemningen om kommuneinndeling, som ble avholdt i november, var deltakelsen under det lovbestemte kravet om 50 prosent. Folkeavstemningen ble kjent ugyldig, og det ble således ikke støtte til forslaget om å beholde den eksisterende kommuneinndelingen. Resultatet gjør myndighetene i stand til å fortsette gjennomføringen av de viktige desentraliseringsreformene i samsvar med Ohrid-avtalen. Etter folkeavstemningen har sendelaget lagt ned mye arbeid i de tekniske forberedelsene til lokalvalget som skal finne sted tidlig i 2005.

Sendelagets forhold til EUs politioperasjon *Proxima* er godt. Det er Regjeringens syn at *Proximas* overvåking og rådgivning til Innenriksdepartementet utfyller sendelagets arbeid med politiopplæring og samfunnspoliti på en god måte. Til sammen utgjør dette en helhetlig og koordinert tilnærming til politireformer i *Makedonia*. I 2004 har sendelaget fokusert på reform av lokale myndigheter. Dette er en følge av loven om desentralisering som ble vedtatt i 2004. Videre har sendelaget engasjert seg i interetnisk relasjonsbygging, spesielt rettet mot ungdom i forbindelse med utdanning, reform av rettsvesenet, bekjempelse av menneskehandel, støtte til ombudsmannen og reform av statlig kringkasting.

2.2 Kaukasus

OSSE er representert med sendelag i Armenia, Aserbajdsjan og Georgia. Sendelagene har et bredt mandat som omfatter aktiviteter innenfor den politisk-militære, den økonomiske og miljømessige samt den menneskelige dimensjon. Sendelagene i Armenia og Aserbajdsjan arbeider uavhengig av Minsk-gruppens aktiviteter.

OSSEs Minsk-gruppe ledes av Russland, USA og Frankrike som medformenn, samt partene i konflikten om Nagorno-Karabakh, Armenia og Aserbajdsjan. Gruppen har i løpet av året organisert flere møter innenfor den såkalte Praha-prosessen, hvor landene representeres av sine respektive utenriksministre, men heller ikke i 2004 har det vært tegn til

fremgang. OSSE-formannen har også utnevnt en personlig representant til denne konflikten.

Menneskerettighetssituasjonen i *Aserbajdsjan* er fortsatt vanskelig. Landet har fremdeles politiske fanger, pressefriheten er redusert, og forsamlings- og ytringsfriheten er begrenset. Hendelser det siste året tyder dessuten på at også religionsfriheten er truet. Korrupsjon og problemer i politi og rettsvesen vanskeliggjør en positiv utvikling av det aserbajdsjanske samfunnet.

Sendelaget har arbeidet for å etablere en balanse mellom tiltak for å styrke den sosio-økonomiske utviklingen og støtte til prosjekter og programmer som skal bidra til å sikre en demokratisk utvikling. Sentralt står respekten for rettsstatsprinsippene og etablering av demokratisk kontroll over landets væpnede styrker. Fortsatt assistanse til politiet er en annen høyt prioritert oppgave. Sendelaget viderefører også støtten til utvikling av små og mellomstore bedrifter - i all hovedsak i regioner utenfor hovedstaden.

Aserbajdsjan gjennomførte i desember sitt andre lokalvalg etter uavhengigheten. Valget var imidlertid preget av en rekke uregelmessigheter, og internasjonale observatører registrerte en rekke mangler under opptellingen av stemmene.

Kontoret i *Armenia* ledes av den første russiske sendelagsleder i et SUS-land. I OSSE har det lenge vært en forståelse om at Russland ikke kan få sendelagsledere i land som har vært del av det tidligere Sovjetunionen. Etterhvert er det imidlertid blitt klart at Russland ikke vil akseptere å være utelukket fra slike lederstillinger.

Utviklingen av det sivile samfunn står sentralt i mandatet til sendelaget, og OSSE-kontoret har sammen med andre internasjonale aktører engasjert seg for å få i gang dialog mellom regjeringen og opposisjonen. I Det faste råd er det flere ganger blitt uttrykt bekymring over at det ikke har lyktes å få til en dialog mellom regjeringen og opposisjonen i parlamentet.

Sendelaget har også registrert en rekke tilfeller av fengsling og trakassering av journalister og tilhengere av opposisjonspartiene. Videre har sendelaget prioritert samarbeidet med nasjonalforsamlingen og reform av landets valglover, samt programmet for politiassistanse, bekjempelse av terrorisme, menneskehandel og andre former for organisert kriminalitet.

Parlamentsvalget i *Georgia* i november 2003 var skjemma av en rekke uregelmessigheter. Et folkelig opprør i etterkant av valget resulterte i den såkalte roserevolusjonen. Fredelige massedemonstrasjoner under ledelse av opposisjonslederne Mikhail Saakasjvili og Nino Burjanadze tvang president Sjevvardnadze til å gå av. Resultatet av valget

i november 2003 ble annullert. Nytt presidentvalg ble holdt i januar 2004. OSSE/ODIHR hadde en viktig rolle i valgovervåkingen. Både Norge og andre land gav betydelig økonomisk støtte til ODIHRs virksomhet i forbindelse med presidentvalget. Saakasjvili vant en overveldende seier. ODIHR konstaterte etter valget at det fortsatt var noen uregelmessigheter i gjennomføringen, men at det var gjort betydelige fremskritt siden parlamentsvalget i 2003. Nytt valg på nasjonalforsamling ble holdt 25. mars 2004, og her var det ytterligere forbedringer i valgprosessen.

Etter maktskiftet i Georgia har den nye regjeringen igangsatt et omfattende reformprogram med sikte på å vitalisere økonomien og forbedre levestandarden og de sosiale forholdene for befolkningen. Andre viktige prioriteringer har vært restrukturering av statsadministrasjonen og politiet og bekjempelse av korrupsjon. OSSE-sendelaget har drøftet med myndighetene hvordan OSSE best kan bistå i reformprosessen og vil vektlegge kapasitetsbygging som kan fremme utviklingen mot en moderne demokratisk stat. I 2004 har sendelaget blant annet hjulpet georgiske myndigheter med å opprette et nasjonalt folkeregister og å bidra til reform av valgordningen ved å gi assistanse til utarbeidelsen av ny lovgivning.

President Saakasjvili begynte kort tid etter sin tiltredelse å legge press på utbryterrepublikken Adsjara. Situasjonen ble utover våren svært spent, men i mai 2004 ble partene enige om en fredelig løsning på konflikten. Etter suksessen i Adsjara ønsket president Saakasjvili å gjenopprette Georgias territoriale integritet ved å søke å bryte den fastlåste situasjonen i Sør-Ossetia. Saakasjvili feilberegnet situasjonen, og konflikten eskalerte. Sør-Ossetia fikk tilført våpen fra russiske delrepublikker, og det ble skuddvekslinger og tap av menneskeliv sommeren 2004. Partene ble imidlertid enige om en våpenhvileavtale og senere også om å demilitarisere konfliktsonen. Oppfølgingen har ikke vært vellykket. I løpet av 2004 har Georgia ønsket å styrke OSSEs rolle i forhold til konflikten i Sør-Ossetia, men Russland har gått klart imot. OSSE-sendelaget støtter FNs arbeid for å finne en løsning for å gjenopprette Georgias territoriale integritet.

OSSEs grenseovervåking (BMO) av Georgias grenser mot Dagestan, Ingusjetia og Tsjetsjenia har vært en stabiliserende og konfliktforebyggende faktor i regionen. I løpet av 2004 har imidlertid Russland gjentatte ganger krevd at grenseovervåkningsoperasjonen nedlegges. Ved ministerrådet i Sofia kom man ikke til enighet om en forlengelse av mandatet for grenseovervåkningsoperasjonen. Sendelaget har derfor utarbeidet en

tilbaketrekkingsplan, og operasjonen skal avvikles i sin nåværende form. EU vurderer en mulig vide-reføring av operasjonen etter ønske fra den georgiske regjeringen.

Når det gjelder OSSEs engasjement i *Tsjetsjenia*, har ikke det bulgarske formannskapet i 2004, på grunn av Russlands holdning, funnet det mulig å arbeide for å gjenopprette OSSE-nærværet i delrepublikken. Regjeringen beklager sterkt at det ikke har vært noe fremskritt å spore på dette området.

Sammen med andre vestlige land har Norge uttrykt sterk bekymring for menneskerettighetssituasjonen i Tsjetsjenia og for den humanitære situasjonen blant de internt fordrevne som befinner seg i Ingusjetia. Russland har blant annet svart på denne kritikken ved å påvirke de internt fordrevne til å vende tilbake til Tsjetsjenia. Norge har understreket at slik tilbakevending må være frivillig.

2.3 Moldova, Hviterusland og Ukraina

Sendelaget i *Moldova* har som hovedoppgave å bidra til en løsning av den transnistriske konflikten. En viktig forutsetning for dette er tilbaketreking og destruksjon av russisk militært materiell og tilbaketreking av personell fra Moldova. I 2004 har det vært stillstand i den politiske forhandlingsprosessen, og spenningen mellom de to partene har vært høyere enn på mange år, spesielt i sikkerhetssonen rundt Benderi og Dubossari. Ingen ammunisjon er trukket ut med unntak av én togavgang i mars. Siden har det ikke vært trukket ut militært materiell og personell. Sendelaget har i lengre tid utarbeidet et sett med sikkerhets- og tillitsbyggende tiltak for å bedre forholdet mellom partene.

Både Moldova og Transnistria har i 2004 ved forskjellige anledninger nektet å returnere til det såkalte femsidige forhandlingsformatet (OSSE, Russland og Ukraina samt representanter fra Moldova og Transnistria). Det fant imidlertid sted konsultasjoner i det femsidige forhandlingsformatet i november. Konsultasjonene var ment å skape et rammeverk for tillitsbygging mellom moldovsk og transnistrisk side. Partene har uttrykt ønske om å videreføre forhandlingene og vil utarbeide en liste over saker som kan søkes løst gjennom forhandlinger og politisk dialog.

Transnistria-konflikten er jevnlig blitt drøftet i Det faste råd i 2004. Det er blitt rettet sterk kritikk mot de selvutnevnte myndighetene i Transnistria. I siste halvdel av 2004 ble kritikken spesielt fokusert på de transnistriske "myndighetenes" steng-

ning av moldovske skoler som underviser i moldovsk språk med latinsk, og ikke kyrillisk, skrift. De har også lagt problemer i veien for elektrisitetsleveranser og har stengt jernbanelinjer.

Det har stadig blitt lagt hindringer i veien for sendelagets medlemmer, ikke bare hva gjelder adgang til ammunisjonslageret i Kolbasna, men også til Transnistria for øvrig. Dette er i strid med gjeldende avtaler for OSSEs virksomhet i regionen.

OSSEs sendelag har i løpet av 2004 også vært engasjert i områder innen den menneskelige dimensjon. Problemer knyttet til pensum og bruk av det latinske alfabet i moldovske skoler i Transnistria har eksistert i flere år. Sendelaget har engasjert seg i forhandlinger mellom de to partenes undervisningsmyndigheter uten at man har oppnådd nevneverdige resultater. Bekjempelse av menneskehandel har også stått høyt på sendelagets dagsorden. I samarbeid med moldovske myndigheter er man i ferd med å utarbeide lover for bekjempelse av alle typer menneskehandel. Sendelaget har også besørget kompetansebyggende tiltak for dommere, påtalemyndighet og politi for bedre å sette dem i stand til å ta tak i problemet, samt beskytte ofre for menneskehandel og vitner.

Forholdet mellom *Hviterussland* og OSSE har i løpet av året blitt mer anstrengt. OSSE-kontoret i Minsk rettet flere ganger søkelyset mot hviterussiske myndigheters kampanje mot uavhengige organisasjoner, media og politisk opposisjon.

I Det faste råd fortsatte imidlertid Hviterussland å vise til landets lovgivning og strafferettslige prosedyrer som svar på kritikk fra de vestlige land i konkrete saker. Dette er fra vestlig side avvist, med påminnelse om at deltakerlandene har akseptert at deres lover og håndhevelsen av dem skal være i tråd med OSSEs normer og prinsipper.

Parlamentsvalget i Hviterussland i oktober 2004 ga et nedslående bilde av situasjonen i landet. ODIHRs valgobservasjon viste at universelle prinsipper og grunnlovfestede demokratiske rettigheter som ytringsfrihet og forsamlingsfrihet ikke ble respektert. Det ble særlig fremhevet at en rekke kandidater ble ekskludert fra valget, samt at en rekke valgkontorer ble stengt under valgkampen. Det ble også rapportert om arrestasjoner av kandidater og utilbørlig press mot stemmegivere. Observatørene hadde dessuten problemer med å følge stemmeopptellingen. Hviterussiske myndigheter unnlot dermed å legge forholdene til rette slik at folkeviljen kunne komme til uttrykk, hvilket er en av forpliktelsene i OSSEs kriterier for valg. Norge bidro med tre observatører til OSSEs observatørkorps.

I tilknytning til valget besluttet president Lukashenko å holde en parallell folkeavstemning som

ville åpne for hans tredje presidentperiode. Beslutningen var ventet, men brakte debatt om hvorvidt OSSE også skulle observere den konstitusjonelt tvilsomme beslutningen om å avholde en slik folkeavstemning. OSSE kunne dermed bli oppfattet å legitimere den folkeavstemningen som ga Lukashenko en ny presidentperiode. Løsningen ble at OSSE begrenset seg til å rapportere om hendelser ved avstemningen som kunne ha innvirkning på parlamentsvalget.

Presidentvalget i *Ukraina* ble et av det mest omtalte valgspørsmålene i 2004 og drøftet gjentatte ganger i Det faste råd. Fra vestlig side ble det på grunnlag av ODIHRs valgrapporter rettet sterk kritikk mot Ukraina for gjennomføringen av presidentvalget i november som på en rekke punkter brøt med internasjonale normer for frie og rettfærdige valg. Norge oppfordret på sin side flere ganger Ukraina til å granske rapportene om valgfusk og foreta en gjennomgang av alle sider ved valget for å sikre at resultatet ble i samsvar med demokratiske prinsipper og folkets vilje. Norge bidro med fem OSSE-observatører, i hver av de to første valgrundene.

Opposisjonen nektet å anerkjenne statsminister Janukovitsj som valgets vinner, og i flere uker etter valget demonstrerte hundretusener av opposisjonens tilhengere i hovedstaden Kiev og andre byer i protest mot det offisielle valgresultatet. Det var derfor svært gledelig at den spente situasjonen ble løst uten voldelige midler. Ukrainas høyesterett underkjente valget på grunn av valgfusk og bestemte at de to kandidatene skulle møtes til omvalg 26. desember. 16 norske valgobservatører inngikk i OSSEs observatørkorps. Omvalget ble gjennomført på en måte som ifølge OSSEs observatører i stor grad tilfredsstiller anerkjente prinsipper.

Ukrainske myndigheter har uttrykt takknemlighet for støtten i forbindelse med avholdelsen av valget. Ukraina har uttalt et klart ønske om å videreføre samarbeidet. Siktemålet for OSSEs virksomhet i Ukraina er å bistå statlige organer i arbeidet for å tiltrekke seg investeringer, styrke infrastruktur, støtte omstilling av forsvaret, tilpasse lovgivning med hensyn til menneskerettigheter og demokratiske standarder, samt bekjempe menneskehandel.

2.4 Sentral-Asia

Samarbeidet innenfor OSSE gir en unik mulighet for dialog og nær kontakt med de fem sentralasiatiske land: Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan. Utviklingen i regio-

nen har betydning for sikkerhetssituasjonen også i Europa i lys av økningen av ulovlig handel med mennesker, våpen og narkotika. I tillegg kommer kampen mot terrorismen.

OSSE har feltnærvær i alle de fem sentralasiatiske land. Det har de siste årene vært bred enighet innen OSSE om økt satsing i Sentral-Asia, men sammenlignet med sendelagene på Balkan, er feltkontorene i Sentral-Asia likevel små. Etter Regjeringens syn er det riktig å fortsette den gradvise opptrappingen av OSSEs aktiviteter i Sentral-Asia. Landene sliter med mange felles problemer som en følge av historiske, kulturelle og politiske forhold. Ingen av landene har hatt en fortid som selvstendige stater. Miljøproblemer, korrupsjon og manglende regionalt samarbeid hemmer utviklingen. De sentralasiatiske land har fortsatt en lang vei å gå før de oppfylder forpliktelsene som ligger i OSSE-samarbeidet selv om det er store forskjeller i demokratisk utvikling mellom landene.

Regimet i *Turkmenistan* står i en særstilling med til dels alvorlige brudd på menneskerettighetene, men det er også grunn til alvorlig bekymring over utviklingen i Usbekistan. Til tross for vedvarende internasjonalt press vil Turkmenistan fortsatt ikke tillate at Den internasjonale Røde Kors-komiteén får adgang til å besøke fengslede. Sommeren 2004 nektet Turkmenistan å forlenge akkrediteringen til OSSEs sendelagsleder i landet. OSSE-senteret ble stående uten leder resten av året. Parlamentsvalget i *Usbekistan* 26. desember 2004 ble vurdert av ODIHRs observatørgruppe å ligge langt fra anerkjente, internasjonale

standarder for gjennomføring av demokratiske valg.

Sammen med en rekke andre land fortsetter Norge engasjementet i forhold til demokrati og menneskerettigheter i Sentral-Asia. Det er viktig at det internasjonale samfunn bidrar med tiltak som påskynder demokratiseringsprosessen, men samtidig må man være realistisk med hensyn til hvilket tempo som kan forventes når det gjelder reformer. Finlands tidligere president, Martti Ahtisaari, har også i 2004 vært OSSE-formannens personlige utsending til Sentral-Asia. Ahtisaari har besøkt regionen en rekke ganger og tatt opp behovet for demokratiske reformer og respekt for grunnleggende rettigheter direkte med toppledelsen i de fem landene.

Kasakhstan arbeider aktivt for å få OSSE-formannskapet i 2009. Det er det første SUS-landet som har slike ambisjoner. For OSSE vil det være viktig å sikre at også fremtidige formannskapsland har full respekt for grunnleggende demokratiske rettigheter. På den annen side vil det være uheldig dersom det blir skapt inntrykk av at noen deltakerland er ekskludert fra lederposisjoner i organisasjonen. Vedtaket om formannskapet i 2009 må fattes på OSSEs ministermøte i 2006. Kasakhstan vil ha behov for bistand dersom landet skal bli i stand til å påta seg formannskapsvervet. Fra norsk side har vi sagt oss rede til å bistå kasakhiske myndigheter med opplæring. Avviklingen av parlamentsvalget i Kasakhstan høsten 2004 innebar klare forbedringer i forhold til tidligere valg, men valget tilfredsstilte likevel ikke OSSEs krav.

3 Den menneskelige dimensjon

OSSEs arbeid for menneskerettigheter, demokrati og rettsstatens prinsipper er en hjørnestein i organisasjonens helhetlige tilnærming til sikkerhet og stabilitet. Den sterke vektlegging av den menneskelige dimensjonens betydning for sikkerhet gir OSSE et særlig fortrinn i forhold til andre regionale organisasjoner. OSSEs 55 deltakerland har forpliktet seg til å etterleve disse verdiene som er et felles anliggende. OSSE skal både overvåke at deltakerlandene følger opp disse forpliktelsene og, gjennom rådgivning og prosjektsamarbeid, gi praktisk bistand til forbedringer. Samspillet mellom sendelagene og Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR), Høykommissæren for nasjonale minoriteter (HCNM) og Representanten for frie media (RFM), er viktige i denne sammenheng.

ODIHR gjennomførte i 2004 et stort antall prosjekter for å bidra til å grunnfeste fundamentale rettigheter og plikter, støtte demokratiseringsprosessen og styrke rettsstaten som fundament for samfunnsutviklingen. Valgobservasjon og utvikling av valgstandarder er en kjerneoppgave for ODIHR.

ODIHR satset i 2004 ytterligere på opplæring i respekt for menneskerettigheter, på oppbygging av det sivile samfunn og godt styresett og økt innsats hva gjelder arbeidet mot intoleranse, rasisme og alle former for diskriminering. ODIHR er i ferd med å utvikle en sentral database for innsamling av opplysninger om deltakerlandenes lovgivning og tiltak mot rasisme, fremmedhat, diskriminering og antisemittisme. Man har også gitt høy prioritet til arbeidet med roma/sinti-handlingsplanen samt handlingsplanen for bekjempelse av menneskehandel og arbeid med likestillingsprosjekter.

3.1 Menneskehandel og likestilling

Bekjempelse av menneskehandel er en prioritert oppgave i OSSE, og også en sak man fra Regjeringens side legger stor vekt på. OSSE er en av de ledende organisasjonene på dette området etter

vedtaket av en handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel i 2003 og utnevnelsen i 2004 av en spesialrepresentant for å lede arbeidet mot menneskehandel. Spesialrepresentanten skal koordinere arbeidet både innad i organisasjonen og overfor andre organisasjoner og deltakerlandene. Det er etablert en egen enhet i OSSE-sekretariatet som skal bistå spesialrepresentanten i arbeidet. Både spesialrepresentanten og enheten arbeider nært med politienheten og anti-terrorisme-enheten i sekretariatet. Det er nær sammenheng mellom menneskehandel, korrupsjon og hvitvasking av penger. Inntekter fra menneskehandel kanaliseres til handel med narkotika og våpen, muligens også terrorismevirksomhet.

Norge ledet i 2004 OSSEs arbeidsgruppe for likestilling og bekjempelse av menneskehandel. Fra norsk side har man vært opptatt av at OSSE må styrke sin innsats for barn som utsettes for menneskehandel. Norge tok derfor initiativ til et vedtak under ministerrådet i Sofia om å ta særlig omsyn til beskyttelse av barns rettigheter og til ivaretagelse av deres særlige behov dersom de er utsatt for menneskehandel. Vedtaket understreker at det er barnets interesser som skal legges til grunn for tiltak rettet mot barn som har blitt utsatt for menneskehandel. Vedtaket oppfordrer også deltakerlandene til å styrke sin administrative kapasitet for å ivareta barns behov. Beslutningen forplikter OSSE innen 31. juli 2005 å utarbeide et tillegg til handlingsplanen for bekjempelse av menneskehandel for å bidra til at OSSE styrker sitt arbeid for å hindre at barn blir utsatt for dette.

Det har til nå vært lite fokus på likestilling i OSSE. Fra norsk side tok man derfor initiativ til å utarbeide en handlingsplan for fremme av likestilling både internt i organisasjonen og i arbeidet i felten. Handlingsplanen fokuserer på følgende hovedmål: opplæring, ledelse, rekruttering og anvendelse av likestillingsperspektivet i OSSEs arbeid med prosjekter og programmer i alle tre dimensjoner. Handlingsplanen har referanser til oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) om kvinners rolle i konfliktforebygging og gjenoppbygging som Regjeringen tillegger stor

vekt. Handlingsplanen ble vedtatt på ministerrådet i Sofia.

3.2 Valgobservasjon og valgstandarder

Valgovervåking er en av hovedoppgavene til OSSE og organiseres av Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR). Grunnlaget er lagt i de såkalte Københavnkriteriene fra 1990, som er blitt anerkjent som et internasjonalt grunnlagsdokument for demokratiske valg også utenfor OSSE-området. Dokumentet forplikter OSSEs deltakerland til å avholde valg etter et rekke demokratiske prinsipper slik at valgene blir rettferdige og transparente og sikrer borgerne rett til å stemme.

I 2004 deltok ODIHR med observasjoner og eksperter i 15 valg. Nesten halvparten av valgobservasjonene fant sted i Sørøst-Europa. ODIHR var også til stede ved viktige valg i Sentral-Asia, i Hviterussland og Ukraina. ODIHR sendte også en gruppe observatører til presidentvalget i USA. For første gang deltok også ODIHR ved valg utenfor OSSE-området gjennom bistand til gjennomføringen av presidentvalget i Afghanistan. Norge sendte observatører til åtte av disse valgobservasjonene. OSSEs parlamentarikerforsamling bidrar også aktivt til OSSEs valgobservasjon, ofte i samarbeid med valgobservatører fra Europarådets og NATOs parlamentarikerforsamlinger og Europaparlamentet.

3.3 Toleranse og ikke-diskriminering

I løpet av de siste to år har OSSEs deltakerland satt søkelyset på behovet for dialog og samarbeid for å skape økt toleranse og bekjempe alle former for rasisme i OSSE-området. I 2004 ble det avholdt en konferanse om antisemittisme i Berlin, en konferanse i Paris om hatpropaganda på Internett og en konferanse om toleranse og kampen mot rasisme og fremmedfrykt i Brussel.

Konferansene har alle munnet ut i erklæringer der de ulike former for intoleranse fordømmes og der deltakerlandene blir oppfordret til å iverksette tiltak, både innenfor lovverket og utdanningssektoren, for å forebygge og bekjempe intoleranse og fremme interreligiøs og interkulturell dialog og

partnerskap. Deltakerlandene ble også oppfordret til å samle informasjon og statistikk om straffbare handlinger foranlediget av rasisme og intoleranse og rapportere om dette til ODIHR.

USA foreslo også at OSSE-formannskapet skulle utnevne en spesialrepresentant for bekjempelse av antisemittisme. Etter lange drøftelser ble det på ministerrådet i Sofia enighet om å utnevne tre spesialrepresentanter på toleranseområdet, en for bekjempelse av antisemittisme, en mot diskriminering av islam og en spesialrepresentant for andre former for diskriminering og fremmedhat. De tre spesialrepresentantene er blitt utnevnt og har et begrenset mandat ut 2005. De får ikke et eget sekretariat, og deres aktiviteter skal finansieres gjennom frivillige bidrag.

3.4 Møter om den menneskelige dimensjon i 2004

OSSEs årlige hovedmøte om den menneskelige dimensjon finner sted i Warszawa hver høst og ble i 2004 avholdt 4. - 15. oktober. I tillegg arrangeres det hvert år tre tilleggsmøter og ett seminar. Opplegg for hovedmøtet og temaet for seminaret vedtas ved konsensus i Det faste råd, mens formannskapet bestemmer hva som skal drøftes på tilleggsmøtene. I 2004 var tilleggsmøtene viet utdanning og opplæring i menneskerettigheter, valgstandarder og landenes valgforpliktelser samt et møte om internt fordrevne. ODIHR-seminaret hadde demokratiske institusjoner og styret som hovedtema.

Hovedmøtet i Warszawa (HDIM) hadde i 2004 rundt 1000 deltagere. Det var en markant økning fra året før. Møtet åpner for en unik trepartsdialog mellom regjeringer, frivillige organisasjoner og internasjonale organisasjoner. Under årets møte ble som tidligere en rekke SUS-land kritisert for manglende gjennomføring av menneskerettighetsstandarder, samtidig som USAs bruk av dødsstraff ble fordømt. Britiske og amerikanske myndigheters internering av såkalte krigsfanger ble også kraftig imøtegått. Russiske myndigheter benyttet anledningen til å rette søkelyset mot behandlingen av russiske minoriteter i Estland og Latvia. Generell kritikk ble også rettet mot vestlige land i forhold til statskirkeordninger, strafferettslige bestemmelser om injurier, samt forholdene for ofre for menneskehandel.

4 Den økonomiske dimensjonen

Innen den økonomiske dimensjonen fokuserer OSSE på å identifisere og informere om potensielle sikkerhetstrusler relatert til økonomiske og miljømessige forhold i deltakerlandene. Dette er også en del av OSSEs brede tilnærming til konfliktforebygging. Sendelagene utfører også noe prosjektarbeid knyttet til bærekraftig utvikling og næringsliv.

De siste årene har Russland og OSSEs deltakerland i Kaukasus og Sentral-Asia uttrykt ønske om større aktivitet under den økonomiske dimensjon. Bakgrunnen er nok delvis et ønske om økt bistand til regionen, men også forhold knyttet til markedstilgang, økonomisk integrasjon og utenlandske investeringer tillegges vekt.

Fra vestlig side ønsker man å fokusere på sikkerhetsrelaterte utfordringer og godt styresett. Videre er man opptatt av at OSSE skal utnytte sine komparative fortrinn og ikke bevege seg inn på områder som andre internasjonale organisasjoner, særlig FN, kan gjøre bedre. OSSEs strategidokument for den økonomiske og miljømessige dimensjon, som ble vedtatt på utenriksministerrådet i Maastricht i desember 2003, balanserer disse ulike interesser. Strategien skisserer hvordan OSSEs deltakerland, og OSSE som organisasjon, kan arbeide på det økonomiske og miljømessige området for å fremme sikkerhet og stabilitet.

OSSEs styrke i forhold til andre organisasjoner er sendelagene. OSSEs sendelagsledere med sitt brede kontaktnett kan ha en viktig pådriverrolle i økonomiske og miljømessige spørsmål. Avhengig av situasjonen i landet kan OSSE, alene eller sammen med andre organisasjoner, i konkrete tilfeller også være aktiv på det økonomiske/miljømessige området. I det norsk-støttede programmet

ENVSEC (En miljøagenda for sikkerhet og samarbeid i Sørøst-Europa og Sentral-Asia) har OSSE et formalisert samarbeid med FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs miljøprogram (UNEP), der hver av organisasjonene utnytter sin særlige kompetanse. Bistand innenfor den økonomiske dimensjon kan også i enkelte tilfeller gjøre det lettere for OSSEs sendelag å arbeide innen den menneskelige dimensjon.

Den mest sentrale begivenhet under den økonomiske dimensjon er Økonomisk forum i Praha, som arrangeres hver vår. Under denne konferansen gjennomgås økonomiske og miljømessige spørsmål av betydning for sikkerhet. Det organiseres også tre forberedende seminarer forut for hvert Økonomisk forum. Tema for Økonomiske forum i mai 2004 var utfordringer angående oppbygging av menneskelig kapasitet for økonomisk utvikling og samarbeid. Der var flere deltakere fra privat sektor enn tidligere. Det var positivt. Forumet bidro til utveksling av ideer og erfaringer angående utvikling av små og mellomstore bedrifter, herunder lovgivning og godt styresett, hvordan tiltrekke seg utenlandske investeringer og hvordan man best kan bygge opp kompetanse (inklusive på miljøsidene) og unngå "hjerneflukt".

I diskusjonen om hvordan man kan gjøre Økonomisk forum mer effektivt har man fra norsk side tatt til orde for at forumet gjøres til et bedre redskap for å følge opp OSSEs strategi på dette området. Temaet for forumet må være innenfor et område der OSSE har en klar tilleggsverdi. Diskusjonen om å gjøre Økonomisk forum mer målrettet og effektivt vil fortsette i 2005.

5 Den politisk-militære dimensjon

5.1 Forumet for sikkerhetssamarbeid (FSC)

FSC arbeidet i 2004 på to hovedområder – virksomhet knyttet til eksisterende instrument og beslutninger, og utvikling av nye. Av nye områder forbedret FSC en beslutning som fastla prinsipper for nasjonal lovgivning angående megling av håndvåpen, etter initiativ fra Norge og Nederland sammen med Tyskland. FSC fastla også prinsipper for eksportkontroll av bærbare luftvernraketter (MANPADS), og retningslinjer for sluttbrukersertifikat ved eksport av håndvåpen. FSC har videre utarbeidet en omfattende oversikt over områder som egner seg for samarbeid med OSSEs partnerland og tiltak som partnerlandene kan iverksette på frivillig basis.

FSC startet i 2004 å tilrettelegge for virksomhet under dokumentet for sikring og destruksjon av (overskudds-) lagre av konvensjonell ammunisjon (DSCA). Dette dokumentet ble vedtatt på ministerrådet i 2003. I alt fem land har hittil bedt om støtte under denne mekanismen – Hviterussland, Kasakhstan, Russland, Ukraina og Tadsjikistan. Mekanismen er basert på frivillige bidrag i form av ekspertise, utstyr og penger fra andre land. Det fins enorme mengder konvensjonell ammunisjon i landene som ber om støtte, til dels svært dårlig sikret, som utgjør både en direkte og indirekte sikkerhetstrusel for befolkningen. I tillegg utgjør ammunisjonen et stort miljøproblem og hemmer lokal økonomisk utvikling. Denne ammunisjonen må under betryggende kontroll, og overskuddet skal destrueres så raskt som mulig.

En lignende mekanisme er etablert når det gjelder håndvåpen. Her har tre land - Hviterussland, Kasakhstan og Tadsjikistan - bedt om støtte. FSC startet i 2004 også tilrettelegging for frivillig støtte til disse land på dette området.

FSCs hovedansvar er fortsatt Wien-dokumentet (WD). Det skal bidra til å iverksette konkrete tiltak som kan styrke tillit, samarbeid og sikkerhet innenfor OSSEs geografiske område. Etter den siste revisjonen (1999) omfatter WD bl.a. visse begrensninger på militær aktivitet, adgang til å inspisere militære aktiviteter og muligheter for

innsyn i andre staters militære potensiale gjennom en omfattende og pliktig informasjonsutveksling. Dette kontrolleres gjennom et omfattende regelverk for verifikasjon. Dokumentet er politisk forpliktende for deltakerlandene.

5.2 CFE-avtalen

Avtalen om konvensjonell nedrusting i Europa (CFE-avtalen) har siden 1992 bidratt til å fjerne nær 60.000 tyngre våpen i Europa, har begrenset offensiv militær kapasitet og hindret destabiliserende styrkekonsentrasjoner, bl.a. i Norges nær-områder.

En CFE-avtale tilpasset endrede sikkerhetspolitiske rammebetingelser i Europa ble undertegnet av de 30 statspartene under OSSE-toppmøtet i Istanbul i 1999. Der er den opprinnelige blokk-til-blokk-baserte tilnærmingen erstattet av et system som bygger på nasjonale og territoriale styrketak samtidig som fleksibilitet for å tillate krisehåndtering er innebygget. Den tilpassede avtalen åpner dessuten for tiltredelse av nye statsparter.

Til nå har bare Hviterussland, Kasakhstan og Ukraina ratifisert den tilpassede avtalen, som vil tre i kraft når alle 30 statsparter har ratifisert. Det er usikkert når dette vil skje fordi de fleste statsparter, deriblant Norge, ikke vil ratifisere før Russland har oppfylt alle sine forpliktelser fra Istanbul-toppmøtet i 1999. De fleste statsparter mener det fortsatt gjenstår forpliktelser angående uttrekning av personell og utstyr fra Georgia og Moldova, mens Russland hevder at dette er CFE-avtalen uvedkommende. Denne uenigheten hindret ytterligere fremskritt på dette feltet i 2004. Fram til den tilpassede avtalen trer i kraft, vil den nåværende avtalen være gjeldende.

5.3 Avtalen om åpne luftrom (Open Skies)

Avtalen om åpne luftrom ble fremforhandlet i 1990-91, men trådte i kraft først 1. januar 2002. Formålet med avtalen er å skape større åpenhet

mellom partene ved at de gjensidig åpner sine luftrom for et avtalt antall årlige overflygninger med fly utstyrt med bestemte sensorer, primært kamera.

Etter at Slovenia og Kroatia tiltrådte siste år, er det er nå 32 statsparter til avtalen. Estland og Litauens søknader om opptak er blitt godkjent, men disse to landene har foreløpig ikke fullført sin nasjonale prosess for å bli formell statspart. Tyrkisk motstand forhindrer fortsatt at Kypros' søknad om opptak blir godkjent.

Den praktiske gjennomføringen av observasjonsflyvninger ble utført på tilfredsstillende vis i 2004. Det ble også gjort et omfattende arbeide under den konsultative kommisjon for å utvikle regler og prosedyrer for gjennomføring av observasjonsflyvninger. Norge hadde formannskapet i OSCC de første fire månedene av 2004.

5.4 Regional rustningskontroll - Daytonavtalens annek 1-B artikkel II og IV

Artikkel II-avtalen omhandler tillits- og sikkerhets- skapende tiltak for de to entitetene i Bosnia-Hercegovina, Republika Srpska og Føderasjonen. Artikkel IV-avtalen omhandler destruksjon og begrensninger av tyngre våpen og personell for Serbia og Montenegro, Bosnia-Hercegovina og Kroatia. Avtalene er basert på prinsippene i henholdsvis Wien-dokumentet og CFE-avtalen. Begge avtalene har et informasjons- og verifikasjonsregime som OSSE overvåker. Gjennomføringen av disse avtalene har i hovedsak gått rutinemessig og bidrar til at normaliseringen mellom partene går fremover. Partene ble i 2004 enige om å avslutte Artikkel II-avtalen, da dens formål ansees oppfylt.

6 Forholdet til OSSEs partnerland

OSSEs partnerland er Japan, Sør-Korea, Thailand, Afghanistan og Mongolia i Asia, samt Algerie, Egypt, Israel, Jordan, Marokko og Tunis i Midtøsten og Nord-Afrika. Mongolia fikk partnerstatus ved beslutning i Det faste råd i desember 2004.

Spørsmålet om OSSEs samarbeid med partnerlandene, og om organisasjonen også bør kunne drive aktiviteter utenfor deltakerlandenes område, ble gjenstand for mye diskusjon i 2004. Blant annet i lys av det nye trusselbildet har interessen for aktivitet utenom OSSE-området økt.

OSSEs samarbeid med partnerlandene har hittil mest bestått av partnernes deltakelse på ulike møter, herunder i Det faste råd. Her står for øvrig Japan i en særstilling med fast møte- og talerett. Bakgrunnen er deres betydelige finansielle bidrag til internasjonalt utviklingsamarbeid hvor enkelte av OSSEs aktiviteter også tilgodeses. Partnerlandenes deltakelse på ulike møter er blitt trappet noe opp de siste år.

I 2004 kom det første vesentlige OSSE-engasjement i et partnerland ved at en støttegruppe på om lag 40 personer var til stede ved presidentvalget i Afghanistan 9. november. OSSE-gruppens oppgave var først og fremst å komme med anbefalinger overfor afghanske myndigheter med sikte på parlamentsvalget planlagt for april/mai 2005.

Under OSSEs seminar med Middelhavspartnere i november foreslo Algerie at OSSE observerte presidentvalget i Det palestinske området 9. januar 2005. Kort tid etter kom det en offisiell invitasjon fra selvstyremyndighetene til en slik observasjon. Det ble enighet om at OSSE skulle sende en mindre gruppe (6 personer) til Det palestinske området i forbindelse med presidentvalget. Oppgaven var å vurdere opplæringsbehov foran parlamentsvalget senere i 2005. Det er også kommet en søknad fra De palestinske selvstyremyndigheter om å bli innvilget partnerstatus i OSSE, men denne er ennå ikke behandlet.

Særlig Russland har vært skeptisk til at OSSE engasjerer seg utenom området for de 55 deltakerland, blant annet fordi de mener at det er nok oppgaver innenfor området som OSSEs relativt begrensede midler bør benyttes til. Da Russland aksepterte engasjement i Afghanistan og Det palestinske området, var det under forutsetning av at dette ikke skulle skape presedens, og at engasjementet ble finansiert av frivillige bidrag. Norge var av de land som bidro finansielt til OSSEs engasjement ved valget i Afghanistan og i Det palestinske området.

7 Administrative spørsmål

OSSEs budsjett for 2004 ble vedtatt med en ramme på EUR 179,7 millioner. Dette var en reduksjon sammenlignet med 2003-budsjettet, som hadde en ramme på EUR 185,7 millioner. Regjeringen mener det er uheldig for OSSEs troverdighet dersom de politiske vedtakene ikke kan gjennomføres i praksis fordi OSSE ikke får de nødvendige ressurser. Fra norsk side var en særlig bekymret for 2004-budsjettet, hvor det var avsatt for lite ressurser til ODIHR. I løpet av året viste det seg at det ble nødvendig med en tilleggsbevilgning til ODIHRs arbeid med valgobservasjon. Norge var et av de få land som tok til orde for å øke det regulære budsjettets andel til ODIHR, i lys av alle de nye oppgaver denne institusjonen er blitt tillagt.

2004-budsjettet innebar en økning av aktivitetene i Sentral-Asia og Kaukasus. Den forsiktede nedtrappingen av virksomheten i landene i Sørøst-Europa fortsatte, med unntak for Serbia og Montenegro. Sørøst-Europa er fortsatt hovedinnsatsområde for OSSE med omlag 55 pst. av det totale budsjettet. Antallet budsjetterte stillinger i OSSE var i fjor 4016. Av disse arbeider omtrent $\frac{3}{4}$ ute i sendelagene, hvorav flertallet er lokalt ansatte.

Forhandlingene om budsjettforslaget for 2005 ble svært vanskelige. Det lyktes ikke å komme fram til enighet før nyttår. Det er først og fremst Russland som vil kutte i OSSEs aktiviteter. Russland og enkelte andre land knyttet dessuten budsjettforhandlingene sammen med drøftelsene om nye bidragsskalaer. Heller ikke her ble det enighet. OSSE gikk dermed inn i 2005 uten verken vedtatt budsjett eller bidragsskalaer.

OSSE har to bidragsskalaer. Den såkalte Helsingfors-skalaen finansierer driften av sekretariatet og institusjonene, mens Wien-skalaen finansierer sendelagene. En rekke mindre europeiske land har betalt langt mer enn deres relative andel (basert på BNP) skulle tilsi. Dette gjelder bl.a. de nordiske land og BeNeLux-landene. Det er satt et tak på bidrag på 14 %. Dette taket skaper store skjevheter, siden USA skulle ha dekket over 33 % av OSSEs budsjett hvis man kun så på BNP. Det

kan ikke USA godta, under henvisning til at OSSE er en europeisk sikkerhetsorganisasjon, et argument også Canada bruker for å holde sin budsjettandel nede. Det ble imidlertid i løpet av 2004 enighet om at det er nødvendig for OSSE å fastlegge kriterier for bidrag som i noe større grad baserer seg på faktisk betalingsevne samtidig som det tas hensyn til organisasjonens politiske karakter. Rett før jul kunne 54 deltakerland samle seg om et kompromiss, basert på disse kriteriene. Russland ville imidlertid ikke slutte seg til konsensus. Russland krevde at BNP-tallene alene skulle legges til grunn for utregning av bidrag, og ville dessuten ha bare én skala.

Budsjettprosessen i OSSE er endret i løpet av de senere år for at budsjettet skal bli et reelt styringsverktøy for Det faste råd. Med programbudsjettering er det blitt enklere å få oversikt over de politiske hovedprioriteringene. Etter Regjeringens syn preges imidlertid budsjettbehandlingen fortsatt av for mye detaljstyring. Det burde ha vært rom for større lokal handlefrihet innenfor rammen av sendelagenes mandater, vedtatte prioriteringer og tildelt budsjett. Særlig Russland insisterer imidlertid på sterk sentral kontroll og mener at dette er nødvendig for å sikre åpenhet når det gjelder ressursbruken.

Det er prinsipiell uenighet når det gjelder å regulere OSSEs folkerettslige stilling. Heller ikke i 2004 har det vært mulig å få bevegelse i dette spørsmålet. OSSE har i motsetning til en del andre internasjonale organisasjoner ikke folkerettslig rettsevne.

Utenriksdepartementet

tilrår:

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 13. mai 2005 om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2004 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Erklæring fra ministermøtet i Sofia om forebygging og bekjempelse av terrorisme

1. Vi, medlemmer av OSSEs ministerråd, som er kommet sammen i Sofia, erklærer at vi på det mest bestemte betingelsesløst fordømmer terrorhandlinger, særlig de handlinger som ble begått i 2004 i Spania, Usbekistan og Tyrkia, og i Russland i byen Beslan, der terrorister brutalt og hensynsløst drepte uskyldige og forsvarsløse barn. Vi sørger over tapet av hundrevis av menneskeliv og uttrykker vår dype solidaritet med ofrene for terrorhandlinger og med deres familier. Disse handlingene har ettertrykkelig vist terrorismens umenneskelige karakter. Vi gir uttrykk for vår solidaritet med de stater som ikke deltar i vår organisasjon, og som også ble angrepet av terrorister.

Idet vi gjentar at terrorisme utgjør en av de alvorligste truslene mot fred og sikkerhet, og tar i betraktning at terrorhandlinger i alvorlig grad svekker utøvelsen av menneskerettighetene, stadfester vi at vi har forpliktet oss til å verne om utøvelsen av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, særlig retten til liv, for alle personer innenfor vår jurisdiksjon når de står overfor terrorhandlinger. Vi understreker på nytt at vi er fast bestemt på å bekjempe alle former for og utslag av terrorisme som en forbrytelse som ikke kan rettferdiggjøres, uansett motiv og opphav, og at vi vil gjennomføre denne kampen med respekt for rettsstatens prinsipper og i samsvar med våre forpliktelser i henhold til folkeretten, særlig internasjonale menneskerettigheter, internasjonalt vern for flyktninger og internasjonal humanitærrett.

2. Vi understreker De forente nasjoners ledende rolle i den omfattende kampen mot terrorisme.

Vi stadfester de forpliktelser våre stater har påtatt seg i kampen mot terrorisme innenfor rammen av FN, herunder resolusjon 1267 (1999), 1373 (2001), 1456 (2003), 1535 (2004), 1540 (2004) og 1566 (2004) vedtatt av FNs sikkerhetsråd, samt resolusjon 58/187 vedtatt av FNs generalforsamling, og vi støtter resolusjon 2004/87 fra FNs menneskeretts-

kommisjon. Vi stadfester også de forpliktelser som er inngått innenfor rammen av andre internasjonale organisasjoner vi er medlem av.

Vi gleder oss over den betydning FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1566 (2004) tillegger relevante internasjonale, regionale og subregionale organisasjoners rolle når det gjelder å styrke internasjonalt samarbeid i kampen mot terrorisme, og oppfordringen om et tettere samspill med FN.

Vi understreker at vi er fast bestemt på å støtte det viktige arbeidet som nedlegges i FNs sikkerhetsrådskomité mot terrorisme og det tilhørende eksekutivdirektoratet. Vi forplikter oss til å legge til grunn de høyeste standarder ved gjennomføringen av alle tolv FN-konvensjoner og -protokoller om terrorisme. Vi gjentar også vår oppfordring om raskere samarbeid for å løse alle uavklarte spørsmål i den hensikt ved konsensus å vedta utkastet til en omfattende konvensjon om internasjonal terrorisme og utkastet til en internasjonal konvensjon om bekjempelse av kjernefysisk terrorisme.

Vi gir fortsatt vår tilslutning til OSSEs beslutninger om å bekjempe terrorisme, særlig forpliktelsene omhandlet i handlingsplanen for bekjempelse av terrorisme, som ble vedtatt i Bucuresti, samt OSSEs pakt for forebygging og bekjempelse av terrorisme og OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre.

Våre land stadfester at de forplikter seg til en rask og fullstendig gjennomføring av disse beslutninger og ordninger i hele OSSE-området.

3. Vi uttrykker tilfredshet med OSSEs innsats i kampen mot terrorisme, herunder beslutningene som ble vedtatt i 2004, og vi støtter arbeidet til Antiterrorenheten i OSSEs sekretariat.

Vi er overbevist om at den pakken med praktiske beslutninger som vi vedtar og hilser velkommen i dag¹, og den videre gjennomføringen av disse, vil føre til større grad av sikkerhet og stabilitet i OSSEs område. Disse beslutningene

vil bidra til at vi kan gjennomføre forpliktelsene om å forebygge og bekjempe terrorisme, som er pålagt oss i henhold til folkeretten.

4. Vi akter å trappe opp OSSEs aktiviteter og tiltak for å forebygge og bekjempe terrorisme samt å gripe fatt i alle faktorer som skaper grobunn for rekruttering og støtte til terroristorganisasjoner.

Vi stadfester at OSSEs innsats for å bekjempe terrortrusler må finne sted innenfor alle OSSEs dimensjoner, det vil si sikkerhetsdimensjonen, herunder det militærpolitiske området, den økonomiske og miljømessige dimensjon og den menneskelige dimensjon. På grunnlag av vår

felles, helhetlige og udelelige tilnærming til sikkerhet vil vår organisasjon kunne gi ytterligere og vesentlige bidrag til den globale innsatsen mot terrorisme.

Vi er overbevist om at respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter inngår som et viktig element i arbeidet med å sikre fred og stabilitet og å forebygge terrorisme. Vi erkjenner at effektiv forebygging og bekjempelse av terrorisme forutsetter deltakelse fra det sivile samfunn i våre land.

Vi er fast bestemt på å styrke vårt samarbeid ytterligere, både på bilateralt og multilateralt nivå og i ulike former, for å foregripe terrortruselen i OSSEs område og i verden for øvrig. Vi vil samarbeide aktivt for å finne og stille for retten personer som begår, organiserer, støtter eller bidrar økonomisk til terrorhandlinger.

Vi vil også videreføre samarbeidet og dialogen om forebygging og bekjempelse av terrorisme med våre samarbeidspartnere i Middelhavsområdet og i Asia.

---

¹ Det faste råds beslutning nr. 617 om ytterligere tiltak for å forhindre finansiering av terrorisme (1. juli 2004)
Det faste råds beslutning nr. 618 om solidaritet med ofre for terrorisme (1. juli 2004)
Ministerrådets beslutning om kamp mot bruk av Internett til terrorformål
Ministerrådets beslutning om styrket kontroll med containere
Ministerrådets beslutning om melding om tap og tyveri av pass til Interpols ASF-database

Vedlegg 2

Ministererklæring i anledning sekstiårsdagen for avslutningen av annen verdenskrig

I år 2005 markeres sekstiårsdagen for avslutningen av kampene under annen verdenskrig. Vi sørger over de titalls millioner av mennesker som mistet livet som ofre for krigen, Holocaust, okkupasjon og undertrykkelse. Vi hedrer alle dem som kjempet for menneskehetens seier, mot diktatur, undertrykkelse og aggresjon. Tiden vil ikke svekke betydningen av deres oppofrelse. Vi ser med glede på resolusjonen fra FNs generalforsamling for å markere sekstiårsdagen for avslutningen av annen verdenskrig.

Med et dyptfølt ønske om å forhindre at en slik europeisk og internasjonal katastrofe skal gjenta seg, hilser vi velkommen de fremskritt som er gjort i løpet av de siste 60 årene for å overvinne den tragiske arven etter annen verdenskrig, i retning av global fred og sikkerhet, forsoning, internasjonalt og regionalt samarbeid og for å fremme demokratiske verdier, menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, særlig gjennom FN og ved å opprette regionale organisasjoner. Vi fremhever den viktige rollen KSSE og OSSE har spilt i denne forbindelse de tre siste tiårene.

Vi minner om Sluttakten fra Helsingfors, Paris-pakten for et nytt Europa, Sikkerhetspakten for Europa og andre vedtatte OSSE-dokumenter, og vil gjøre vårt beste for å hindre at det oppstår nye skillelinjer i OSSE-området, og for å fjerne årsakene til fiendskap, spenninger og konfrontasjoner. Vi er fast bestemt på å videreføre vår felles innsats med sikte på å skape et felles og udelelig sikkerhetsområde i OSSEs område, basert på demokrati, rettsstatlige prinsipper, økonomisk velstand, sosial rettferdighet og respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter,

herunder rettighetene til personer som tilhører nasjonale minoriteter.

Av historien har vi lært hvilke farer som ligger i intoleranse, diskriminering, ekstremisme og hat på bakgrunn av etnisk, rasemessig og religiøs tilhørighet. Vi er forpliktet til å bekjempe disse truslene, blant annet gjennom OSSE, og vi avviser alle forsøk på å rettferdiggjøre dem.

Vi fordømmer på det sterkeste enhver fornektning av Holocaust. Vi fordømmer alle former for etnisk rensing. Vi stadfester vår tilslutning til FNs overenskomst om forhindring og avstraffelse av forbrytelsen folkemord, som ble vedtatt 9. desember 1948. Vi oppfordrer deltakerstatene til å iverksette alle mulige tiltak for å sikre at forsøk på å begå folkemord forhindres i dag og i fremtiden. Personer som begår slike forbrytelser, må stilles for retten.

Nye tider medfører nye trusler og utfordringer, og terrorisme er den farligste av disse. Vi vil i fellesskap kjempe mot denne trusselen ved å forene vår innsats og våre ressurser og ved å forsvare felles prinsipper. Vi vil, blant annet gjennom OSSE, arbeide for å bekjempe terrorisme og andre trusler og utfordringer knyttet til sikkerheten.

Vi er overbevist om at det er ved å søke fredelige løsninger på alle eksisterende konflikter, overholde folkerettslige normer, holde i hevd målene og prinsippene i FN-pakten og oppfylle forpliktelsene i Sluttakten fra Helsingfors og andre vedtatte OSSE-dokumenter vi best kan hedre dem som kjempet for fred, frihet, demokrati og menneskelig verdighet, minnes alle ofrene i annen verdenskrig og spare nåværende og kommende generasjoner for krig og vold.

Vedlegg 3**Ministerrådets erklæring om konflikten i Nagorno-Karabakh**

Vi berømmer den fremgang som ble oppnådd i 2004 for å få løst konflikten i Nagorno-Karabakh, særlig gjennom de tre møtene mellom presidentene i Armenia og Aserbajdsjan i regi av medformennene i OSSEs Minsk-gruppe. Vi ser med glede på opprettelsen av den såkalte Praha-prosessen, og de fire møtene som ble holdt innenfor rammen av denne prosessen mellom utenriksministrene i de to land, har muliggjort en ny metodisk gjennomgang av alle rammevilkårene for en fremtidig løsning. Vi merker

oss at medformennene i OSSEs Minsk-gruppe, som en videreføring av resultatene fra Praha-prosessen, i Astana i september fremla for presidentene et rammeverk som kunne tjene som grunnlag for en løsning. Vi oppfordrer presidentene i Armenia og Aserbajdsjan til å benytte seg av og gå videre på grunnlag av dette rammeverket. Vi ber partene innstendig om å intensivere sin innsats for å få en rask løsning på konflikten i Nagorno-Karabakh innenfor rammen av OSSEs Minsk-gruppe.

Vedlegg 4**Erklæring fra Solomon Passy, formann i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa, på tredje plenumssesjon under det tolvte møtet i OSSEs ministerråd**

1. Utenriksministrene i OSSEs deltakerstater kom sammen i Sofia på en tid preget av betydelige endringer i Europa. Disse endringene har skapt nye muligheter og utfordringer. Samtidig understreket ministrene at deltakerstatene står overfor de samme trusler mot sikkerheten. Ministrene uttrykte sin faste beslutning om å fortsatt stå sammen og å samarbeide om å fremme sikkerheten. Dette fellesskapet vil gi styrke til å møte utfordringene beskrevet i OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre, til å vedta felles tiltak og nye tilnæringsmåter og til å gjøre deltakerstatene bedre i stand til å etterleve felles prinsipper.
2. Ministrene, som minnet om at KSSE ble opprettet for å overvinne de dype skillelinjene i Europa, og at Helsingfors-prosessen i vesentlig grad bidro til å fremme sikkerhet og samarbeid fra Vancouver til Vladivostok, er som før forpliktet til å opprette et felles og udelelig OSSE-område uten skillelinjer eller soner med ulike sikkerhetsnivåer.
3. Ministrene erkjenner at det er nødvendig å bygge på et felles fundament for å komme fram til en strategisk kurs for OSSE-området i de kommende årene. De bekreftet at de vil gjøre sitt beste for å sørge for at OSSE og OSSEs virkemiddelapparat fortsatt skal være av betydning for alle deltakerstaters behov og interesser, og merker seg i denne forbindelse de ulike synspunktene på hvordan og med hvilke midler denne oppgaven best kan løses.
4. I 2005 markeres trettiårsdagen for vedtakelsen av Sluttakten fra Helsingfors og femtenårsdagen for vedtakelsen av Paris-pakten. Disse markeringene innebærer en nyttig anledning til å minne om den viktige rollen KSSE/OSSE har hatt og fortsatt har med hensyn til å fremme dialog og tillit, demokrati, rettssikkerhet og markedsøkonomi. Ministrene uttalte at dette gir en mulighet til å styrke de felles forpliktelser som ble inngått i Paris i 1990 om å skape et helt og fritt Europa.
5. Ministrene vedtok en ministererklæring i anledning sekstiårsdagen for avslutningen av annen verdenskrig, som en høytidelig markering av denne begivenheten i 2005. Dette vil være en tid for å minne om krigens grusomheter, hvilke farer som ligger i ekstremisme og andre former for intoleranse, samt om nødvendigheten av å arbeide uavbrutt for fred og sikkerhet for å hindre at fortidens lidelser og ødeleggelser gjentar seg. Ministrene ga uttrykk for at de er overbevist om at det er ved å overholde folkerettslige normer, målene og prinsippene i FN-pakten og andre prinsipper som deltakerstatene alle har sluttet seg til innenfor rammen av OSSE, vi best kan spare nåværende og kommende generasjoner for krig og vold.
6. Konsensus om de felles mål, prinsipper og forpliktelser er et sterkt bånd som knytter sammen OSSEs deltakerstater. Det er disse mål, prinsipper og forpliktelser som utgjør grunnlaget for forholdet mellom deltakerstatene, mellom folk og regjering og mellom organisasjonene som deltakerstatene er medlem av. Ministrene uttalte at de nå som før forplikter seg til å anvende disse mål, prinsipper og forpliktelser på en lik og upartisk måte i hele OSSE-området, og de verdsetter OSSEs hjelp til å gjennomføre dem, blant annet i form av viktige bidrag fra OSSEs institusjoner og feltaktiviteter.
7. Ministrene understreket sitt engasjement med hensyn til vern av menneskerettighetene. Alle deltakerstatene vil intensivere innsatsen for å styrke det pluralistiske demokrati, det sivile samfunn og rettsstaten, og for å sikre full respekt for og vern av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Ministrene understreket betydningen av frie og rettferdige valg. De stadfestet sitt engasjement for frie og uavhengige medier. De ber deltakerstatene om å ta ytterligere skritt for effektivt å beskytte rettighetene til personer som tilhører etniske minoriteter, i samsvar med internasjonale for-

- pliktelser, og derigjennom opprettholde innsatsen for å sikre like muligheter for personer som tilhører nasjonale minoriteter.
8. De fleste ministrene så med glede på det ukrainske folks vilje til å leve i et fritt, åpent og demokratisk samfunn. Utviklingen i Ukraina viser hvilken betydning landet har for arbeidet med å bygge et sikkert og stabilt Europa basert på demokratiske verdier. De fleste ministrene oppfordret alle parter og institusjoner i Ukraina til å samarbeide fullt ut for å gjennomføre Høyesteretts kjennelse av 3. desember 2004, og til å sikre at det ukrainske folks vilje gjenspeiles når annen runde av presidentvalget avholdes på nytt. De roste alle parters vilje til å unngå voldshandlinger. De merket seg den verdifulle bistanden fra internasjonale tilretteleggere, og ba alle parter fra rundebordskonferansen om å gjennomføre fullt ut alle avtaler de har vært med på å fremforhandle. De oppmuntret deltakerstatene til å stille alle ressurser som kreves ved den forestående avstemningen i presidentvalget, til OSSE/ODIHRs rådighet. De merket seg med tilfredshet det vedvarende og tette samarbeidet mellom Ukrainas regjering og OSSEs valgobservatører. De uttrykte på nytt sin støtte til Ukrainas uavhengighet, suverenitet, territoriale integritet og ukrenkelige grenser, og avviste alle forsøk på innblanding i landets indre anliggender.
  9. Ministrene uttrykte at de verdsetter OSSEs økende ekspertise og operasjonelle kapasitet når det gjelder å håndtere nye trusler og utfordringer knyttet til sikkerheten, blant annet innenfor antiterrorvirksomhet, politivirksomhet, menneskehandel, grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll. De setter også pris på at den militærpolitiske og den økonomiske og miljømessige dimensjon vies større oppmerksomhet. De understreket at det er viktig å anvende en tverrdimensjonal tilnærming til OSSEs arbeid på disse områdene.
  10. Ministrene lovet å styrke OSSEs tiltak mot terrorisme. Terrorangrep i OSSE-området er en dyster bekreftelse på at terrorisme stadig er en reell og umiddelbar trussel mot alle deltakerstater. Ministrene var fast bestemt på å trappe opp praktiske og effektive tiltak, blant annet innenfor rammen av Antiterrorerheten. Ministrene har vedtatt erklæringen fra ministerrådsmøtet i Sofia om forebygging og bekjempelse av terrorisme samt en omfattende pakke med praktiske beslutninger som både utvider tiltakene mot terrorisme og styrker samarbeidet med andre internasjonale, regionale og subregionale organisasjoner. De lovet at innsatsen for å bekjempe terrorisme vil være i samsvar med forpliktelsene etter folkeretten, særlig internasjonale menneskerettigheter, internasjonalt vern for flyktninger og internasjonal humanitærrett.
  11. Ministrene erkjente at bekjempelse av intoleranse og diskriminering i hele OSSE-området er en integrert del av OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep og avgjørende for integrering av mangfold. De er derfor fast bestemt på å fremme dialog, respekt og gjensidig forståelse på tvers av kultur, etnisitet og religion, og på å bekjempe hatkriminalitet, herunder utslag av aggressiv nasjonalisme, rasisme, sjåvinisme, fremmedfrykt, antisemittisme, intoleranse og diskriminering av kristne, muslimer og personer som tilhører andre trosretninger, og andre former for intoleranse. De er fast bestemt på å bygge videre på de positive resultatene fra OSSEs arrangementer i Berlin, Paris og Brussel i 2004. De uttrykte tilfredshet med formannskapetets intensjon om å utnevne tre personlige representanter som et ledd i OSSEs samlede innsats for å bekjempe terrorisme og fremme toleranse, og gledet seg over ODIHRs økte virksomhet for å gjennomføre de nye oppgavene på området toleranse og ikke-diskriminering, og de ser fram til OSSEs konferanse om antisemittisme og andre former for intoleranse, som skal holdes i Cordoba i Spania i juni 2005.
  12. Ministrene stadfestet sin sterke forpliktelse til å forebygge og bekjempe menneskehandel. Menneskehandel er en avskyelig forbrytelse. Ministrene lovet å gjøre sitt beste for aktivt å gjennomføre OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel gjennom samordning og samarbeid mellom opprinnelsesland, transittland og mottakerland, og ved å samarbeide med spesialutsendingen i en allianse mot menneskehandel. De erkjente at det er særlig behov for å beskytte og hjelpe barn som har vært offer for menneskehandel, og besluttet at Det faste råd skal tillegges oppgaven med å utarbeide et tillegg til OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel, som skal bidra til gjennomføring av handlingsplanen.
  13. Ministrene gjentok at de har forpliktet seg til å fremme åpne og sikre grenser, blant annet ved å utarbeide et OSSE-konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, idet de erkjenner behovet for å møte blant annet den trusselen som følger av bevegelser over landegrensene i tilknytning til terrorhandlinger og annen kriminell virksomhet. De så derfor med glede på det arbeidet som ble nedlagt i Det faste råds uformelle arbeidsgruppe for grense-

- spørsmål i 2004, og på beslutningen om å utarbeide et OSSE-konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll.
14. Politivirksomhet utgjør et viktig bindeledd mellom sikkerhet og menneskerettigheter. Ministrene oppmuntret til å videreutvikle OSSEs politirelaterte virksomhet for å bygge opp kapasitet og institusjoner som på anmodning kan bistå deltakerstatene med å styrke rettsstaten.
  15. Ifølge ministrene er migrasjon nært knyttet til OSSEs sentrale oppgaver på områder som menneskerettigheter, bevegelsesfrihet, grenser, integrering og den økonomiske dimensjon. De erklærte at de vil videreutvikle aktivitetene på dette feltet, herunder bekjempe smugling av innvandrere.
  16. Ministrene bekreftet på nytt sine forpliktelser på området våpenkontroll og tillits- og sikkerhetsskapende tiltak, slik de er nedfelt i OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre, vedtatt i desember 2003, og andre dokumenter OSSE har vedtatt. De så med glede på Sikkerhetsforumets beslutninger om håndvåpen og lette våpen, som etablerer prinsipper for å få kontroll med meklervirksomheten og bedre kontrollen med eksport av bærbar luftforsvarssystemer (MANPADS), og som fastsetter standardelementer til bruk i sluttbrukersertifikater. Disse beslutningene utgjør et verdifullt bidrag i arbeidet med å forebygge terrorisme. De uttrykte også tilfredshet med Sikkerhetsforumets beslutning om å bedre utvekslingen av informasjon om anti-personellminer og eksplosive etterlatenskaper etter krig. De ga uttrykk for at arbeidet med deltakerstatenes anmodninger, med grunnlag i OSSEs dokumenter om håndvåpen og lette våpen og om lagret konvensjonell ammunisjon, om hjelp til å oppfylle forpliktelsene på disse områdene, vil bli videreført.
  17. Ministrene uttrykte glede over den vellykkede gjennomføringen av Avtalen om åpne luftrom, og erkjenner at avtalen har bidratt til å fremme åpenhet, innsyn og stabilitet i OSSE-området. De uttrykte også glede over at en rekke av OSSEs deltakerstater har tiltrådt avtalen, og merket seg at søknader fra andre OSSE-stater allerede er godkjent eller står på dagsordenen i Den rådgivende kommisjon for avtalen om åpne luftrom. De ser fram til den første tilsynskonferansen for Avtalen om åpne luftrom, som skal holdes 14.-16. februar 2005.
  18. Våpenkontroll og tillits- og sikkerhetsskapende tiltak er fortsatt helt nødvendig for en helhetlig tilnærming til sikkerhet. Avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE) bidrar stadig og i betydelig grad til sikkerhet og stabilitet, og er nå som før en hjørnestein i europeisk sikkerhet. De fleste av ministrene minnet om at visse forpliktelser med hensyn til Georgia og Moldova fra toppmøtet i Istanbul i 1999 ennå ikke var oppfylt. De uttrykte den oppfatning at en snarlig oppfyllelse av disse forpliktelsene vil medføre at avtalepartene får de nødvendige betingelser for å kunne gå videre i retning av en ratifisering av den tilpassede CFE-avtalen.
  19. Ministrene uttrykte tilfredshet med den økte aktiviteten innenfor den økonomiske og miljømessige dimensjon. Denne aktiviteten må ta sikte på full gjennomføring av dokumentet om en OSSE-strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon for å fremme samarbeid, godt styresett, bærekraftig utvikling og vern av miljøet. Ministrene forpliktet seg til å gjøre Økonomisk forum enda mer effektivt.
  20. Som regional ordning i henhold til kapittel VIII i FN-pakten spiller OSSE en sentral rolle når det gjelder tidlig varsling, konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikter i sin region. Vi er fortsatt bekymret over de vedvarende konfliktene i ulike regioner innenfor OSSEs område, konflikter som kan føre til at organisasjonens prinsipper ikke blir overholdt, og som har konsekvenser for freden og stabiliteten. Ministrene ga uttrykk for sin faste beslutning om å intensivere innsatsen for å fremme en fremforhandlet løsning på grunnlag av folkerettens normer og prinsipper, særlig normene og prinsippene fastsatt i FN-pakten samt i Sluttakten fra Helsingfors og andre OSSE-dokumenter.
  21. De fleste av ministrene er rede til å gjøre en ny innsats for å finne en politisk løsning på Transnistria-problemet i Republikken Moldova. De fordømte de transnistriske anslagene mot bevegelsesfriheten, mot moldovske jernbaner og mot moldovske skoler som bruker det latinske alfabetet i undervisningen, og de roste det arbeidet OSSEs sendelag har nedlagt for å løse disse problemene. Fremfor alt oppfordret de begge sider til, med økt støtte fra det internasjonale samfunn, å sette inn flere krefter for få gjenopptatt en konstruktiv dialog innenfor alle tilgjengelige forhandlingsrammer. Ministrene oppfordret innstendig til å treffe ytterligere tiltak i regi av OSSE for å fremme stabilitet, sikkerhet og en varig politisk løsning som fullt ut respekterer Republikken Moldovas suverenitet og territoriale integritet, og som samtidig gir Transnistria en særskilt status. De fleste ministrene støttet forslaget om å arbeide videre med OSSEs initiativ for grense-

- og tollkontroll ved grensen mellom Moldova og Ukraina.
22. Ministrene stadfestet at de har forpliktet seg til å støtte Georgias suverenitet og territoriale integritet. De fleste av ministrene verdsetter det arbeidet OSSE i senere tid har nedlagt for å dempe spenningene i Tskhinvali-regionen/Sør-Ossetia, og de uttrykte tilfredshet med møtene som nylig ble avholdt i Sochi mellom partenes representanter på høyt nivå. Avtalen om en gradvis demilitarisering av området, som skal gjennomføres under aktiv overvåking av den felles fredsbevarende styrke og OSSEs sendelag i Georgia, bør kunne bidra til å gjenopprette tillit. De fleste av ministrene oppmuntret OSSE til å forsterke organisasjonens observatører i denne forbindelse. De uttrykte håp om at den felles kontrollkommisjons samtykke til å holde et møte på høyt nivå og med støtte fra det internasjonale samfunn, vil bringe ny forgang i arbeidet med å finne en varig og fredelig løsning på denne konflikten i Georgia. De fleste ministrene erkjente at OSSEs grenseovervåkingsoperasjon har bidratt sterkt til å opprette stabilitet og tillit i regionen, og oppfordret OSSE innstendig til å forlenge mandatet. Det ble på det sterkeste anbefalt å videreføre samarbeidet mellom OSSE og De forente nasjoner om den FN-ledede konfliktløsingsprosessen for Abkhasia (Georgia).
  23. Ministrene roste OSSEs betydelige og langvarige engasjement i Kosovo/Serbia og Montenegro, og understreket betydningen av OSSEs rolle som en integrert del av den FN-ledede innsatsen for å skape et demokratisk, multietnisk samfunn i Kosovo/Serbia og Montenegro i samsvar med FNs sikkerhetsråds resolusjon 1244, særlig gjennom kapasitetsoppbygging. Prinsippene om et demokratisk og multietnisk liv, som er nedfelt i «Standarder for Kosovo», har vært og vil fortsatt være en rettesnor for det arbeidet OSSE utfører, som en viktig søyle i UNMIK.
  24. Ministrene uttrykte at de var klar over at det er nødvendig med en bred og grundig debatt om å styrke OSSEs rolle. De mente at OSSE kunne bli mer effektiv. De har bestemt at det skal nedsettes et panel for å styrke OSSEs effektivitet, som skal følges opp i form av særskilt sammenkalte møter for konsultasjon på høyt nivå i OSSE i 2005 for å utarbeide en strategisk plan for organisasjonen i det 21. århundre.
  25. Ministrene ønsket diskusjonen om reform i OSSE velkommen og ga Det faste råd i oppgave å videreføre reformprosessen ved å gå igjen og bedre organisasjonens virksomhet, effektiviteten i feltsendelagene og samarbeidet mellom institusjoner. De traff beslutning om generalsekretærens rolle. For å få lagt OSSEs møter til ulike steder rundt om i OSSE-området vil deltakerstatene i 2005 holde ett av møtene om den menneskelige dimensjon i Georgia, som svar på den georgiske regjeringens invitasjon til å holde møtet om den menneskelige dimensjon i Tbilisi. Ministrene ser også fram til å holde fremtidige møter i OSSEs økonomiske forum andre steder enn i Praha, og ser i den forbindelse med glede på invitasjonene fra Tadsjikistan og Turkmenistan.
  26. Ministrene fremhevet at OSSEs parlamentarikerforsamling spiller en stadig viktigere rolle, noe som også bidrar til å synliggjøre vår organisasjon. De så med glede på det nære samarbeidet med Parlamentarikerforsamlingen som har utviklet seg i løpet av de siste årene.
  27. Ministrene godkjente handlingsplanen fra 2004 til fremme av likestilling. De erkjente at det var av største viktighet å oppnå likestilling ved å integrere et likestillingsperspektiv i all virksomhet for å sikre best mulig utnyttelse av den menneskelige kapital i OSSEs område. Dersom vi skal oppnå likestilling mellom kvinner og menn i OSSE, må likestillingsperspektivet ivaretas i organisasjonens aktiviteter.
  28. Ministrene stadfestet at OSSEs samarbeid med andre internasjonale organisasjoner og institusjoner er basert på plattformen for kooperativ sikkerhet og OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre. De oppfordret til bredere kontakt og ytterligere dialog mellom OSSE og internasjonale, regionale og subregionale organisasjoner for å utveksle informasjon og ideer og for å dra nytte av hverandres erfaring og kapasitet.
  29. Ministrene erkjente betydningen av et nyansert samarbeid med Europarådet og støttet beslutningen om å utvide samarbeidet, slik at våre to organisasjoner kan utfylle og forsterke hverandre i arbeidet fram mot det strategiske målet om et kontinent uten skillelinjer.
  30. Ministrene ønsket velkommen det verdifulle bidraget fra frivillige organisasjoner til arbeidet med OSSEs tre dimensjoner.
  31. Ministrene verdsetter forholdet til sine samarbeidspartnere og berømmet rapporten «OSSE og OSSEs samarbeidspartnere» om gjennomføringen av Det faste råds beslutning nr. 571. Deltakerstatene vil fortsatt arbeide for nærmere dialog og samarbeid med sine samarbeidspartnere innenfor den militærpolitiske, den økonomiske og miljømessige og den menneskelige dimensjon. OSSEs støtte til presidentvalget i

Afghanistan ble mottatt som et positivt bidrag til landets stabilitet. Ministrene ser fram til å videreføre dette samarbeidet for å bygge et

demokratisk Afghanistan. Ministrene ønsket Mongolia velkommen som ny samarbeidspartner.

Vedlegg 5**Erklæring fra Hellas' delegasjon**

Under henvisning til formannens erklæring om spørsmålet om forpliktelsene fra Istanbul i 1999, vil jeg gjerne avgi en erklæring på vegne av følgende land: Belgia, Bulgaria, Canada, Danmark, Estland, Det forente kongerike, De forente stater, Frankrike, Hellas, Island, Italia, Latvia, Litauen, Luxembourg, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Den tsjekkiske republikk, Tyrkia, Tyskland og Ungarn.

Erklæringen lyder som følger:

«Vi er fortsatt forpliktet til CFE-avtalen som en hjørnestein i europeisk sikkerhet, og stadfester at vi går inn for at den tilpassede avtalen snarlig skal tre i kraft. Det er av avgjørende betydning at Den russiske føderasjon fullfører tilbaketrekkingen av sine militærstyrker fra Republikken Moldova så snart som mulig. Vi oppfordrer

også til å finne en rask løsning på uavklarte spørsmål mellom Georgia og Russland, slik det er nevnt i deres felleserklæring fra Istanbul av 17. november 1999, og ber om at partene gjenopptar forhandlingene. Oppfyllelsen av disse uinnfridde forpliktelsene fra Istanbul som ble inngått i 1999 med hensyn til Republikken Georgia og Republikken Moldova, vil medføre at de allierte i NATO og andre avtaleparter får de nødvendige betingelser for å kunne gå videre i retning av en ratifisering av den tilpassede CFE-avtalen. Vi vil fortsatt bistå i denne prosessen.»

De land som undertegner denne erklæring, ber om at den vedlegges som et offisielt dokument fra dette ministerrådsmøtet.

Vedlegg 6**Beslutning nr. 1/04 forlengelse av mandatet til OSSEs
høykommissær for nasjonale minoriteter**

Ministerrådet,

som minner om beslutningen fra KSSE-topp-
møtet i Helsingfors i 1992 om å opprette en stilling
som høykommissær for nasjonale minoriteter,

som tar i betraktning at Rolf Ekéus' mandat
som OSSEs høykommissær for nasjonale minorige-

ter, i henhold til beslutning nr. 2 fra det åttende
møtet i OSSEs ministerråd, utløper 30. juni 2004,

som tar hensyn til Det faste råds anbefaling,

beslutter å forlenge Rolf Ekéus' mandat som
OSSEs høykommissær for nasjonale minoriteter
med tre år med virkning fra 1. juli 2004.

Vedlegg 7

Beslutning nr. 2/04 utarbeidelse av et OSSE-konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll

Ministerrådet,

som retter seg etter OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre, særlig strategiens punkt 35,

som forplikter seg til å fremme åpne og sikre grenser innenfor et fritt, demokratisk og mer integrert OSSE-område uten delelinjer,

som minner om prinsippene og forpliktelsene i Sluttakten fra Helsingfors, som alle anvendes likt og uten forbehold, idet hver især tolkes under henvisning til de øvrige,

som minner om prinsippene og forpliktelsene nedfelt i Helsingfors-dokumentet fra 1992 og i Sikkerhetspakten for Europa fra 1999,

som minner om handlingsplanene, beslutningene og andre aktuelle OSSE-dokumenter som er vedtatt, herunder dokumenter vedtatt innenfor den militærpolitiske, den økonomiske og miljømessige og den menneskelige dimensjon om blant annet grensespørsmål,

som stadfester at grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll er et nasjonalt anliggende som må utøves i samsvar med folkeretten, særlig internasjonale menneskerettigheter, internasjonalt vern for flyktninger og internasjonal humanitærrett, og med relevante OSSE-forpliktelser, som en nødvendig forutsetning for godt naboskap,

som ser med tilfredshet på det arbeid Det faste råds uformelle arbeidsgruppe for grensespørsmål har nedlagt i 2004,

beslutter følgende:

- at Det faste råd skal fortsette arbeidet med et OSSE-konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, fast bestemt på å slutføre dette arbeidet innen Ministerrådets møte i 2005,
- at OSSEs deltakerstater i arbeidet med konseptet skal rette seg etter blant annet følgende målsettinger:
  - å fremme fri og sikker bevegelse for personer, varer, tjenester og investeringer over landegrensene i samsvar med relevante rettslige rammeverk, folkeretten og OSSEs forpliktelser,
  - å bekjempe terrortrusler, blant annet ved å hindre bevegelse over landegrensene av personer, våpen og midler knyttet til terrorvirksomhet og annen kriminell virksomhet,
  - å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet, ulovlig innvandring, korrupsjon, smugling og handel med våpen, narkotika og mennesker,
  - å fremme samarbeid mellom grensemyndighetene og mellom nasjonale fagmyndigheter og -etater i deltakerstatene,
  - å oppmuntre grensemyndighetene og nasjonale fagmyndighets- og fagetatsstrukturer i sine land til å etterstrebe en høy standard,
  - å sikre verdig behandling av alle personer som ønsker å krysse landegrensene, i samsvar med relevante nasjonale rettslige rammeverk, med folkeretten, særlig internasjonale menneskerettigheter, internasjonalt vern for flyktninger og internasjonal humanitærrett, og med relevante OSSE-forpliktelser,
  - at arbeidet med konseptet skal foregå i en egen arbeidsgruppe under Det faste råd. Forum for sikkerhetssamarbeid skal bidra til dette arbeidet i den grad det er forenlig med dets kompetanse og mandat, og i samsvar med Ministerrådets beslutning nr. 3 fra Bucuresti om å fremme OSSEs rolle som forum for politisk dialog. Fremdriften i arbeidet skal følges opp ved behov på felles møter mellom Det faste råd og Forum for sikkerhetssamarbeid,
  - at den nevnte arbeidsgruppen i sitt arbeid med konseptet skal rette seg etter de allmenne betraktninger som er nedfelt i vedlegget til denne beslutning.

Vedlegg 8

Den uformelle arbeidsgruppen for grensespørsmåls allmenne betraktninger ved utarbeidelsen av et OSSE-konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll

Deltakerstatene er enige om de felles mål om å fremme bevegelsesfrihet for personer, varer, tjenester og investeringer og i fellesskap å løse de problemer som knytter seg til slik bevegelse.

Deltakerstatenes grensemyndigheter skal, i samarbeid med sine respektive nasjonale fagmyndigheter og -etater, arbeide sammen for å nå dette målet.

Spørsmål av regulerende art som oppstår som følge av bevegelser over landegrensene, kan løses ved direkte samarbeid mellom de nasjonale fagmyndigheter og -etater i deltakerstatene med grunnlag i bilaterale avtaler. Forhold som kan føre til en liberalisering av visumordningene, bør særlig stimuleres.

Direkte kontakt mellom grensemyndighetene og mellom fagmyndigheter og -etater i deltakerstatene kan finne sted på bilateralt eller multilateralt nivå, også på regional basis, avhengig av den konkrete saken.

En slik forvaltning av grensekontrollen kan bedre utsiktene til felles økonomisk utvikling. Den vil også kunne bidra til at det skapes et felles rom for frihet, sikkerhet og rettferd der deltakerstatene sammen kan få del i integreringsprosessene i OSSE-området.

Det er de øverste nasjonale myndigheter og særlig de ansvarlige grensemyndigheter på hver side av grensen som har best kjennskap til aktuelle problemer. Dialog over landegrensene, åpenhet og etablering av tillit er et nødvendig første skritt for å

finne løsninger som alle er tjent med, og som tilfører en merverdi.

OSSE-området har ikke ensartede grenser. Hvert lands grenser har sine særpreg, noe som kan kreve bestemte politiske valg. Den enkelte deltakerstat har alene rett til å velge hvordan egen grense skal sikres og forvaltes, relevante politiske og militære, økonomiske og samfunnsmessige forhold tatt i betraktning.

OSSE utgjør, i tråd med sitt felles, utvidede, kooperative og udelelige sikkerhetsbegrep, en hensiktsmessig politisk ramme, og kan stille sine institusjoner og strukturer til disposisjon for deltakerstatene dersom de ber om hjelp.

Internasjonal bistand og samarbeid kan med fordel bli mer målrettet og samordnet. OSSE bør derfor bidra til politisk og operativt samarbeid med andre internasjonale organisasjoner og institusjoner som arbeider for åpne og sikre grenser.

Som en regional ordning etter FN-paktens kapittel VIII er OSSE også et forum for samarbeid med andre regionale organisasjoner innenfor organisasjonens område. Større grad av regional samordning mellom statene i spørsmål om grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll kan være et skritt i retning av åpnere og sikrere grenser i hele OSSE-området.

De forpliktelser OSSEs deltakerstater har påtatt seg når det gjelder grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, kan på frivillig grunnlag også utvides til å omfatte OSSEs samarbeidspartnere.

Vedlegg 9

Beslutning nr. 3/04 kamp mot bruk av Internett til terrorformål

Ministerrådet,

som erkjenner at resolusjon 1373 (2001) og 1566 (2004) fra FNs sikkerhetsråd er milepæler i det internasjonale rettsgrunnlaget for kampen mot terrorisme,

som er fast bestemt på å styrke innsatsen for å gjennomføre gjeldende OSSE-forpliktelser om å bekjempe terrorisme, slik de er nedfelt i OSSEs pakt for forebygging og bekjempelse av terrorisme, i Ministerrådets beslutning nr. 1 fra Porto om gjennomføring av OSSEs forpliktelser og aktiviteter i kampen mot terrorisme, i Bucuresti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme og i OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre,

som minner om Europarådets konvensjon om datakriminalitet (november 2001), andre aktuelle dokumenter som er utformet i dette forum, samt konklusjonene fra Europarådets konferanse om den utfordring datakriminaliteten representerer,

som minner om OSSE-møtet om forholdet mellom rasistisk, fremmedfiendtlig og antisemittisk internettpropaganda og hatkriminalitet (Paris 16.–17. juni 2004),

som er bekymret over terroristorganisasjonenes omfattende bruk av Internett som et middel til

- å finne fram til og rekruttere potensielle medlemmer,
- å skaffe og overføre midler,
- å organisere terrorhandlinger,
- å oppmuntre til terrorhandlinger særlig gjennom bruk av propaganda,

beslutter at deltakerstatene skal utveksle informasjon om bruk av Internett til terrorformål og skal definere mulige strategier for å bekjempe denne trusselen, samtidig som det sikres respekt for internasjonale menneskerettsforpliktelser og -standarder, herunder forpliktelser og standarder som gjelder retten til privatliv og til menings- og ytringsfrihet,

pålegger generalsekretæren, i samarbeid med Interpol og andre interesserte internasjonale organisasjoner, å arrangere et ekspertmøte i 2005 for å utveksle informasjon om omfanget av denne trusselen, om gjeldende rettsgrunnlag og om praktiske virkemidler, og for å drøfte konkrete tiltak for å styrke det internasjonale samarbeidet i denne saken.

Vedlegg 10**Beslutning nr. 4/04 melding om tap og tyveri av pass til Interpols elektroniske søketjeneste/database for stjålne reisedokumenter (ASF-STD)**

Ministerrådet,

som minner om at OSSEs deltakerstater har forpliktet seg til å forebygge og bekjempe terrorisme, og særlig til å styrke kontrollen med reisedokumenter, gjennom Bucuresti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme og Ministerrådets beslutning fra Maastricht om kontroll med reisedokumenter (MC.DEC/7/03),

som erkjenner at kommunikasjon og samarbeid over landegrensene er viktig for å bekjempe organisert kriminalitet og terrorisme på globalt plan,

som stadfester at det har forpliktet seg til å gjennomføre effektive og besluttsomme tiltak mot terrorisme og å sørge for at terrorister eller terro-

rist-grupper ikke gis bevegelsesmuligheter, ved å opprettholde effektiv grensekontroll og føre kontroll med utstedelse av legitimasjonsdokumenter og reisedokumenter,

beslutter at OSSEs deltakerstater snarest må melde fra til Interpols elektroniske søketjeneste/database for stjålne reisedokumenter (ASF-STD) om alle tilfeller av tap eller tyveri av internasjonale reisedokumenter,¹ enten de er utstedt på person eller er blanke (ikke tildelt), i samsvar med Interpols retningslinjer for datavern og avtaler inngått mellom Interpol og de berørte deltakerstatene.

---

¹ Med unntak av usbekiske og russiske internpass

Vedlegg 11**Beslutning nr. 5/04 den videre gjennomføring av OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon**

Ministerrådet,

som erkjenner at det er nødvendig å sette mer fokus i hele OSSE-området på de problemer som knytter seg til forvaltning, sikring og fjerning av lagret konvensjonell ammunisjon, sprengstoff og tennmiddel som er i overskudd og/eller skal destrueres,

som stadfester prinsippene og prosedyrene som OSSEs deltakerstater er blitt enige om i OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon (FSC.DOC/1/03 av 19. november 2003),

som er oppmerksom på faren for ulovlig spredning av disse lagrene og på den faren og de utfordringene som forekomsten av disse lagrene i OSSE-området innebærer for menneskers sikkerhet og for miljøet,

som med interesse merker seg beslutningen vedtatt i førstekomiteen på FNs 59. generalforsam-

ling om å føre opp problemene som følger av overskuddslagre av konvensjonell ammunisjon, på den foreløpige dagsordenen for Generalforsamlingens 60. sesjon,

som uttrykker tilfredshet med de konkrete skritt som er tatt innenfor rammen av OSSE for å gjennomføre OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon,

som oppfordrer deltakerstatene til å fortsette arbeidet for å få løst dette problemet ved blant annet å inngå samarbeid med andre internasjonale fora,

beslutter:

å pålegge Forum for sikkerhetssamarbeid gjennom Forumets formannskap å legge fram en fremdriftsrapport om den videre gjennomføringen av OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon på Ministerrådets 13. møte i 2005.

Vedlegg 12**Beslutning nr. 6/04 standardelementer for OSSE til bruk i sluttbrukersertifikater og verifiseringsprosedyrer for eksport av SALW**

Ministerrådet,

som er villig til å supplere og styrke gjennomføringen av OSSEs dokument om håndvåpen og lette våpen (SALW), særlig med hensyn til eksportdokumenter,

som er fast bestemt på å bidra til å minske risikoen for at SALW skal finne veien til det illegale marked,

som erkjenner at det er nødvendig å føre streng eksportkontroll for å hindre en destabiliserende

konsentrasjon og ukontrollert spredning av SALW, og som videre erkjenner nytten av at deltakerstatene utarbeider standardelementer til bruk i sluttbrukersertifikater, ettersom slike standardelementer kan være nyttige for andre medlemsstater i FN,

støtter og understreker betydningen av Forum for sikkerhetssamarbeids beslutning nr. 5/04 av 17. november 2004 om standardelementer til bruk i sluttbrukersertifikater og verifiseringsprosedyrer for eksport av SALW.

Vedlegg 13**Beslutning nr. 7/04 OSSE-prinsipper for å få kontroll med meklervirksomheten knyttet til håndvåpen og lette våpen**

Ministerrådet,

som er villig til å bygge videre på OSSEs dokument om håndvåpen og lette våpen (SALW), særlig for å få kontroll med våpenmekling og for å styrke dokumentets gjennomføring,

som er fast bestemt på å bedre kontrollen med våpenmekling for å hindre en omgåelse av sanksjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd, beslutninger vedtatt av OSSE, andre overenskomster om håndvåpen og lette våpen eller øvrige avtaler om våpenkontroll og avvæpning; som videre er fast bestemt

på å minske risikoen for at SALW skal finne veien til det illegale marked og blant annet havne i hendene på terrorister og andre kriminelle grupperinger, samt på å styrke kontrollen med eksport av SALW,

støtter og understreker betydningen av Forum for sikkerhetssamarbeids beslutning nr. 8/04 av 24. november 2004 om OSSE-prinsipper for å få kontroll med meklervirksomheten knyttet til håndvåpen og lette våpen.

Vedlegg 14**Beslutning nr. 8/04 OSSE-prinsipper for kontroll med eksporten av bærbare luftforsvarssystemer**

Ministerrådet,

som erkjenner at en uautorisert spredning og bruk av bærbare luftforsvarssystemer (MANPADS) innebærer en trussel, særlig mot sivil luftfart, fredsbevaring, krisehåndtering og antiterroroperasjoner,

som er villig til å supplere og derigjennom styrke gjennomføringen av OSSEs dokument om håndvåpen og lette våpen (SALW) for å føre mer effektiv kontroll med eksporten av SALW i OSSE-området,

som har i erindring at det i OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det

21. århundre, som ble vedtatt i Maastricht i desember 2003, fremheves at OSSE bruker alle de verktøy organisasjonen har til disposisjon i kampen mot spredning av MANPADS,

som er fast bestemt på å bidra til å minske risikoen for at MANPADS skal finne veien til det illegale marked, ved å føre streng eksportkontroll,

støtter og understreker betydningen av Forum for sikkerhetssamarbeids beslutning nr. 3/04 av 26. mai 2004 om OSSE-prinsipper for kontroll med eksporten av bærbare luftforsvarssystemer (MANPADS).

Vedlegg 15**Beslutning nr. 9/04 styrket kontroll med containere**

Ministerrådet,

som stadfester at OSSEs deltakerstater har forpliktet seg til å forebygge og bekjempe terrorisme,

som minner om deltakerstatenes forpliktelser i henhold til resolusjon 1373 (2001) og 1566 (2004) fra FNs sikkerhetsråd samt forpliktelsene i Bucu-resti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme og OSSEs pakt for forebygging og bekjempelse av terrorisme,

som er oppmerksom på transportnetts sårbarhet, på containerfartens betydning for verdensøkonomien, på OSSEs evne til å samarbeide effektivt med offentlige myndigheter og med representanter for næringsliv og sivilsamfunn, samt på betydningen av å styrke kontrollen med containere,

som erkjenner nødvendigheten av å sikre at den økte kontrollen med containere får minst mulig negative konsekvenser for den frie flyt av handel, og som videre erkjenner at økt kontroll med containere vil fremme internasjonal handel og økonomisk samarbeid,

beslutter at OSSEs deltakerstater uten opphold skal handle i samsvar med sin interne lovgivning

og de nødvendige ressurser som står til rådighet, for å styrke kontrollen med containere på grunnlag av beste praksis og internasjonale regler og standarder som skal avtales,

pålegger generalsekretæren å arrangere et ekspertmøte i begynnelsen av 2005 for å drøfte utviklingen innenfor containerkontroll, sette mer fokus på slik kontroll, utveksle informasjon om beste praksis og undersøke på hvilken måte OSSEs deltakerstater kan fremme og styrke kontrollen med containere i samarbeid med andre berørte internasjonale organisasjoner,

pålegger Det faste råd å følge opp resultatene fra ekspertmøtet og legge fram forslag til ytterligere tiltak, eventuelt i samarbeid med Den internasjonale sjøfartsorganisasjon, Verdens tollorganisasjon, Den internasjonale organisasjonen for lufttransport, Den internasjonale organisasjonen for sivil luftfart samt andre berørte internasjonale organisasjoner, og å rapportere til ministermøtet i 2005.

Vedlegg 16

Beslutning nr. 10/04 bedre effektiviteten i og nyttevirkningen av OSSEs økonomiske forum

Ministerrådet,

som stadfester at det har forpliktet seg til å styrke OSSEs økonomiske og miljømessige dimensjon,

som minner om de relevante bestemmelser i dokumentet om en OSSE-strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon (strategidokumentet),

uttrykker tilfredshet med den fremgang som er oppnådd i det pågående arbeidet med å bedre effektiviteten i og nyttevirkningen av Økonomisk forum, som skissert i vedlegget,

pålegger Det faste råd, gjennom Rådets underkomité for økonomiske og miljømessige spørsmål og med støtte fra Kontoret til koordinatoren for økonomiske og miljømessige aktiviteter i OSSE (OCEEA), å fortsette arbeidet med å styrke OSSEs økonomiske og miljømessige dimensjon og med jevne mellomrom å vurdere den fremgang som er oppnådd. Underkomiteen for økonomiske og miljømessige spørsmål skal særlig, og fortrinnsvis senest innen 15. juni 2005, legge fram en rapport for Det faste råd med forslag til en ytterligere forbedring av effektiviteten i og nyttevirkningen av Økonomisk forum.

Økonomisk forum må bli et mer effektivt redskap i arbeidet for å gjennomføre strategidokumentet og andre dokumenter knyttet til OSSEs økonomiske og miljømessige dimensjon. Forumets oppbygging, format og innhold må speile det som er fastsatt i strategidokumentet og andre dokumenter innenfor den økonomiske og miljømessige dimensjon.

Temaet eller temaene for de enkelte møtene i Økonomisk forum må fokusere på saker der OSSE kan bidra med verdifulle tilskudd, og må velges blant de prioriterte oppgavene som er fastsatt i strategidokumentet, med sikte på bedre og grundigere, mer omfattende, effektive og resultatorienterte diskusjoner. Økonomisk forum skal gjøre sitt beste for å behandle emner knyttet til økonomi og miljø på en balansert måte.

Økonomisk forum må ta en større del av ansvaret med å få på plass en ramme for politisk dialog

der deltakerstatene kan drøfte sentrale spørsmål knyttet til OSSEs økonomiske og miljømessige dimensjon. Forumet må fokusere mer på strategiutvikling, og må konsentrere seg om praktiske forslag med utgangspunkt i det arbeidet som alt er nedlagt i den forberedende fasen.

Økonomisk forum må etablere en ramme for en mer effektiv medvirkning fra representanter og eksperter fra deltakerstatene, fra berørte internasjonale, regionale og subregionale organisasjoner, fra finansinstitusjoner, fra representanter for næringsliv, universiteter og høyskoler samt fra frivillige organisasjoner.

Forholdet mellom forumet og de forberedende seminarene må bli bedre, med behørig vekt på antall seminarer, arrangørsted og format. Det må legges særlig vekt på å omsette ideer og forslag som fremsettes på forumet, til praktisk handling.

Underkomiteen for økonomiske og miljømessige spørsmål, som står under Det faste råds veiledning, har en viktig veiledningsrolle i forhold til forumets faglige innhold og oppfølgingsaktiviteter.

Det er nødvendig med en betydelig ajourføring og forbedring av prosedyrene for gjennomgang av gjennomføringen av OSSEs forpliktelser. Relevante bestemmelser i strategidokumentet og andre dokumenter innenfor den økonomiske og miljømessige dimensjon må håndheves. En gjennomgang av forpliktelsene bør, der det er hensiktsmessig, skje i samarbeid med andre internasjonale organisasjoner og særlig med FNs økonomiske kommisjon for Europa (UNECE), i samsvar med samarbeidsavtalen mellom OSSE og UNECE. Det må utarbeides en omfattende rapport der fokus rettes fremover i tid. Rapporten må sendes ut i god tid før forumet finner sted, og må se nærmere på status for gjennomføringen av en bestemt gruppe forpliktelser, på hindringer som er oppstått underveis, metoder som anbefales brukt, nødvendige oppfølgings tiltak og eventuell bistand fra OSSE til deltakerstatene. Ettersom denne delen er svært viktig, bør den tiden som avsettes til gjennomgang på forumet, forlenges med inntil to arbeidsdager.

Under planleggingen og ledelsen av møtene i Økonomisk forum og de forberedende seminarer skal formannskapet og OCEEA, i samsvar

med underkomiteen for økonomiske og miljømessige spørsmåls råd, legge behørig vekt på å bedre kvaliteten på drøftingene ytterlig.

Vedlegg 17**Beslutning nr. 11/04 bekjempelse av korrupsjon**

Ministerrådet,

som gjentar at korrupsjon er et av de største hindrene for velferd og bærekraftig utvikling i deltakerstatene, undergraver stabiliteten og sikkerheten i deltakerstatene og er en trussel mot OSSEs felles verdier,

som er fast bestemt på å styrke innsatsen for å gjennomføre gjeldende OSSE-forpliktelser om å bekjempe korrupsjon, slik de er nedfelt i Sikkerhetspakten for Europa, som ble vedtatt på OSSE-toppmøtet i Istanbul i 1999, og i dokumentet om en OSSE-strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon, vedtatt i Maastricht i 2003,

som stadfester at det har forpliktet seg til å prioritere oppgaven med å avskaffe all form for korrupsjon og å gjennomføre effektive og besluttsomme tiltak mot korrupsjon, blant annet ved å gjennomføre relevante lover og programmer på nasjonalt nivå,

som minner om at kampen mot korrupsjon krever at deltakerstatene vedtar en helhetlig og langsiktig strategi til bekjempelse av korrupsjon,

som erkjenner at andre internasjonale organisasjoner, særlig FNs kontor for kontroll med narkotika og forebygging av kriminalitet (UNODC),

Europarådet og Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), har nedlagt et viktig arbeid på dette området,

som erkjenner at FNs konvensjon mot korrupsjon, som ble vedtatt på FNs generalforsamling i New York 31. oktober 2003, representerer et stort fremskritt innenfor internasjonalt antikorrupsjons-samarbeid og innebærer en anledning til å sette inn et verdensomspennende mottrekk,

oppfordrer deltakerstater i OSSE som ennå ikke har undertegnet og ratifisert FNs konvensjon mot korrupsjon, til snarest mulig å gjøre dette, slik at konvensjonen kan tre raskt i kraft, og til å gjennomføre konvensjonen fullt ut,

pålegger OSSEs sekretariat, særlig Kontoret til koordinatoren for økonomiske og miljømessige aktiviteter (OCEEA), på anmodning å bistå OSSEs deltakerstater med å innhente faglig bistand, herunder nødvendig ekspertise og nødvendige ressurser, fra aktuelle og kompetente internasjonale organisasjoner, under tilbørlig hensyn til deres respektive mandater, med sikte på å ratifisere og/eller gjennomføre FNs konvensjon mot korrupsjon.

Vedlegg 18

Beslutning nr. 12/04 toleranse og ikke-diskriminering

Ministerrådet,

som erkjenner at respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, demokrati og rettsstatens prinsipper står sentralt i OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep,

som minner om sine forpliktelser innenfor den menneskelige dimensjon slik de er nedfelt i Slutttakten fra Helsingfors, Paris-pakten for et nytt Europa, Sikkerhetspakten for Europa (toppmøtet i Istanbul i 1999) og alle øvrige relevante dokumenter og beslutninger fra OSSE,

som minner om beslutning nr. 4/03 om toleranse og ikke-diskriminering, vedtatt på Ministerrådets ellefte møte i Maastricht 2. desember 2003,

som ser med tilfredshet på det arbeidet OSSE har nedlagt i 2004 for å fremme toleranse og ikke-diskriminering,

1. setter pris på erklæringen fra OSSEs formann på OSSE-konferansen om antisemittisme, som ble avholdt i Berlin 28.–29. april 2004, (“Berlin-erklæringen”) og på formannens erklæring på OSSE-konferansen om toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering, som ble avholdt i Brussel 13.–14. september 2004, (“Brussel-erklæringen”),
2. støtter Det faste råds beslutning om å bekjempe antisemittisme (PC.DEC/607) og om toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering (PC.DEC/621) samt

Det faste råds beslutning om å fremme toleranse og mediefrihet på Internett (PC.DEC/633), som er vedlagt denne beslutning,

3. beslutter videre å styrke innsatsen for å få gjennomført disse tre beslutningene, som omfatter forpliktelser på områder som utdanning, mediene, lovgivning, rettshåndheving, migrasjon og religionsfrihet,
4. beslutter å følge opp det arbeidet som ble påbegynt i 2003 og videreført gjennom OSSEs konferanse om antisemittisme (28.–29. april 2004 i Berlin), OSSE-møtet om forholdet mellom rasistisk, fremmedfiendtlig og antisemittisk internettpropaganda og hatkriminalitet, som ble avholdt i Paris 16.–17. juni 2004, og OSSEs konferanse om toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering (13.–14. september 2004 i Brussel). Ser også med glede på Spanias tilbud om å være vertskap for OSSEs konferanse om antisemittisme og andre former for intoleranse i Cordoba i juni 2005,
5. uttrykker tilfredshet med at formannskapet, i samsvar med Ministerrådets beslutning nr. 8 fra Porto, skal utnevne tre personlige representanter som ledd i OSSEs generelle innsats for å bekjempe diskriminering og fremme toleranse. Kostnadene til de personlige representantene skal dekkes gjennom frivillige bidrag utenom budsjettet.

Vedlegg 19**Beslutning nr. 607 bekjempelse av antisemittisme**

Det faste råd,

som tar hensyn til OSSEs forestående konferanse om antisemittisme, som finner sted i Berlin 28.–29. april 2004,

som stadfester deltakerstatenes gjeldende forpliktelser om å bekjempe antisemittisme, og

som i den hensikt å styrke vår felles innsats for å bekjempe antisemittisme i hele OSSE-regionen, beslutter

1. at deltakerstatene skal forplikte seg til:

- å gjøre alt de kan for å sikre at deres rettsvesen bidrar til å fremme et trygt miljø fritt for antisemittisk trakassering, vold og diskriminering på alle livsområder,
- etter behov å fremme opplysningsprogrammer til bekjempelse av antisemittisme,
- å fremme minnet, og eventuelt opplysningsarbeid, om Holocaust-tragedien samt betydningen av å vise respekt for alle etniske og religiøse grupper,
- å bekjempe hatkriminalitet, som kan blusse opp etter rasistisk, fremmedfiendtlig og antisemittisk medie- eller internettpropaganda,
- å fremme og støtte internasjonale og frivillige organisasjoners arbeid på disse områdene,
- å samle inn og arkivere pålitelig informasjon og statistiske data om kriminalitet som bunner i antisemittisme, samt annen hatkriminalitet som begås på deres territorium, jevnlig å innrapportere slik informasjon til OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR), og å gjøre denne informasjonen tilgjengelig for allmennheten,
- å gjøre alt de kan for at ODIHR får de nødvendige ressurser til å gjennomføre de oppgavene som er vedtatt i Ministerrådets beslutning om toleranse og ikke-diskriminering fra Maastricht,

– å samarbeide med OSSEs parlamentarikerforsamling for å få fastsatt hensiktsmessige prosedyrer for en regelmessig gjennomgang av problemet med antisemittisme,

– å oppmuntre til at det etableres uformelle former for utveksling av erfaring og beste praksis innenfor rettshåndheving og opplysningsarbeid mellom eksperter i egnede fora,

2. å gi ODIHR i oppdrag:

– i fullt samarbeid med andre OSSE-institusjoner og med FNs komité for avskaffelse av rasediskriminering (UNCERD), Den europeiske kommisjon mot rasisme og intoleranse (ECRI), EUs overvåkingssenter for rasisme og fremmedfrykt (EUMC) samt andre relevante internasjonale institusjoner og frivillige organisasjoner, å holde nøye oppsyn med alle utslag av antisemittisme i OSSE-området ved å ta i bruk all pålitelig informasjon som er tilgjengelig,

– å innrapportere resultatene til Det faste råd og til gjennomføringsmøtet om den menneskelige dimensjon og å offentliggjøre resultatene. Disse rapportene bør også tas i betraktning når det skal fastsettes prioriteringer for OSSEs arbeid til bekjempelse av intoleranse,

– systematisk å samle inn og spre informasjon i hele OSSEs område om metoder som anbefales brukt for å forebygge og sette inn tiltak mot antisemittisme, og på anmodning gi deltakerstatene råd om hvordan antisemittisme kan bekjempes,

3. å be formannen gjøre deltakerne på den forestående konferansen i Berlin oppmerksom på denne beslutning og innlemme beslutningen i sin erklæring ved konferansens slutt,

4. å viderefremme denne beslutning til Ministerrådet til godkjenning i Ministerrådets tolvte møte.

Vedlegg 20**Beslutning nr. 621 toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering**

Det faste råd,

som tar hensyn til OSSEs forestående konferanse om toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering, som finner sted i Brussel 13.–14. september 2004,

som minner om Ministerrådets beslutning om toleranse og ikke-diskriminering (MC.DEC/4/03) fra Maastricht, OSSEs konferanse om antisemitisme, avholdt i Berlin 28.–29. april 2004, og OSSE-møtet om forholdet mellom rasistisk, fremmedfiendtlig og antisemittisk internettpropaganda og hatkriminalitet, avholdt i Paris 16.–17. juni 2004, samt konklusjonene derfra,

som stadfester deltakerstatenes gjeldende forpliktelser om å fremme toleranse og ikke-diskriminering, og

som i den hensikt å styrke vår felles innsats for å bekjempe utslag av intoleranse i hele OSSE-regionen,

beslutter

1. at deltakerstatene skal forplikte seg til:

- å vurdere om nødvendig å innføre eller styrke eksisterende lovgivning som forbyr diskriminering på grunnlag av, eller oppfordring til hatkriminalitet begrunnet i, rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, formue, fødsel eller status for øvrig,
- etter behov å fremme og styrke opplysningsprogrammer til fremme av toleranse og bekjempelse av rasisme, fremmedfrykt og diskriminering,
- å fremme og legge forholdene til rette for en åpen og gjennomsiktig dialog og samarbeid på tvers av religion og kultur for å fremme toleranse, respekt og gjensidig forståelse, og å sikre og tilrettelegge for at den enkelte fritt kan utøve og praktisere en religion eller tro, alene eller sammen med andre, blant annet gjennom klare og ikke-diskriminerende lover og forskrifter, prosedyrer og politikk,

- å treffe tiltak til bekjempelse av diskriminering av og vold mot muslimer innenfor OSSEs område,
- i samsvar med sin interne lovgivning og internasjonale forpliktelser å treffe tiltak til bekjempelse av diskriminering, intoleranse og fremmedfrykt rettet mot innvandrere og vandrearbeidere,
- å vurdere å igangsette aktiviteter for å øke folks bevissthet om at innvandrere og vandrearbeidere er til berikelse for samfunnet,
- å bekjempe hatkriminalitet, som kan blusse opp etter rasistisk, fremmedfiendtlig og antisemittisk medie- eller internettpropaganda, og å ta behørig og offentlig avstand fra hatkriminalitet når slikt forekommer,
- å vurdere å innføre opplæringsprogrammer for tjenestemenn fra politi og rettsvesen om lovgivning og håndheving av lovgivning mot hatkriminalitet,
- å oppmuntre til å fremme toleranse, dialog, respekt og gjensidig forståelse gjennom mediene, deriblant Internett,
- å fremme og støtte internasjonale og frivillige organisasjoners arbeid på disse områdene,
- å samle inn og arkivere pålitelig informasjon og statistiske data om hatkriminalitet som bunner i rasisme, fremmedfrykt og annen diskriminering og intoleranse, og som begås på deres territorium, jevnlig å innrapportere slik informasjon til OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR), og å gjøre denne informasjonen tilgjengelig for allmennheten,
- å undersøke muligheten for å opprette egne organer i sine land som kan fremme toleranse og bekjempe rasisme, fremmedfrykt, diskriminering og annen intoleranse, også mot muslimer, og antisemittisme,
- å gjøre alt de kan for at ODIHR får de nødvendige ressurser til å gjennomføre de oppgavene som er vedtatt i Ministerrådets be-

- slutning om toleranse og ikke-diskriminering fra Maastricht,
- å samarbeide med OSSEs parlamentarikerforsamling for å få fastsatt hensiktsmessige prosedyrer for en regelmessig gjennomgang av problemet med rasisme, fremmedfrykt og diskriminering,
  - å oppmuntre til at det etableres uformelle former for utveksling av erfaring og beste praksis innenfor rettshåndheving og opplysningsarbeid mellom eksperter i egnede fora,
2. å gi ODIHR i oppdrag:
- i fullt samarbeid med andre OSSE-institusjoner og med FNs komité for avskaffelse av rasediskriminering (UNCERD), FNs høykommissær for menneskerettigheter (UNHCHR), Den europeiske kommisjon mot rasisme og intoleranse (ECRI), EUs overvåkingssenter for rasisme og fremmedfrykt (EUMC) samt andre relevante internasjonale institusjoner og frivillige organisasjoner, å holde nøye oppsyn med hendelser i OSSE-området som bunner i rasisme, fremmedfrykt eller annen intoleranse, også mot muslimer, og antisemittisme, ved å ta i bruk all pålitelig informasjon som er tilgjengelig,
  - å innrapportere resultatene til Det faste råd og til gjennomføringsmøtet om den menneskelige dimensjon og å offentliggjøre resultatene. Disse rapportene bør også tas i betraktning når det skal fastsettes prioriteringer for OSSEs arbeid til bekjempelse av intoleranse,
  - systematisk å samle inn og spre informasjon i hele OSSEs område om metoder som anbefales brukt for å forebygge og sette inn tiltak mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering, og på anmodning gi deltakerstatene råd om hvordan rasisme, fremmedfrykt og diskriminering kan bekjempes,
  - å bidra til at det sivile samfunn blir i stand til og at det etableres partnerskap for å bekjempe rasisme, fremmedfrykt, diskriminering og annen intoleranse, også mot muslimer, og antisemittisme,
3. å be formannen gjøre deltakerne på den forestående konferansen i Brussel oppmerksom på denne beslutning og innlemme beslutningen i sin erklæring ved konferansens slutt,
4. å viderefremme denne beslutning til Ministerrådet til godkjenning i Ministerrådets tolvte møte.
-

Vedlegg 21**Beslutning nr. 633 fremme av toleranse og mediefrihet på Internett**

Det faste råd,

som stadfester de forpliktelser som ble vedtatt på ministerrådsmøtet i Maastricht om å bekjempe hatkriminalitet, som kan blusse opp etter internettpropaganda basert på rasisme, fremmedfrykt og antisemittisme,

som bekrefter at det er viktig at menings- og ytringsfriheten respekteres fullt ut, deriblant friheten til å innhente, motta og viderebringe informasjon, friheter som er viktige for demokratiet, og som i praksis er blitt styrket gjennom Internett,

som minner om forpliktelsene om å samle inn og arkivere pålitelig informasjon og statistiske data om hatkriminalitet som bunner i rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og annen diskriminering og intoleranse, om jevnlig å innrapportere slik informasjon til OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) og om å gjøre denne informasjonen tilgjengelig for allmennheten, som omhandlet i Det faste råds beslutning om bekjempelse av antisemittisme (PC.DEC/607) og om toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering (PC.DEC/621),

som understreker at det er viktig å fremme toleranse, gjensidig respekt, dialog og forståelse, blant annet gjennom mediene og Internett, i strategier som baserer seg på en rekke forskjellige tiltak, beslutter at:

1. Deltakerstatene skal treffe tiltak for å sikre at Internett forblir et åpent og offentlig forum for menings- og ytringsfrihet, slik det er nedfelt i verdenserklæringen om menneskerettighetene, og for å bidra til at både hjem og skole får tilgang til Internett.
2. Deltakerstatene skal etterforske, og eventuelt straffefølge fullt ut, vold og straffbare trusler om bruk av vold som bunner i rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og andre beslektede fordommer på Internett.
3. Deltakerstatene skal lære opp representanter for politi og påtalemyndighet i hvordan de behandler kriminalitet som bunner i rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og andre beslektede fordommer på Internett, og skal som ledd i utvekslingen av beste praksis gi hverandre opplysninger om vellykkede opplæringstiltak.
4. OSSE-representanten for frie medier skal fortsatt delta aktivt i arbeidet med å fremme ytringsfrihet og tilgang til Internett, og skal fortsatt følge den videre utviklingen på disse områdene i alle deltakerstatene. Medierepresentanten skal arbeide for og fremme OSSEs prinsipper og forpliktelser. I denne oppgaven inngår tidlig varsling når lovgivning eller andre tiltak som forbyr ytringer som bunner i rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og andre beslektede fordommer, av politiske grunner praktiseres på en diskriminerende eller selektiv måte, noe som kan føre til at alternative oppfatninger og synspunkter ikke får komme til uttrykk.
5. Deltakerstatene skal undersøke effektiviteten av lovgivning og andre tiltak som regulerer hva som kan publiseres på Internett, særlig med hensyn til hvilken virkning de har på forekomsten av kriminalitet som bunner i rasisme, fremmedfrykt og antisemittisme.
6. Deltakerstatene skal oppmuntre til og støtte strengt analytiske undersøkelser om mulige sammenhenger mellom rasistiske, fremmedfiendtlige og antisemittiske internettytringer og forekomsten av kriminalitet som bunner i rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og andre beslektede fordommer.
7. OSSE vil arbeide for at det utveksles informasjon for å finne fram til effektive metoder for å takle problemet med rasistisk, fremmedfiendtlig og antisemittisk internettpropaganda, uten at informasjons- og ytringsfriheten dermed settes i fare. OSSE vil sørge for at det gis anledning til å fremme utveksling av beste praksis, blant annet på det årlige gjennomføringsmøtet om den menneskelige dimensjon.
8. Deltakerstatene skal oppmuntre til at det innføres programmer for å gi barn og ungdom kunnskap om ytringer de kan finne på Internett som bunner i rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og andre beslektede fordommer. Delta-

kerstatene og tilbydere av internett-tjenester skal eventuelt også iverksette tiltak for å gjøre foreldre oppmerksom på nettfiltre i vanlig handel som gjør det lettere for foreldrene å holde oversikt over og føre kontroll med barns bruk av Internett. Som ledd i utvekslingen av beste praksis bør det settes i gang masseutsending av opplysningsmateriell om effektive opplærings-tiltak og nettfiltre.

9. Deltakerstatene bør se med glede på frivillige organisasjoners kontinuerlige og intensiverte innsats for å overvåke Internett med henblikk på rasistiske, fremmedfiendtlige og antisemitiske ytringer samt på disse organisasjonenes innsats for å spre og offentliggjøre resultatene av slik overvåking.
-

Vedlegg 22**Beslutning nr. 13/04 særlige behov for beskyttelse og bistand hos barn som har vært gjenstand for menneskehandel**

Ministerrådet,

som stadfester at deltakerstatene har en sterk forpliktelse til å bekjempe menneskehandel, nedfelt særlig i Ministerrådets beslutning nr. 1 fra Wien i 2000, Ministerrådets erklæring om menneskehandel fra Porto i 2002 og Ministerrådets beslutning nr. 2/03 fra Maastricht i 2003 som støtter OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel og oppretter en OSSE-mekanisme under Det faste råds ledelse til å bistå deltakerstatene i kampen mot menneskehandel, bestående av en spesialutsending oppnevnt av formannskapet og en spesialenhet i OSSEs sekretariat,

som minner om konferansen om den menneskelige dimensjon i KSSE avholdt i København i 1990, der det blant annet slås fast at: "Deltakerstatene beslutter å rette særlig oppmerksomhet mot anerkjennelsen av barnets rettigheter, dets sivile rettigheter og dets personlige friheter, dets økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og dets rett til særlig beskyttelse mot alle former for vold og utnyttelse",

som minner om prinsippene for beskyttelse av og respekt for menneskerettighetene, slik de kommer til uttrykk i FNs konvensjon fra 1989 om barnets rettigheter og den tilhørende valgfrie protokollen fra 2000 om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, FNs protokoll fra 2000 for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, som supplerer FN-konvensjonen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, samt Haag-konvensjonen fra 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner,

som er klar over at deltakerstatene har et stort ansvar for å bekjempe menneskehandel, basert på en integrert og samordnet tilnærming som omfatter forebygging av menneskehandel, beskyttelse av ofrene og straffeforfølgning av bakmennene og deres medskyldige,

som stadfester at alle tiltak overfor barn tar utgangspunkt i de generelle prinsippene om blant annet barnets beste, ikke-diskriminering, deltakelse, og overlevelse og utvikling,

som er opptatt av å ytterligere styrke OSSEs innsats mot menneskehandel og for en fortsatt aktiv gjennomføring av OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel, og for at organisasjonen på anmodning fortsatt skal støtte deltakerstatene i deres arbeid med å gjennomføre sine egne aktiviteter på dette området,

som tar særlig hensyn til anbefalingene i OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel om at organisasjonen skal legge særlig vekt på handel med barn, og som videre erkjenner at enslige og bortkomne barn er særlig utsatt,

som er klar over at deltakerstatene har forpliktet seg til å beskytte barn mot all form for vold, herunder seksuell utnyttning av barn, og som understreker at det er viktig å respektere barns særlige behov for beskyttelse og hjelp og å gi barn anledning til å bli hørt,

som understreker at tiltak til bekjempelse av handel med barn må ta utgangspunkt i likestilling mellom kvinner og menn og være ikke-diskriminerende,

som understreker at det overordnede hensyn når det treffes beslutninger om barn som har vært gjenstand for menneskehandel, skal være barnets beste, blant annet ved å sørge for at barnets stemme eventuelt blir hørt, som er oppmerksom på at det er nødvendig å opprette en effektiv ramme for bistand til og beskyttelse av barn og å bevisstgjøre publikum for å bekjempe den type etterspørsel som fremmer utnyttning av enhver art av mennesker, særlig kvinner og barn, og som gjør barn mer utsatt for menneskehandel,

1. beslutter, under henvisning til OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel, å styrke OSSEs innsats for å hindre at barn utsettes for menneskehandel, for å beskytte og bistå barn som har vært offer for slik handel, og for å straffeforfølge bakmennene,
2. oppfordrer deltakerstatene til å styrke berørte offentlige strukturer for barn. Oppfordrer også deltakerstatene til å sette inn ytterligere tiltak ved behov, i tråd med de aktuelle anbefalingene til deltakerstatene i OSSEs handlingsplan for

- bekjempelse av menneskehandel om å bekjempe forhold som bidrar til at barn blir særlig lett utsatt for menneskehandel, herunder: diskriminering på grunnlag av blant annet rase, kjønn, religion eller tro, nasjonal eller sosial opprinnelse, fødsel eller status for øvrig; utnyttning, som definert i OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel; fattigdom; manglende utdanning og fordriving,
3. er enige om å styrke innsatsen for å bekjempe etterspørselen, herunder barnesexturisme. Oppfordrer i den forbindelse også deltakerstatene til å vurdere blant annet å utarbeide rettslige tiltak med sikte på å straffeforfølge egne borgere som utnytter barn seksuelt, også når slik utnyttning skjer i andre land,
  4. pålegger Det faste råd gjennom den uformelle arbeidsgruppen for likestillingsspørsmål og bekjempelse av menneskehandel, og med støtte fra blant annet spesialutsendingen for bekjempelse av menneskehandel og andre berørte OSSE-strukturer, innen 31. juli å utarbeide et tillegg til OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel som kan bidra til å gjennomføre planen, og som drøfter hvordan OSSE kan møte de særlige behov barn har til beskyttelse og bistand etter å ha vært utsatt for menneskehandel, og med oversikt over anbefalte fremgangsmåter, med sikte på nye og hensiktsmessige tiltak,
  5. ber den uformelle arbeidsgruppen gå i gang med dette arbeidet med grunnlag i de forpliktelser deltakerstatene har påtatt seg i gjeldende internasjonale konvensjoner de er part i, og behørig drøfte behovet for særlige tiltak til beskyttelse av barn der barnets beste og barnets velferd blir ivarettatt.
-

Vedlegg 23**Beslutning nr. 14/04 OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling**

Ministerrådet,

som minner om at stats- og regjeringssjefene under OSSE-toppmøtet i Istanbul i 1999 slo fast at “full og lik utøvelse av menneskerettigheter for kvinner er avgjørende for å oppnå et mer fredelig, velstående og demokratisk OSSE-område. Vi forplikter oss til å gjøre likestilling mellom menn og kvinner til en integrert del av vår politikk, både på statsnivå og innen organisasjonen”,¹

som minner om OSSEs handlingsplan for likestillingsspørsmål fra 2000², som ble opprettet “for å sikre at deltakerstatene og at OSSEs institusjoner og feltsendelag i sitt praktiske arbeid tar hensyn til OSSEs forpliktelser om like rettigheter og like muligheter for kvinner og menn”,

som erkjenner at like rettigheter for kvinner og menn og vern om deres menneskerettigheter er nødvendig for å sikre fred, bærekraftig demokrati og økonomisk utvikling, og følgelig for å bevare sikkerheten og stabiliteten, i OSSEs område,

som minner om Plattform for handling vedtatt på FNs kvinnekonferanse i Beijing i 1995 og konklusjonene fra Generalforsamlingens 23. spesialsesjon i 2000 med tittelen “Kvinner 2000: likestilling, utvikling og fred i det 21. århundre”,

som minner om resolusjon 1325 (2000)³ fra FNs sikkerhetsråd, som krever at kvinner må delta fullt ut og på lik linje ved beslutningstaking i forbindelse med konfliktforebygging og ved gjenoppbygging etter konflikter, og som understreker “betydningen av deres deltakelse på lik linje og fulle engasjement i all innsats for å opprettholde og fremme fred og sikkerhet”,

som innser nødvendigheten av at likestillingsperspektivet behørig gjenspeiles i all virksomhet som gjennomføres i regi av OSSE, og av at deltakerstatene treffer alle nødvendige tiltak for å oppmuntre til økt bevisstgjøring om likestilling og for å fremme like rettigheter og full og likeverdig deltakelse for kvinner og menn i samfunnet i den hensikt å fremme det praktiske arbeidet med likestilling og integrering av et likestillingsperspektiv⁴ i OSSEs område, noe som er nødvendig for å oppnå full sikkerhet,

som understreker nødvendigheten av at OSSE viderefører og styrker arbeidet for likestilling gjennom en kontinuerlig og bærekraftig prosess, fremmer et arbeidsmiljø og en ledelseskultur som preges av profesjonalitet og en bevisst holdning til likestilling, samt fremmer tiltak som kan bidra til likevekt mellom kjønnene ved ansettelse av personale, særlig på saksbehandlernivå, i samsvar med OSSEs personalreglement,

beslutter å gi sin tilslutning til OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling, som ble vedtatt av Det faste råd i dets beslutning nr. 638 av 2. desember 2004, og som er vedlagt denne beslutning.

¹ Sikkerhetspakt for Europa, pkt. 23.

² PC.DEC/353 av 1. juni 2000.

³ Vedtatt av Sikkerhetsrådet under dets 4213. møte 31. oktober 2000.

⁴ “Med integrering av et likestillingsperspektiv menes å vurdere konsekvensene for kvinner og menn av et planlagt tiltak, deriblant lovgivning, politikk og programmer, på alle områder og på alle nivåer. Strategien kan benyttes til å gjøre så vel kvinners som menns problemer og erfaringer til en integrert del av arbeidet med å utforme, gjennomføre, overvåke og evaluere politikk og programmer på alle politiske, økonomiske og samfunnsmessige områder, slik at det er til like stor gagn for kvinner som for menn, og slik at ulikhetene ikke videreføres. Det endelige målet er å oppnå likestilling mellom kjønnene.” Se den offisielle rapporten fra Generalforsamlingens 52. sesjon, nr. 3 (A/52/3/Rev.1), kap. IV, pkt. 4.

Vedlegg 24**OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling**

“Fred og velferd i verden krever maksimal deltakelse av kvinner på like fot med menn på alle områder.”¹

1. Respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, demokrati og rettssikkerhet er selve kjernen i OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep. Sikkerhetspakten for Europa, som ble vedtatt på OSSE-toppmøtet i Istanbul, fastslår at “full og lik utøvelse av menneskerettigheter for kvinner er avgjørende for å oppnå et mer fredelig, velstående og demokratisk OSSE-område. Vi forplikter oss til å gjøre likestilling mellom menn og kvinner til en integrert del av vår politikk, både på statsnivå og innen organisasjonen”.

2. Som regional ordning i henhold til kapittel VIII i FN-pakten spiller OSSE en sentral rolle når det gjelder tidlig varsling, konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikter i sin region. I OSSE-området er det blitt stadig tydeligere at det er nær sammenheng mellom sikkerhet, demokrati og velferd. Økonomisk frihet, sosial rettferd og miljøansvar er helt nødvendig for velferden. For at OSSE skal kunne gjennomføre sine oppgaver og nå sine mål, er det særdeles viktig at organisasjonen, i samarbeid med deltakerstatene, investerer i sin menneskelige kapital.

3. En effektiv integrering av et likestillingsperspektiv² med sikte på å oppnå likestilling mellom kvinner og menn er viktig for at den menneskelige kapital i OSSEs område skal kunne utnyttes fullt ut. Likestilling bidrar til å fremme full sikkerhet, som er et mål for OSSEs virksomhet innenfor

alle av organisasjonens tre dimensjoner. Integrering av et likestillingsperspektiv er ett av flere bidrag for å nå dette målet. Følgelig må likestillingsperspektivet ivaretas i OSSEs aktiviteter, prosjekter og programmer for at organisasjonen skal kunne oppnå likestilling innenfor sine egne operasjoner og også i deltakerstatene. Deltakerstatene, formannskapet, generalsekretæren og lederne for OSSEs institusjoner og sendelag har sammen ansvar for å fremme likestilling mellom kvinner og menn som en integrert del av OSSEs politikk og praksis. Det må i den forbindelse understrekes at dersom likestilling skulle bli en realitet på et område eller et nivå i samfunnet, vil en slik endring være til gagn for både kvinner og menn.

I. Generell kontekst

Status for gjennomføring av handlingsplanen fra 2000

4. OSSEs handlingsplan for likestillingsspørsmål fra 2000³ tok til orde for økt innsats for likebehandling av kvinner og menn på alle områder innenfor organisasjonen, også når det gjelder rekruttering av personell, og for å innarbeide et likestillingsperspektiv i organisasjonens virksomhet. Handlingsplanen har lyktes i å sette mer fokus på nødvendigheten av å fremme likestilling innenfor OSSE gjennom den virksomheten som utføres i deltakerstatene og i OSSEs sekretariat, institusjoner og feltoperasjoner.

Til tross for dette, er gjennomføringen av handlingsplanen fra 2000 mangelfull, særlig på områder som opplæring, ledelse og rekruttering. Det samme gjelder det praktiske arbeidet med likestilling generelt i OSSE og i de enkelte deltakerstatene.

5. Handlingsplanen for likestillingsspørsmål fra 2000 tok til orde for å styrke kvinners muligheter innenfor OSSE og å fremme et profesjonelt arbeidsmiljø. Formannskapet, deltakerstatene og sekretariatet ble oppfordret til å treffe konkrete tiltak for å oppmuntre kvinner til å søke og å ansette kvinner i stillinger ikke bare i OSSEs institusjoner,

¹ FNs generalforsamlings resolusjon 34/180 av 18. desember 1979 (CEDAW)

² “Med integrering av et likestillingsperspektiv menes å vurdere konsekvensene for kvinner og menn av et planlagt tiltak, deriblant lovgivning, politikk og programmer, på alle områder og på alle nivåer. Strategien kan benyttes til å gjøre så vel kvinners som menns problemer og erfaringer til en integrert del av arbeidet med å utforme, gjennomføre, overvåke og evaluere politikk og programmer på alle politiske, økonomiske og samfunnsmessige områder, slik at de er til like stor gagn for kvinner som for menn, og slik at ulikhetene ikke videreføres. Det endelige målet er å oppnå likestilling mellom kjønnene.” Se den offisielle rapporten fra Generalforsamlingens 52. sesjon, nr. 3 (A/52/3/Rev.1), kap. IV, pkt. 4.

³ Beslutning nr. 353 vedtatt av Det faste råd 1. juni 2000 (PC.DEC/353).

men også innenfor feltvirksomheten, og alle deltakerstatene ble oppfordret til å gjøre en reell innsats for å innstille kvinner, særlig til lederstillinger.

Like fullt er kvinne-representasjonen i OSSE stadig lav, særlig på høyere og ledelsesnivå, og har de siste årene i realiteten sunket. Det er en vedvarende mangel på representasjon, eller også en underrepresentasjon, av kvinner fra visse land, særlig fra deltakerstater med overgangsøkonomi. Ifølge statistikken er sannsynligheten mindre for at kvinnelige søkere skal tilbys ansettelse i organisasjonen enn mannlige søkere⁴. Halvårsstatistikken og årsmeldingen som generalsekretæren legger fram i forbindelse med gjennomføringen av handlingsplanen fra 2000, er ikke tatt opp til behandling i Det faste råd, og det er heller ikke ført tilstrekkelig kontroll med gjennomføringen av planen.

6. En annen prioritert oppgave fastsatt i handlingsplanen for likestillingsspørsmål fra 2000 var at alle nye sendelagsmedlemmer skulle få opplæring i likestillingsspørsmål, og at OSSEs institusjoner skulle integrere et likestillingsperspektiv i opplæringen av de ansatte. Det er iverksatt opplæringstiltak for å øke bevisstheten om likestillingsspørsmål generelt samt truffet tiltak for å sikre et profesjonelt arbeidsmiljø. Siden 2000 har alle sendelag utnevnt sitt eget ombud, og OSSEs sekretariat har årlig sørget for opplæring av disse ombudene. Dette til tross har opplæring og bevisstgjøring av lederne med hensyn til likestilling og det ansvar som påhviler alt personale som i denne forbindelse hører inn under deres arbeidsoppgaver og saksområder, ikke ført til de forventede resultater. Heller ikke målet om et profesjonelt arbeidsmiljø er nådd.

7. Videre ble det i handlingsplanen fra 2000 fastsatt at det skulle opprettes en helhetlig ramme for prosjekter for integrering av et likestillingsperspektiv, og at data og forskningsmateriale om like-

stillingsspørsmål skulle analyseres og benyttes ved utformingen av nye programmer.

Dette arbeidet er ikke videreført i nødvendig grad. Likestillingsrådgivere og kontaktpunkter for likestillingsspørsmål er heller ikke i tilstrekkelig grad blitt trukket med i arbeidet med å utforme nye strategier og programmer.

8. Arbeid for likestilling krever at det i OSSEs virksomhet legges konsekvent og systematisk vekt på likestillingsperspektivet på tvers av organisasjonens tre dimensjoner, og at det opprettes egnede mekanismer for kontroll og gjennomgang. Det må utarbeides en ny og bedre handlingsplan med fastsatte mål og klar ansvarsfordeling for å få deltakerstatene til å sette inn større ressurser og innfri sine forpliktelser.

II. Overordnede mål og delmål

9. Handlingsplanen fra 2004 til fremme av likestilling har som mål å fastsette prioriteringer for OSSEs arbeid for likestilling i organisasjonen og i alle deltakerstatene, og å sikre at det føres kontroll med gjennomføringen av planen.

For å nå disse mål vil planen drøfte hvordan OSSE kan integrere et likestillingsperspektiv i Organisasjonens aktiviteter og strategier, prosjekter og programmer, samt bistå deltakerstatene med å fremme likestilling. Denne bistanden kan eksempelvis ta sikte på å gjennomføre internasjonale forpliktelser på likestillingsområdet og på å utforme nasjonale programmer og nasjonal politikk.

10. Følgende delmål vil bli prioritert:

a) Innenfor OSSE

- å utforme egne opplæringsprogrammer for OSSEs personale for å sette fokus på og gi økt bevissthet om likestilling i deres daglige arbeid, å utforme programmer for å styrke arbeidet med å sikre en konsekvent integrering av likestillingsperspektivet i organisasjonens strategier og programmer, og å utarbeide mekanismer for gjennomgang og evaluering,
- å fremme en ledelseskultur og et arbeidsmiljø preget av profesjonalitet og en bevisst holdning til likestilling,
- å anvende bedre og nye strategier for rekruttering i OSSE for å sikre like muligheter for alle og å finne fram til og tiltrekke seg godt kvalifiserte kvinner, i samsvar med OSSEs personalreglement, jevnfør PC.DEC/550/Corr.1 av 27. juni 2003, i den hensikt å øke antall kvinnelige ansatte på høyere nivå i organisasjonen,

⁴ Kjønnsdelt statistikk for OSSEs sekretariat, institusjoner og sendelag, SEC.GAL/208/03 fra 21. november 2003. Når det gjelder stillinger i stillingstabellene, utgjør kvinner 44 prosent av kontorpersonalet, mens andelen kvinner på saksbehandlernivå er 25 prosent og har reelt sett sunket de siste årene. Av søkerne til åremålsstillinger i tidsrommet januar–september 2003 (9 566) var 69 prosent menn og 31 prosent kvinner, men av søkerne som i samme tidsrom ble tilbudt ansettelse (50), var hele 72 prosent menn og bare 28 prosent kvinner. Ved utlysingen av 34 ledige saksbehandlerstillinger utgjorde kvinner 33 prosent av søkermassen, 23 prosent av søkerne som ble innkalt til intervju, og 12 prosent av dem som ble tilbudt ansettelse. Av søkerne som ble innstilt til sekondering i løpet av første halvår i 2003 (2 135), var 30 prosent (641) kvinner og 70 prosent (1 494) menn. Men bare 10 prosent (62) av disse kvinnene ble utplassert ved sendelagene, mot 18 prosent (272) av de innstilte mennene.

- å oppmuntre deltakerstatene til å innstille flere kvinner til stillinger i OSSE, særlig på høyere og ledelsesnivå⁵, for å sikre en kontinuerlig økning i kvinneandelen på alle nivåer i organisasjonen,
  - å sikre en effektiv integrering av likestillingsperspektivet i OSSEs aktiviteter og handlingsprogrammer og i deltakerstatenes aktiviteter og politikk.
- b) Å bistå deltakerstatene med
- å fastsette hvilke områder OSSEs strukturer skal prioritere for å hjelpe deltakerstatene med å gjennomføre sine respektive forpliktelser,
  - å skissere opp noen metoder som anbefales brukt for å fremme likestilling mellom kvinner og menn i deltakerstatene,
  - å fremheve og fremme kvinners rolle ved konfliktforebygging og gjenoppbygging av freden,
  - å utforme en rammestruktur for å sikre at likestillingsspørsmål, herunder gjennomføringen av denne handlingsplanen, jevnlig tas opp til drøfting og vurdering.

III. Fremme likestilling i OSSE

A) Integrere et likestillingsperspektiv i OSSEs strukturer og arbeidsmiljø samt sikre at likestillingsperspektivet blir ivaretatt ved rekruttering

Opplæring

11. For å nå de delmål som er skissert i denne handlingsplanen, skal OSSE utvide gjeldende opplæringstilbud og innføre nye opplæringsprogrammer i samsvar med organisasjonens opplæringsstrategi for 2005–2007⁶ og OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel⁷. I denne forbindelse skal det generelle innføringskurset ved sekretariatet, innføringskurset om den menneskelige dimensjon ved Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) samt andre innførings- og orienteringskurs på området omfatte to særskilt tilpassede moduler, alt etter omstendighetene:

- Den første modulen tar for seg opplæring av alle OSSEs tjenestemenn for å øke bevisstheten om likestillingsspørsmål og integrere et likestillingsperspektiv i deres daglige arbeid. Denne modulen skal være behørig tilpasset hver enkelt personalkategori for å møte deres særlige behov, og skal redegjøre for prinsippet om likestilling mellom kvinner og menn, hvilke virkemidler som er tilgjengelige for å nå dette målet, og hvorfor det er viktig for organisasjonen å integrere et likestillingsperspektiv i sin virksomhet. Modulen skal være handlingsorientert og interaktiv, og skal omfatte informasjon om oppgaver og ansvarsområder som er beskrevet i denne handlingsplanen og i aktuelle OSSE-bestemmelser, særlig bestemmelsene om personalets ansvarsforhold. Alle kategorier av personale skal ha slik opplæring. Opplæringen kan om nødvendig også finne sted i felten, slik at lokalt ansatte får anledning til å delta.
  - a) Opplæringsprogrammene, særlig programmene beregnet på politi og grenseobservatører, vil omfatte egne moduler om bekjempelse av menneskehandel og vold i hjemmet.
  - b) OSSEs direktører og lederne for organisasjonens institusjoner og sendelag skal utvise lederskap ved å tilrettelegge opplæringen av personalet slik at kvinner og menn kan delta på lik linje. De vil også bli orientert om OSSEs politikk på likestillingsområdet, særlig ved behandling av klagesaker.
- Den andre modulen tar for seg arbeidet med likestilling i OSSEs programmer og prosjekter og i faglig samarbeidsvirksomhet for å sikre en konsekvent integrering av likestillingsperspektivet. Dette innebærer at eksisterende handlingsprogrammer og tiltak må revideres og nye vedtas spesifikt med sikte på å oppnå likestilling ved at likestillingsperspektivet blir aktivt ivaretatt på planleggings-, rapporterings-, gjennomførings- og evalueringsstadiet.

12. Samtlige opplæringsprogrammer skal ha bestemmelser om gjennomgang og evaluering for med jevne mellomrom å kunne måle effektiviteten av programmene.

13. OSSEs opplæringskoordinator er tillagt oppgaven med å utforme og gjennomføre handlingsplanens personalopplæringsdel, i nært samarbeid med enheter og kontaktpunkter for likestillingsspørsmål i organisasjonen, og med støtte fra nettverket av kontaktpunkter som står ansvarlig for opplæringen.

⁵ Tjenestegrad P-5 og høyere.

⁶ SEC.GAL/118/04/Rev.5 av 27. juli 2004.

⁷ MC.DEC/2/03, Vedlegg, s. 12, Bevisstgjøring, pkt. 8.4: "OSSEs opplæringskoordinator, Likestillingsrådgiveren og Sikkerhetskoordinatoren skal fortsatt bruke innføringskurset som utgangspunkt for å utarbeide programmer med sikte på å gi personalet opplæring i likestillingsspørsmål, menneskehandel og aktuelle bestemmelser og retningslinjer, i samarbeid med ODIHR, og skal fortsatt arrangere egne seminarer om disse emnene. Lederne for feltoperasjonene skal påse at det blir obligatorisk frammøte for alt personale på slike opplæringskurs."

Ledelse

14. Generalsekretæren og lederne for OSSEs institusjoner og sendelag skal utvise aktivt og sterkt lederskap ved å bygge opp en varig og bevisst holdning til likestilling i organisasjonen, og skal intensivere innsatsen for å sikre at arbeidsmiljøet og ledelseskulturen preges av profesjonalitet og en bevisst holdning til likestilling. Også alle OSSEs tjenestemenn, særlig ledere med personalansvar, skal bidra til et slikt arbeidsmiljø. Ved tilsetting av folk i lederstillinger skal det legges vekt på å finne fram til personer som har en bevisst holdning til likestilling, og som forstår betydningen av å ha en inkluderende bedriftskultur. OSSEs personaldirektør skal ha ansvaret for å revidere og om nødvendig å styrke OSSEs handlingsprogram mot mobbing og trakassering, også seksuell trakassering. Vedkommende skal spre informasjon og sørge for at de ansatte gjøres oppmerksom på problemet med mobbing og trakassering i arbeidslivet og på hvilke tiltak som kan settes inn for å bekjempe og forebygge problemet, og skal oppmuntre personer som har vært utsatt for mobbing eller trakassering, til å melde fra om dette.

15. Ledelseevalueringer skal omfatte en evaluering av ledernes holdning til likestilling. I den forbindelse skal OSSEs personalavdeling utarbeide en sjekklister vedrørende likestilling, med opplysninger om tiltak som kan sammenliknes på tvers av organisasjonens ulike funksjoner og oppgaver.

16. Deltakerstatene og/eller sekretariatet skal ved behov foreta en gjennomgang av OSSEs administrative regler og bestemmelser, retningslinjer og instruksjoner med sikte på å integrere et likestillingsperspektiv.

17. Lederne for OSSEs institusjoner, sendelagslederne og direktørene i sekretariatet skal avholde personalmøter med jevne mellomrom for å se nærmere på integreringen av og hvor stor vekt det skal legges på likestillingsaspektet i de respektive strukturenes arbeid, og for å oppmuntre de ansatte til å integrere et likestillingsperspektiv i sitt eget arbeid.

18. Sekretariatet og ODIHR skal fortsatt ta del i den aktive utvekslingen av informasjon om administrative handlingsprogrammer som fremmer likestilling, med aktuelle internasjonale, mellomstatlige og regionale organisasjoner. Særlig sekretariatet skal styrke samarbeidet med OSSEs parlamentarikerforsamling i likestillingsspørsmål. OSSEs sekretariat, institusjoner og sendelag skal sørge for å synliggjøre denne handlingsplanen.

Rekruttering

19. Rekrutteringen innad i OSSE skal skje på grunnlag av klare prosedyrer der borgere fra deltakerstatene konkurrerer fritt, for å sikre størst mulig effektivitet, kompetanse og integritet.

20. Ved rekruttering skal OSSEs personalreglement pkt. 3.01 gjennomføres fullt ut, også prinsippet om å rekruttere personale fra alle OSSEs deltakerstater på likeverdige vilkår.

21. Deltakerstatene oppmuntres til å innstille flere kvinner til stillinger i OSSE, særlig på høyere nivå, der kvinner er underrepresentert; å finne fram til flere rekrutteringskilder nasjonalt og å opprette et nettverk av yrkesorganisasjoner som kan hjelpe til med å finne egnede kandidater, hører med til de tiltak som skal iverksettes i denne forbindelse. Flere av deltakerstatenes borgere, særlig kvinner fra land med overgangskonometri, må gjøres oppmerksom på ledige stillinger i OSSE og oppmuntres til å søke.

22. Deltakerstatene skal oppmuntres til å utarbeide oversikter over potensielle kvinnelige kandidater, med særlig vekt på fagområder der kvinner er underrepresentert.

23. Formannskapet og sekretariatet vil arbeide aktivt for at kvinnelige søkere innstilles, særlig til stillinger på høyere nivå, i samsvar med OSSEs personalreglement.

24. Sekretariatet skal forsterke formuleringen i den delen av stillingsannonseene der kvinner oppfordres til å søke.

25. Videre skal sekretariatet styrke personalplanleggingen slik at deltakerstatene kan bli underrettet om ledige stillinger på et tidligst mulig tidspunkt og dermed få tid til å finne og fremme forslag på kvalifiserte kvinnelige søkere.

26. Formannskapet og generalsekretæren, lederne for OSSEs institusjoner og sendelag skal arbeide for en kontinuerlig økning i kvinneandelen på alle nivåer i organisasjonen. Kvinneandelen skal, sammen med statistiske opplysninger om kvinnelige søkere som tilbys ansettelse, tas opp til nærmere vurdering i den årlige evalueringsrapporten om likestilling i OSSE som generalsekretæren i henhold til pkt. 47 nedenfor skal legge fram.

27. OSSEs personalavdeling skal jevnlig og med utgangspunkt i likestilling foreta en gjennomgang av ansettelsesprosedyrene og stillingsbeskrivelsene med sikte på å avdekke mulige fordommer og hindringer som rammer kvinnelige søkere, og om nødvendig å endre prosedyrene tilsvarende.

28. Personalavdelingen skal arbeide for at søkere av begge kjønn om mulig innkalles til intervju når lederstillinger skal besettes, og for at det i tråd med dette utarbeides en kjønnsbalansert liste

over innstilte søkere. Listen over søkere som skal innkalles til intervju, bør inneholde opplysninger om hvor mange kvinner og menn som opprinnelig søkte på stillingen.

29. Intervjupaneler bør om mulig være kjønnsbalansert.

30. Personalavdelingen ved sekretariatet skal kalle delegasjoner og hovedstedsbaserte opplærings-/rekrutteringseksperter sammen til et årlig samordningsmøte for å utveksle informasjon om søkerprofiler og ferdigheter som etterspørres, og om metoder som anbefales brukt ved opplæring av personale til arbeid i felten. På disse møtene vil det også bli drøftet hva som kan gjøres for å få en bedre kjønnsmessig fordeling ved ansettelser.

31. Sekretariatet skal fortsatt utarbeide årlige statistikker over gjeldende fordeling, etter stillingskategori, av kvinner og menn på de ulike nivåene. Disse statistikkene skal omfatte OSSEs institusjoner og sendelag i tillegg til de enkelte avdelingene og enhetene i sekretariatet, og skal vedlegges generalsekretærens årlige evalueringsrapport om likestilling, som nevnt i pkt. 47 nedenfor.

B) Integre et likestillingsperspektiv i OSSEs aktiviteter og strategier, programmer og prosjekter

32. Deltakerstatene og OSSEs sekretariat, institusjoner og sendelag skal påse at likestillingsperspektivet blir integrert i organisasjonens aktiviteter, programmer og prosjekter. Målet er å fremme likestilling i praksis i OSSE-området, noe som er nødvendig for å oppnå full sikkerhet. De skal legge særlig vekt på styrking av kvinners stilling og på kvinners så vel som menns medvirkning i det offentlige, politiske og økonomiske liv innenfor rammen av demokratiske og økonomiske prosesser i deltakerstatene. Arbeidet for likestilling skal også ta sikte på å bekjempe negative stereotyper, endre oppfatninger og fremme holdninger som kan bidra til større likestilling mellom kvinner og menn i alle deltakerstatene.

33. Når det skal utarbeides nye retningslinjer, regler og bestemmelser, skal likestillingsrådgi-verne i OSSEs sekretariat, institusjoner og feltope-rasjoner trekkes med på et tidlig stadium. I rapportene som jevnlig legges fram for Det faste råd, skal OSSEs sendelag og institusjoner, der det er aktuelt, orientere rådet om fremdriften i arbeidet for likestilling og også om problemer som måtte oppstå underveis.

34. Konfliktforebyggende senter (CPC) og særlig enhet for samordning av prosjekter (PCC) skal bidra til å sikre at det ved utforming av nye prosjek-

ter i OSSEs sendelag og institusjoner og i Sekretariatets enheter eller ved evaluering av eksisterende prosjekter foretas likestillingsanalyser.

35. OSSEs sekretariat og institusjoner skal sørge for at likestillingsperspektivet blir ivarettatt når de utarbeider prosjekter og programmer for deltakerstater som ikke er vertsland for OSSEs sendelag.

36. Arbeidet med å integrere et likestillingsperspektiv i OSSEs aktiviteter og strategier, prosjekter og programmer innenfor den militærpolitiske dimensjon skal også ivareta forpliktelser som er nedfelt i sikkerhetsrådets resolusjon 1325, og som oppfordrer til større deltakelse fra kvinners side, blant annet ved konfliktforebygging og gjenoppbygging etter konflikter.

37. Deltakerstatene skal med bistand fra formannskapet, generalsekretæren og lederne for OSSEs institusjoner påse at likestillingsaspektet blir ivarettatt ved planlegging av OSSE-konferanser og -seminarer på tvers av organisasjonens tre dimensjoner, og at konferansene og seminarer eventuelt tar opp emner med tilknytning til likestilling.

38. OSSE-institusjoner og -sendelag som arbeider med likestillingsspørsmål, bør, for å få reell fremdrift i arbeidet med å integrere et likestillingsperspektiv i OSSEs aktiviteter, prosjekter og programmer, i samarbeid med deltakerstatene utarbeide konkrete mekanismer til oppfølging av arbeidet.

39. Sendelagene skal eventuelt nedsette interne arbeidsgrupper for likestillingsspørsmål, med kontaktpunktet for likestillingsspørsmål som leder, for å utforme strategier for integrering av et likestillingsperspektiv, overvåke gjennomføringen av strategiene og gjøre aktivitetene knyttet til likestilling mer synlige. Det er sendelagsledernes ansvar å sørge for at det finnes kontaktpunkter for likestillingsspørsmål på høyt nok nivå, og for at kontaktpunktene har full tilgang til den øverste ledelsen.

40. Sekretariatets seksjon for presse og informasjon samt OSSEs institusjoner og sendelag skal oppmuntre til kjønnsbalansert rapportering og etter behov gjøre oppmerksom på møter, seminarer, spesialarrangementer, rapporter, beretninger om enkeltsaker og begivenheter knyttet til gjennomføringen av OSSEs forpliktelser på likestillingsområdet.

IV. Fremme likestilling i deltakerstatene

41. Deltakerstatene har, hver for seg og samlet, hovedansvaret og står ansvarlig overfor egne borgere for å gjennomføre sine forpliktelser med hensyn til like rettigheter og like muligheter for kvinner og menn. De har forpliktet seg til å gjøre likestilling mellom kvinner og menn til en integrert del av po-

litikken, både på statsnivå og innenfor organisasjonen. De skal sørge for at vedkommende fora i OSSE fullt ut benyttes til å gjennomgå gjennomføringen av OSSEs forpliktelser om likestilling mellom kvinner og menn.

42. Deltakerstatene anbefales derfor

- å påse at organisasjonen utformer handlingsprogrammer som effektivt fremmer likestilling mellom kvinner og menn, og at nye forslag og tiltak ivaretar likestillingsperspektivet,
- å opprette nye eller styrke eksisterende mekanismer for å sikre likestilling mellom kjønnene, blant annet ved å sørge for at publikum kan henvende seg til en nøytral og uavhengig person eller instans, eksempelvis en ombudsmann eller kommissær for menneskerettigheter, som kan behandle saker om kjønnsbetinget diskriminering mot enkeltindivider,
- å overholde og gjennomføre fullt ut internasjonale standarder og forpliktelser de har påtatt seg med hensyn til likestilling, ikke-diskriminering og kvinners og jenters rettigheter,
- dersom de er part, å etterleve bestemmelsene i konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner (CEDAW) eller, dersom de ennå ikke har ratifisert eller tiltrådt konvensjonen, å vurdere å gjøre dette. Stater som har ratifisert eller tiltrådt konvensjonen med forbehold, skal vurdere å frafalle sine forbehold. Stater som er part i CEDAW, oppfordres også til å vurdere å ratifisere den fakultative protokollen til konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner,
- dersom de er part i konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner (CEDAW), den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (ICCPR) og/eller den internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ICESCR), å rapportere jevnlig og til rett tid til de respektive organene, og å trekke kvinneorganisasjoner med i arbeidet med rapportene,
- om nødvendig å treffe ytterligere tiltak for å sikre trygge forhold for sine borgere og retten til lik beskyttelse etter loven, særlig ved å styrke virksomhet som har som mål å avskaffe all form for vold mot kvinner, herunder handel med mennesker⁸, og å oppfordre stater som ennå ikke har gjort det, til å ratifisere og gjennomføre FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og den supplerende proto-

kollen for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn,

- å støtte nasjonale og internasjonale tiltak for å få stilt for retten personer som har begått forbrytelser mot kvinner som etter gjeldende folkerettslige regler anses som krigsforbrytelser eller forbrytelser mot menneskeheten, og å sørge for at gjeldende nasjonale lover om vold mot kvinner håndheves, og at det om nødvendig blir utarbeidet nye lover,
- i tråd med anbefalingene i retningslinjene om internasjonal beskyttelse ved forfølgelse på grunn av kjønn, og innenfor rammen av artikkel 1 avsnitt A punkt 2 i konvensjonen av 1951 om flyktningers stilling og/eller konvensjonens protokoll av 1967 om flyktningers stilling, dersom deltakerstaten ennå ikke har gjort det, å innføre prosedyremessig praksis som sikrer tilbørlig behandling av kvinnelige skadelidte i saker om fastsettelse av flyktningsstatus, og som videre sikrer at de mange ulike krav som fremsettes i forbindelse med forfølgelse på grunn av kjønn, blir behørig anerkjent,
- å benytte seg av OSSEs erfaringer til å utforme likestillingspolitikk og likestillingsstrategier på tvers av organisasjonens tre dimensjoner, og i oppfølgingen av denne politikken å ta i bruk blant annet likestillingsanalyser og overvåkingmekanismer for å vurdere virkningen av politikken og strategiene, slik at det blir mulig å avdekke og rette opp forhold som hindrer full gjennomføring.

V. Bistå OSSEs deltakerstater med å gjennomføre relevante forpliktelser om å fremme likestilling mellom kvinner og menn

Områder av særlig interesse for alle OSSEs deltakerstater

43. Nedenfor er det fastsatt visse prioriteringer som OSSEs sekretariat, institusjoner og sendelag kan benytte som grunnlag for å utforme planer og programmer, slik at de på anmodning kan bistå deltakerstatene med å gjennomføre relevante forpliktelser. Alle OSSEs strukturer skal gjøre sitt ytterste for å følge disse prioriteringene, i den grad de er forenlige med deres oppgaver. Det henstilles også til stater som ikke er vertsland for sendelag, å fullt ut benytte seg av den ekspertisen som finnes i OSSEs strukturer, som en hjelp i arbeidet for likestilling, ettersom ennå ingen land har oppnådd full likestilling.

44. Prioriteringer

- a) Utarbeide prosjekter i medlemsstater som ikke er vertsland for sendelag

⁸ Se Det faste råds beslutning nr. 557 av 24. juli 2003 om vedtakelse av OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel.

- I land uten sendelag skal Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) definere prosjekter som støtter opp om tiltak til forebygging av vold mot kvinner, til fremme av kvinners deltakelse i det offentlige, politiske og økonomiske liv, og til støtte for likestillingsarbeid på nasjonalt plan.
- b) Sikre et ikke-diskriminerende rettslig og politisk rammeverk
- ODIHR skal i samarbeid med andre internasjonale organisasjoner og berørte nasjonale organer og institusjoner bistå OSSEs deltakerstater med å etterleve internasjonale instrumenter som fremmer likestilling og kvinners rettigheter, og med å gjennomgå lovverket for å sikre at det foreligger nødvendige rettsgarantier som fremmer likestilling, i samsvar med OSSEs og øvrige forpliktelser.
  - ODIHR skal hjelpe til med å utarbeide og gjennomføre egne programmer og aktiviteter for å fremme kvinners rettigheter, styrke kvinners stilling på alle beslutningsnivåer og fremme likestilling mellom kvinner og menn i hele OSSE-området, særlig gjennom holdningsskapende arbeid til fremme av likestilling.
  - ODIHR skal hjelpe til med å gjennomføre og evaluere nasjonale strategier og handlingsplaner i forbindelse med tiltak til fremme av likestilling og integrering av et likestillingsperspektiv.
  - Videre skal OSSEs sekretariat, institusjoner og feltoperasjoner bistå deltakerstatene med å gjennomføre aktuelle bestemmelser og anbefalinger omhandlet i OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel og i OSSEs handlingsplan for å bedre situasjonen for roma og sinti i OSSE-området.
- c) Forebygge vold mot kvinner⁹
- OSSEs strukturer skal fortsatt bistå deltakerstatene med å utarbeide programmer og aktiviteter som har som mål å forebygge enhver form for kjønnsbasert vold¹⁰
  - OSSEs strukturer skal bistå deltakerstatene med å utarbeide lovgivning for å forebygge vold mot kvinner, og skal fremme institusjonsbygging, styrke samordningen mellom statlige institusjoner og det sivile samfunn samt sette større fokus på problemet i sin alminnelighet.
- d) Sikre lik mulighet for kvinner til å delta i det politiske og offentlige liv
- OSSEs strukturer skal i samarbeid med deltakerstatene se nærmere på likestillingsproblemet som knytter seg til spredning av håndvåpen og lette våpen (SALW). Spredning av SALW fører til mer vold mot kvinner, og eventuelle mottiltak må følge med hensyn også til likestillingsperspektivet.
  - Strategisk enhet for politisaker (SPMU) skal styrke arbeidet med prosjektutvikling for å kunne bistå deltakerstatene med å utforme straffereaksjoner ved seksuell vold og med å innføre, som ledd i politutdanningen, undervisning i spesielle etterforskningsmetoder, i teknikker til forhør av personer som har vært offer for sedelighetsforbrytelser, deriblant barn, og i veiledningsordninger for bistand til ofrene.
  - Kontoret til koordinatoren for økonomiske og miljømessige aktiviteter (OCEEA) og Enhet for bistand til bekjempelse av menneskehandel (ATAU), som har til oppgave å bekjempe menneskehandelens underliggende årsaker, skal i samarbeid med de berørte institusjonene og strukturene i OSSE bistå deltakerstatene med å løse problemer som kvinners manglende muligheter, arbeidsløsheten blant kvinner samt andre sider ved menneskehandel som er knyttet til kjønn, herunder etterspørselssiden ved seksuell og annen utnyttning.
  - Antiterrorenheten (ATU) skal på anmodning treffe tiltak i saker der terrorister bruker kvinner som et middel til å nå sine egne mål og spre ekstreme ideologier.
  - Ettersom negative kjønnsstereotyper bidrar til å opprettholde vold mot kvinner, må OSSE i sine programmer, prosjekter og aktiviteter ta sikte på å styrke kvinners stilling.
- d) Sikre lik mulighet for kvinner til å delta i det politiske og offentlige liv
- ODIHR skal bistå deltakerstatene med å utarbeide effektive tiltak for å gi kvinner samme muligheter som menn til å delta i demo-

⁹ Artikkel 2 bokstav b) i FNs erklæring om å avskaffe diskriminering av kvinner lyder: "Vold mot kvinner omfatter, men er ikke begrenset til følgende: [ ] fysisk, seksuell og psykisk vold som finner sted i samfunnet generelt, herunder voldtekt, seksuelle overgrep, seksuell trakassering og sexpress på arbeidsplassen, i utdanningsinstitusjoner og andre steder, handel med kvinner og tvangsprostitusjon."

¹⁰ FNs resolusjon om "Ytterligere tiltak og initiativer for å gjennomføre Beijing-erklæringen og Plattform for handling" (A/RES/S-23/3) av 16. november 2000 fastslår i pkt. 59 at "kjønnsbasert vold, som mishandling og annen vold i hjemmet, seksuelle overgrep, sexslaveri og seksuell utnyttning, internasjonal handel med kvinner og barn, tvangsprostitusjon og seksuell trakassering er uforenlig med den menneskelige verdighet og menneskeverdet".

- kratiske prosesser, og skal hjelpe til med å utarbeide best mulige metoder for å gjennomføre tiltakene.
- ODIHR og OSSEs feltoperasjoner skal eventuelt hjelpe til med å bygge opp lokal kapasitet og kompetanse på likestillingsområdet og med å etablere nettverk som knytter sammen lokale ledere og politikere.
  - ODIHR skal fortsatt bistå deltakerstatene med å fremme kvinners deltakelse i politikken. Gjennom sine valgobservatører skal kontoret fortsatt overvåke og rapportere om kvinnedeltakelsen ved valg. I tillegg skal ODIHR om mulig sørge for å få utført og offentliggjort rapporter som særlig tar for seg kvinners stilling i valgprosessen.
  - Høykommissæren for nasjonale minoriteter (HCNM) skal ta opp konkrete spørsmål som knytter seg til minoritetskvinners deltakelse i det offentlige og private liv, og skal i forbindelse med handlingsprogrammer og prosjekter som utarbeides ved høykommissærens kontor, iverksette nødvendige tiltak for å bekjempe den dobbelte diskrimineringen som disse kvinnene utsettes for, i den grad det er forenlig med hans eller hennes konfliktforebyggende mandat.
  - OSSE-representanten for frie medier (RFM) skal være på vakt overfor beskyldninger om alvorlige tilfeller av intoleranse overfor kvinner og om oppfordring til kjønnsdiskriminering i mediene eller fra mediens side i deltakerstatene, i samsvar med kapittel 6 i RFMs mandat.
Medierepresentanten skal orientere deltakerstatene om slike saker i sine faste rapporter.
- e) Oppmuntre til medvirkning fra kvinner ved konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikter
- OSSEs strukturer skal, i den grad det er forenlig med deres oppgaver, arbeide for at Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) om kvinners rolle ved blant annet forebygging av og gjenoppbygging etter konflikter, blir gjennomført.
  - OSSEs strukturer skal eventuelt bistå deltakerstatene med å utarbeide programmer og prosjekter med sikte på å gi kvinner samme muligheter som menn til å delta i arbeid til fremme av fred og sikkerhet, også på grasrotnivå og på regionalt plan. Styrking av kvinners stilling innenfor den militærpolitiske dimensjon er nødvendig også for å oppnå full sikkerhet.
- f) Fremme lik mulighet for kvinner på det økonomiske området
- Kontoret til koordinatoren for økonomiske og miljømessige aktiviteter (OCEEA) skal, som angitt i pkt. 40.6 i Moskva-dokumentet, treffe tiltak for å gi økt bevissthet om kvinners rettigheter på det økonomiske området, og skal eventuelt utarbeide prosjekter for å gjennomføre dette.
  - OCEEA må sørge for at likestillingsperspektivet blir ivaretatt når kontoret gjennomfører sine oppgaver som angitt i dokumentet om en OSSE-strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon, som ble vedtatt av Ministerrådet i Maastricht i 2003, og i dokumentet fra Bonnkonferansen om økonomisk samarbeid i Europa.
  - OCEEA skal på anmodning bistå deltakerstatene med å utforme den økonomiske politikken på grunnlag av prinsippene nedfelt i Bonn-dokumentet og i OSSEs strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon. OSSE bør i den forbindelse videreføre og styrke samarbeidet med FNs økonomiske kommisjon for Europa og andre organisasjoner.
  - OCEEA skal i samarbeid med deltakerstatene og sendelagene undersøke grunnene til at kvinner hindres i å oppfylle sitt potensial på det økonomiske området, og skal utforme prosjekter for å styrke kvinners rolle innenfor økonomisk virksomhet og for å sikre at de ikke utsettes for diskriminering på dette feltet, særlig når det gjelder adgang til og kontroll over økonomiske og finansielle ressurser som lån, eiendomsrett og arverett.
  - OCEEA, eventuelt også sendelagene, bør arbeide for å utvikle kvinners entreprenørskap og andre arbeidsrelaterte ferdigheter ved å gi sin støtte til opplæring, omskolering og egne undervisningstilbud og ved å arbeide for at kvinner og menn skal få utdanning og opplæring i utradisjonelle yrker og fag.
  - OCEEA skal oppmuntre internasjonale giverorganisasjoner og låneinstitusjoner til å støtte prosjekter som tar sikte på å styrke kvinners rolle innenfor økonomisk virksomhet eller på å sikre like muligheter på arbeidsmarkedet. Ved prosjekter på sysselsettingsområdet bør det legges vekt på støtte- og permisjonsordninger for mødre og fedre som et sentralt element for å fremme

- like muligheter for og ansvarsdeling mellom kvinner og menn.
- OSSEs strukturer skal bistå deltakerstatene med å sikre at både jenter og gutter, kvinner og menn har like muligheter til utdanning og opplæring.
- g) Opprette nasjonale ordninger for å fremme kvinners stilling
- Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) skal fortsatt bistå med ekspertise og støtte til oppbygging av demokratiske institusjoner til fremme av likestilling mellom kvinner og menn, for eksempel ombudsmannskontorer på lokalt og sentralt nivå, alt etter behov.
  - ODIHR skal tilrettelegge for dialog og samarbeid mellom sivilsamfunnet, media og myndighetene i arbeidet for likestilling.
- h) OSSEs parlamentarikerforsamling oppfordres til
- fortsatt å ha spørsmålet om like muligheter for kvinner og menn i deltakerstatenes nasjonalforsamlinger samt innenfor OSSE og i OSSEs parlamentarikerforsamling på dagsordenen når likestillingsdiskusjonen er innarbeidet i dagsordenen for Parlamentarikerforsamlingens plenumsmøter,
  - gjennom arbeidet til Parlamentarikerforsamlingens egen representant for likestillingsspørsmål å bygge ut det eksisterende nettverket av kvinnelige parlamentarikere for å fremme kvinners deltakelse i det politiske og offentlige liv, så vel nasjonalt som internasjonalt,
  - med representantens hjelp å sørge for at Parlamentarikerforsamlingen fortsetter å legge fram anbefalinger om likestilling i sine årlige erklæringer,
  - gjennom enheten for likestillingsspørsmål ved Parlamentarikerforsamlingens sekretariat å fortsette å utarbeide rapporter om kvinners stilling i OSSE-området og å arbeide for økt bevissthet om dette spørsmålet ved å gjøre disse dokumentene tilgjengelige for nasjonalforsamlingene i alle deltakerstatene.

VI. Generell oppfølging

45. Generalsekretæren, sendelagslederne og lederne for OSSEs institusjoner står ansvarlig overfor Det faste råd for å gjennomføre sin del av denne handlingsplanen, i samsvar med sitt respektive ansvar.

46. Generalsekretæren skal innen 1. oktober 2005 utarbeide en plan for gjennomføring av tiltak med sikte på å nå de overordnede målene i denne handlingsplanen. Innen samme dato skal lederne for OSSEs institusjoner utarbeide sine egne gjennomføringsplaner. Disse planene skal omfatte konkrete tiltak til gjennomføring av OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling, tiltak i forbindelse med opplæringsprogrammer om integrering av et likestillingsperspektiv i arbeidet på tjenestemannsnivå i OSSE, tiltak for å integrere et likestillingsperspektiv i OSSEs strategier, prosjekter og programmer på tvers av organisasjonens dimensjoner, samt ledelses- og rekrutteringsstrategier med sikte på å oppnå likestilling på alle nivåer i OSSE.

47. Generalsekretæren skal rapportere om fremdriften i arbeidet med likestilling i årsrapporten for 2004. Generalsekretæren skal deretter legge fram en årlig evalueringsrapport om likestilling i OSSE. Denne rapporten skal forelegges Det faste råd i juni hvert år fra og med 2006. Evalueringsrapportene skal omfatte bidrag fra de ulike avdelingene og fra OSSEs institusjoner og sendelag om det som skjer på likestillingsområdet og med integreringen av et likestillingsperspektiv i OSSEs strukturer, herunder opplysninger om planene som er omtalt ovenfor i pkt. 46. De skal inneholde analyser om resultatoppnåelse sett i forhold til handlingsplanens krav.

48. Fra og med juni 2006 skal Det faste råd på grunnlag av generalsekretærens årlige evalueringsrapport om likestilling arrangere et årlig diskusjonsmøte spesielt viet likestillingsspørsmål, der OSSEs arbeid for likestilling tas opp til drøfting, og der organisasjonens handlingsprogrammer og strategier for å integrere et likestillingsperspektiv i virksomheten gjennomgås og om nødvendig ajourføres. Dette møtet bør også føre kontroll med gjennomføringen av denne handlingsplanen.

49. Om nødvendig kan det i samarbeid med vertslandet eventuelt vurderes om det i et gitt sendelags mandat skal innarbeides et likestillingsperspektiv.

50. Neste revisjon av OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling skal finne sted når Det faste råd bestemmer.

51. Gjennomføringen av denne handlingsplanen forutsetter at det avsettes tilstrekkelige midler.

Vedlegg 25**Beslutning nr. 15/04 generalsekretærens rolle i OSSE**

Ministerrådet,

som stadfester generalsekretærens mandat slik det ble fastsatt på ministerrådsmøtet i Stockholm i 1992,

som ønsker å gjøre OSSE mer effektiv, og som av den grunn ønsker å presisere og styrke generalsekretærens rolle og ansvar i OSSE,

som minner om at generalsekretæren får sin myndighet gjennom deltakerstatenes felles beslutninger og handler under veiledning av formannskapet,

som tar hensyn til senere beslutninger fra møter mellom stats- og regjeringssjefene, i Ministerrådet og i Det faste råd, herunder MC(10).DEC/8, MC.DEC/1/03 og Det faste råds beslutning nr. 485, 486, 550/Corr.1, 552 og 553,

stadfester at Generalsekretæren blant annet:

1. skal påse at OSSEs beslutninger blir gjennomført,
2. skal opptre på formannens vegne og skal støtte ham eller henne i all virksomhet i den hensikt å oppfylle OSSEs mål ved blant annet
  - å sørge for støtte i form av eksperthjelp og rådgivning samt materiell, teknisk og annen støtte, som kan omfatte bakgrunnsinformasjon, analyse, råd, utkast til beslutninger og erklæringer, sammendrag og arkivtjenester,
  - å ha ansvar for å offentliggjøre OSSEs politikk og praksis og ha rett til å uttale seg offentlig på vegne av Organisasjonen som helhet,
  - å sikre effektive og kontinuerlige arbeidsrelasjoner med andre internasjonale organisasjoner og institusjoner,
3. i egenskap av øverste administrative leder i OSSE
  - skal bistå Det faste råd og stå ansvarlig overfor rådet for at organisasjonens ressurser blir benyttet på en mest mulig effektiv måte,
  - skal ha ansvar for at OSSEs finansreglement og regler for økonomistyring, som regulerer budsjett- og økonomiforvaltningen i organisasjonen, blir korrekt gjennomført. I administrative saker og for å sikre en mest mulig effektiv utnyttelse av

ressursene skal bidragsforvalterne stå ansvarlig overfor Det faste råd gjennom generalsekretæren,

- skal ha ansvar for og stå ansvarlig overfor Det faste råd for at OSSEs personal- og arbeidsreglement blir korrekt anvendt. I den forbindelse skal lederne for OSSEs institusjoner og sendelag utøve det ansvar de har overfor Det faste råd på egen institusjons/eget sendelags vegne, gjennom generalsekretæren,

beslutter videre at generalsekretæren:

4. skal støtte prosessen med politisk dialog og forhandlinger mellom deltakerstatene, særlig ved å forberede og gjennomføre beslutninger og ved å bistå formannskapet med å forberede og gjennomføre møter,
5. skal ha adgang til, i samråd med formannskapet, å gjøre de besluttende organer oppmerksom på ethvert anliggende som vedkommer hans eller hennes mandat,
6. skal bidra ved forberedelsene til og delta på OSSEs og Sikkerhetsforumets troikamøter,
7. skal overvåke ledelsen av OSSEs feltoperasjoner og samordne deres operasjonelle arbeid,
8. i egenskap av øverste administrative leder i OSSE skal medunderskrive sendelagsledernes ansettelsesbrev og orientere den oppnevnte sendelagslederen om gjeldende regler og bestemmelser. Det er formannskapet som har ansvar for å oppnevne sendelagslederne,
9. i egenskap av leder for OSSEs sekretariat skal ha ansvar for at sekretariatet ledes på en mest mulig effektiv og hensiktsmessig måte,
10. skal oppnevne sekretariatets direktører med Formannskapets samtykke. Sekretariatets personale er ansvarlig overfor generalsekretæren, som står ansvarlig for personalet utad,
11. gjennom prosessen med OSSEs samlede budsjett skal støtte bidragsforvalterne med å gjennomføre mandatene og de politiske retningslinjene fra deltakerstatene. Generalsekretæren skal i den forbindelse støtte opp om den samordnede planleggingen, gjennomføringen og

evalueringen av OSSEs programvirksomhet ved å tilrettelegge for samarbeid mellom alle OSSEs bidragsfond,

12. skal være kontaktpunkt for samordning og konsultasjon mellom OSSEs institusjoner, samtidig som han eller hun respekterer deres mandat. Lederne for OSSEs institusjoner skal ha det

fulle ansvar og stå ansvarlig overfor Det faste råd,

anmoder videre Det faste råd om senest innen 1. mars 2005 å endre punkt 1.05, 3.04 a) og 3.07 i OSSEs personalreglement i samsvar med punkt 3 c), 8 og 10 i denne ministerrådsbeslutning.

Vedlegg 26**Beslutning nr. 16/04 opprettelse av et panel for å styrke OSSEs effektivitet**

Ministerrådet,

som er fast bestemt på å styrke OSSEs evne til å møte de utfordringene vi står overfor i det 21. århundre, som en av pilarene i det euroatlantiske sikkerhetspolitiske byggverket,

som erkjenner at trettiårsdagen for vedtakelsen av Sluttakten fra Helsingfors, femtenårsdagen for vedtakelsen av Paris-pakten for et nytt Europa og tiårsdagen for opprettelsen av OSSE innebærer en enestående anledning til å tenke igjennom hvilken rolle organisasjonen skal spille i et Europa i endring,

som innser at OSSE må bli mer funksjonell og bedre rustet til felles handling uten at dette går ut over organisasjonens sterke sider og fleksibilitet,

som er klar over at dette arbeidet må videreføres i 2005 gjennom en bred og fremtidsrettet tilnærming for å styrke OSSEs samlede kapasitet:

I.

1. beslutter å opprette et panel for å styrke OSSEs effektivitet i den hensikt å tilføre den politiske dialogen ny giv og gi organisasjonen en strategisk visjon i det 21. århundre,
2. beslutter videre at panelet skal se nærmere på effektiviteten i organisasjonen, dens organer og strukturer samt foreta en evaluering i lys av utfordringene videre fremover. Panelet skal legge fram forslag til tiltak for å møte disse utfordringene på en effektiv måte,
3. pålegger formannskapet å oppnevne panelets medlemmer etter samråd med alle deltakerstatene. Sammensetningen av panelet, som skal

ha inntil syv fremstående personer med kjennskap til OSSE, også fra deltakerstater som er vertskap for feltrepresentasjoner, skal speile OSSE-felleskapets mangfold. Kostnadene til panelets medlemmer skal dekkes gjennom frivillige bidrag utenom budsjettet. Sekretariatstøtte skal besørges av OSSEs sekretariat ved hjelp av eksisterende ressurser. Formannskapet skal fungere som kontaktpunkt for panelet i arbeidet. Panelets rapport med forslag til tiltak skal forelegges deltakerstatene, gjennom formannskapet, senest innen utgangen av juni 2005. Til oppfølging skal det avholdes særskilt sammenkaltede møter for konsultasjon på høyt nivå i OSSE. Det faste råd skal vedta nærmere regler for organiseringen av og tidsplanen for slike høynivåmøter innen utgangen av juli 2005.

4. Høynivåmøtene skal gå igjennom panelets rapport og eventuelt andre bidrag, og skal formidle sine konklusjoner og anbefalinger gjennom Det faste råd til ministerrådsmøtet i 2005 med sikte på egnede tiltak.

II.

Ministerrådet pålegger videre Det faste råd, gjennom arbeidsgruppen for reform i OSSE og formannskapetets uformelle diskusjonsforum til støtte for mer funksjonelle og effektive feltoperasjoner i OSSE, å fortsette å drøfte hvordan organisasjonen kan gjøres mer funksjonell. Lederne for gruppene skal være tilgjengelige for konsultasjon med panelet ved behov.

Vedlegg 27**Beslutning nr. 17/04 OSSE og OSSEs samarbeidspartnere**

Ministerrådet,

som erkjenner at det godt innarbeidede samarbeidet mellom OSSE og organisasjonens samarbeidspartnere i middelhavsområdet og i Asia blir stadig viktigere,

som minner om Det faste råds beslutning nr. 571/Corr.1, der Det faste råd besluttet å legge fram en rapport på ministermøtet i 2004 om å fremme dialog og samarbeid med samarbeidspartnerne og undersøke mulighetene for større utbredelse av

OSSEs normer, prinsipper og forpliktelser, og der Forum for sikkerhetssamarbeid ble bedt om å bidra til arbeidet,

understreker betydningen av rapporten PC.DEL/366/04/Rev. 4, som er basert på en utveksling av ulike synspunkter, blant annet med OSSEs samarbeidspartnere,

pålegger Det faste råd og Forum for sikkerhetssamarbeid å sørge for at saken blir stående på dagsordenen.

Vedlegg 28**Beslutning nr. 18/04 OSSEs formannskap i år 2007**

Ministerrådet

beslutter at Spania skal ha formannskapet i OSSE i 2007.

Vedlegg 29**Beslutning nr. 19/04 tid og sted for det neste møtet i OSSEs ministerråd**

Det trettende møtet i OSSEs ministerråd skal holdes i Slovenia 5. og 6. desember 2005.
